26224

НАШ ЛИСТИК

24304

р.к. 33012

Ч II

мав про свою любов і вкорочці заснув.

А коли місяць підплив на небі, підлетів соловій до конча і притиснув грудь свою до терня. Цілу ніч співав з тернем у грудях, а зимний, хрустальний місяць хилив ся і слухав. Цілу ніч співав соловей, а терне впивало ся глубше і глубше у його грудь, а кров відпливала чим раз більше й більше.

Наперід співав о народженю любови в серцю молодцю і дївчини. А на найвисшій шльцї корчика зацвила ось пре чудова рожа і листок лучив ся з листком як шох лучив ся з шохом. Зпочатку була блїда як імла, яка висить над рікою, блїда як стопа ранка, а срібна як зоріне. Як тїнь рожі у срібному зеркалї, як тїнь рожі в ставі, такою була рожа, яка ось зацьвіла на найвисшій шльцї корчика.

Але корчик напоминав соловейка, щоби глибше вбивав терн. „Збивай його глибше маленький соловейку" говорив корчик, бо дарма [illegible] рожа

ЛЬВІВСЬКА БІБЛІОТЕКА
АН УРСР
№ ИП. 57 894

скінчена буде".

Вбивав отже соловій глибше терне у свою грудь, а пісонька його бреніла голоснійше й голоснійше, бож він співав о народженю пристрасти в любови.

І ясенька відтись шкарлату окружила листочки рожі подібно як червоніє лице нареченого, коли цілує уста любки. Але терне ще не досягло серця соловейка і так лишилось серце рожі біле бо лише кров серця соловія надає серцю рожі сильну пурпуру. Але корч напоминав соловейка, щоби глибше вбивав терне. „Вбивай його глибше, малий соловейку!" говорив корчик, „бо заще зоріти, заки рожа скінчена буде".

Вбивав отже соловій терне глибше у свою грудь і воно прокололо його серце і він почув сильний біль. Біль був великий, а дикійший й дикійший став його спів, бож він співав о любови, яка видоскональнює смерть, о любови, яка в гробі не завмирає. І чудова рожа стала червоною, як колір червоний-сходу. Чер-

вожий був вінець листків і червоне наче рубін було її серце.

Але голос соловейка ставав тихійший і малі його крилця зачали дрожати і імла сїдала йому на очах. Слабший й слабший спів його і чув, як щось давило його у гоританцї.

По тім ще раз заломонїла його пісня. Білий місяць чув її, забув про світ і лишивсь на небозводї. Чула її червона рожа і усї її листки дрожали з радощів і вдгинялись на холодний воздух ранка. Відгомін нїс його аж гень за горбки і будив зі сну тлячих пастухів. Плинув понад береги і нїс його у даль аж гень до моря.

„Дивись, дивись" кричав корчик, „тепер рожа укінчена". Та соловій не давав відповіди, бо лежав у буйній траві з терном у грудях.

В полудне студент відчинив вікно і глянув.

„Що за дивне щастє!" закричав, „ось і прецїнь червона рожа. Подібної я в житті

не бачив. Є так гарна, що напевно має
ну латинську назву.

І вихилився з вікна і зірвав її.

Потім узяв бриля і помчав ід домо-
ї прожесора з рожою у руцї.

Донечка прожесора сидїла при брамі
і звивала голубий шовк на клубок, а у
нїг її лежав малий песок.

„Сказали ви менї, що гулялиб зі мною,
наколиб я принїс червону рожу," сказав сту-
дент. „Ось є найгарнїйша рожа цїлого сьвіта.
Нинї в ночі носити-меше єї при своїому
серцю, і коли разом гуляти будемо, во-
на вам скаже, як дуже вас люблю."

Але молоде дївча зморщило чоло.

„Не думаю, щоби ця рожа була від-
повідною до моєї суконки," відказала. „І зреш-
тою сестрінок шамбеляна прислав мі-
нї вілька правдивих клейнодів, а кождий
знає, що клейноди більш коштують чим
цьвіти."

„Ви справдї дуже невдячні," сказав сту-
дент обурений і метнув рожу на вулицю
там упала до рова, де принїтило її ко-

лею тачок.

„Невдяна"? сказало дівча. „Ви забувайтесь мій пане. І вкінці чим ви є властиво? Тільки студентом. Сумніваюсь навіть, чи ви маєте срібні клямри у своїх черевиків, так як сестрінок шамбеляна!"

І встала з крісла і пішла домів.

„Любов є прецінь глупою річию," сказав студент ідучи домів. Не є навіть у половині так придатною як логіка, бо не доводить нічого, а оповідає нам усе історії о річах які в дійсности ніколи не існують і велить нам вірити у річи, які вдійсности не є правдиві. Коли візьмемо разом, є вона вельми не практичною, а нині практичність значить усе. Вертаю до фільозофії і студіовати буду м та фізику.

Пішов тоді до своєї кімнати, винайшов якусь грубу запорошену книгу і зачав читати. ÷

Переклав І. Городинський.

Сірий сумерк в хату тиснесь,
Попід вікна плаче сум...
В хаті тихо, всьо дрімає,
Серце в грудях завмирає
Серед важких дум.

Тоді тихо, потихонько
Наче сонце по степах
Входить она моя мила
Тихо, як пташка на крилах,
З смутком на устах.

Лишуть хвилї, минають ся,
Попід вікна щось гуде.....
Скажи, скажи моя мила,
Моя зірко чорнобрива
Що з того буде?...

Чорна ніка в хату тиснесь
Попід вікна плаче сум
В хаті тихо, все дрімає.
Серце в грудях завмирає.
Серед важких дум....

Ag.

Ч. II.

Літер: 47.

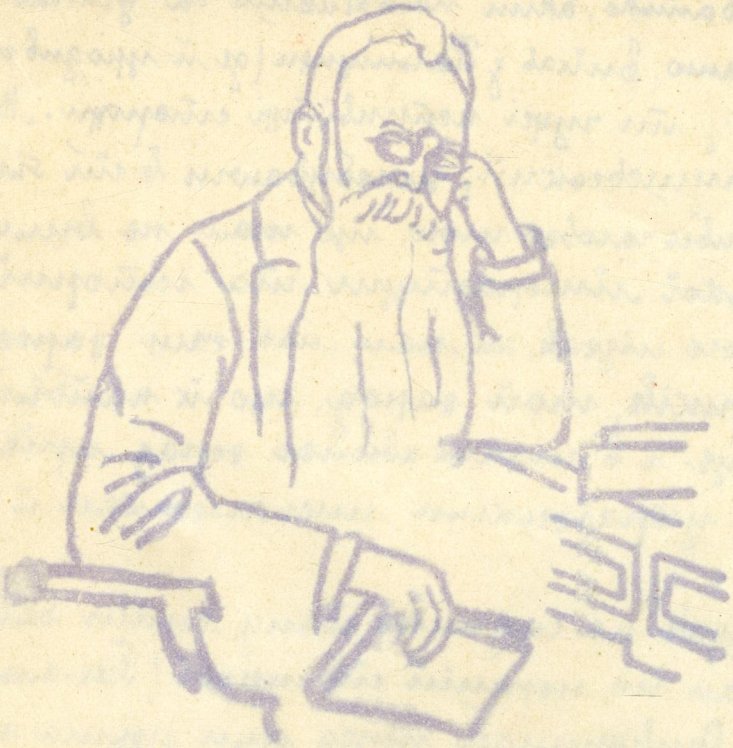

М. Грушевський.

Минуло 25 літ літературної праці одного з найповажнійших і найбільш заслужених наших учених — Михайла Грушевського. Якраз в році 1885 виступив він перший раз прилюдно з оповіданем „Бах-ал-Эжуцу".

Грушевський був тоді в гімназії у Тифлісі на Кавказі. Саме тут перебу-

вав Його батько, який посвятивши ся учительському званю, виїхав з Холмщини (де й уродив ся Михайло) у ті чужі непривітні сторони. Молодий Грушевський, перебуваючи в сій гімназиї, вивсь головно того, що там не вили української літератури та істориї. Серед того пізнав, як мало має наш народ робітників, той народ, що їх найбільш потребує і в таких хвилях нераз мріяв стати українським письменником й ученим.

Однак не судилось йому бути белетристом по першій сій пробі (Бех-аль Джуфун). Отворилась перед ним иньша тяжша дорога від першої. Грушевський приготовляєсь до катедри ученого. Вже підчас університетських студий в Києві виступає з науковою розвідкою „Южно-русскіе господарскіе замки в половині XVI. в.", а незабаром з другою „Очерк істориї київської землі", за сю другу дістав золоту медаль.

Коли в 90 роках основано при львівськім університеті катедру української істориї, а покійний В. Антонович відказав ся брати

[illegible] почин. до основаня „наук. Товар.“; для народу видає [illegible] „Село“ і крім того дописує до чужих [illegible] [illegible] в сей спосіб чужинців з Україною. А попри те все чимало написав [illegible] популярні, а по більшій части [illegible] історичні. Найважнійший Його [illegible] „Історія України-Руси“, видана доперва в сімох томах; її мусить студіювати кождий інтелігентний Українець і для кождого буде [illegible] невичерпаним жерелом національного самопізнання.

Заслуги й значіннє Грушевського признані безсторонними людьми своїми і чужими: Оден з російських університетів наділив Його почесним докторатом, а академія наук в Петербурзї нагородила Його премією (гр. Уварова) за нарис української історії в російській мові.

Політичними справами інтересуєсь Грушевський вельми живо; своє становище зазначував прилюдними виступами на зборах та статтями по журналах. Зразу належав до партиї нац.-демократичної, опісля виступив з неї. Жиючи осторонь всяких партий був і є зовсім обєктивним критиком політики наших

парний, чи то навіть поодиноких визначних людий. Очевидно яко такий стягнув на себе нераз неоправдані жалі і нарікання своїх земляків. Про Його відносини до наших сусідів, то вистарчить лиш згадати події 1. липня 910 р., коли то вшехпольська молодіж домагалась усунення Його з університету.

Однак все те не знеохочує щирого нашого невтомимого діяча, а навпаки додає Йому тим більшого завзяття - заохоти до праці на народній ниві.

Це нас спонукало згадати Його „не злим, тихим словом":

І тут складаємо щирий привіт поважаному ювилятови, приятелеви нашої молодіжи, а дастьби за слідуючих 25 літ привітає она Його серед иньших, красших, чим нині, обставин. —

Степан Нетяга.

Стор: 52. Ч. II.

Христофор Марлове:

„Ти ранопаєш [illegible] [illegible]
Залюблений вівчар до своєї господині"
(Свобідний переклад з англійського)

Люби мене, [illegible] [illegible]
Розкішно будем разом [illegible]
Серед [illegible] гір, [illegible] і [illegible]
І розкіш будемо ми пити
З [illegible] чар, ходи зі мною!

II.

На мягкім ложі ти мене [illegible]
Постелю тобі сіно, цьвіти
На голову будеш вбирати
З цьвітів вісць а [illegible] [illegible]
Будуть тобі за [illegible] богатий;
Люби мене, ходи зі мною!

III.

З верхівя гір будем глядіти
На вівчарів, овець отари;
Слухати будем водограю
Шум-шепіт, гор код і чари
І пісні птиць.
-------- Ходи зі мною!

IV.

Чабани підуть хороводом
Тобі, о люба пісню піти,
Коли ця розкіш тобі мила —
Ходи! Будемо разом жити
Розкішно, любо — мов у раю,
Ходи! Я прошу тя благаю.

---

17. XII. 1910/11. Василь Підлисецький.

М. Гарм:

Бог чи природа?

Безмежний простір
Безмежний й час,
Без цїли й основи
Є вічність для нас,
А дїти терпіня і кличуть і тужать
У пітьмі, в сумнївах дорог питають
Та за Богом шукають.
Шукають по книгах,

В образах питають,
Серед мольб і крови
Лютістю палають,
У серед полумя горючих кострів,
У хлібі й вині шукають нервово —
Де ти Єгово?
В житю го шукають,
Шукають у штуці,
Шукають у праці
І в половій злуці.
Шукають в святинних сумерках понурих,
Питання шлють в ранної зорі аж в ложе —
Де ти о Боже?
Убогі на всякі
Одпусти вештають
А мудрці по небі
Правдоньки шукають
Шукають в невиннім серденьку діточім
І з жахом питають зимних смерти
Деж є той Бог? [чертоk —
У серед шукання
І змагань страшних
Стоїть то всевишний
Все й усе біля них.

Ч. II. [illegible]

У з усміхом торкає й [illegible]

„Оглянь[illegible] ся, діти, хоть раз
Не будьте дурні!" [при мені —

Поминувши послідні слова цего гарного вірша Петра Розебера який, очевидно має прикмету пантеістичну, мусимо додати, що ся туга та шуканнє чоловіка за причиною — є вже старою як світ. Питаннє — звідки? — Чому? — Тай куди? не дають людині спокою. Чоловік бажає прояснити собі ті всі прояви і зміни яких він сам є свідком. Це що йому не дав ограничений розум, це дала уява, дала йому фантазия. Він бачив як смерть забрала йому когось з його рідні бачив, як елементарні природи, буря, лискавка, громи, огонь або вода нищили його працю, його осельлю, а навіть загрожували його істнованню. Трясенє землі, затьміннє сонця чи місяця, спаданє звіздчи метеорів мусіли сильно потрясти його уявою.

Нераз трібував він свої сили в борбі, о істнованє з иньшими сотворінями, однак проти суворої і неуломної сили природи був безсильним. Тому й не диво, що його огортав жах: А сей жах чоловіка перед тою силою природи, перед тим щось неозначеним і непонятним був тим більший, чим меньш

мав чоловік знання, чим більш був забобонним. У дальших виводах доказувати-мемо, що жах з одної сторони, а зависимість з другої, та зависимість від щось сильнійшого і незрозумілого творило першу фазу зображеня, або лїпше скажу сотвореня бога.

Повстаннє поняття про бога описує дуже красно Вольнев [Volney]. Він каже у одній своїй працї ось так: „З початку, коли чоловік бачив наслїдки сили природної на собі, вносив він із своєї немочи і зі свого піддання ся про силу і могутність природи [елементів]. У се понятє о силї було першим основним зображенєм собі бога. Опісля наслїдки природних річий будили в нїм або вдоволенє, або біль, було в нїм почутє добра або лиха, а наслїдком сего він се любив або чув що того відразу. Він бажав собі її присутности, або її бояв ся. І жах і надія були основою понять релїгійних.

Згадати тутъ, що страх і надія суть ще по нинїшний день добрими факторами нашого культурнього життя, тай полишать ся ще й на будуче. Тут нїколи не спочиваючий дух людський, спричинив застій. Він жадав поясненя на всї ті проблеми, які він не міг розвязати. Й прийшла йому в поміч його буйна фантазия, яка на все має відповідь. Вона сотворила йому форми, образи, зміст, та вдоволила його шу=

ЛЬВІВСЬКА БІБЛІОТЕКА
АН УРСР
№ ИП. 57894

канне за причинами.

Те бажанне, та ніколи не пропадаюча надія, яка товаришила йому в потребі і нещастю, була для него вихідною точкою. Кождая кусь, яка йому в найбільшій потребі приносила хосен, кожда проява, яка його остерігала в найбільшій небезпеці діждалась признання своєї вартости. Приміром: бачив він, як вода при повенях зносить ся лиш до означеної висоти, більше можеш до скель, так нічо не було для нього [illegible] понад сї скелї, де він уратував своє життя. Він почав їх подивляти, а навіть почитати. Так були се лишень мертві предмети, які почитував старинний чоловік, на котрі дивив ся з вдячностю і з пожертвованем себе самого. Його ще нерозвинений вповні дух тим вдоволяв ся. Се почитанне мертвих предметів, сей погляд, що всюди находять ся бог у деяких диких народів (се по нинїшний день) був першим, найнищим степенем божого культу.

Таким робом почитано гори, каміня, стріли і таке иньше. Сей культ називано фетішізмом, значить ся ідолопоклонством. Зараз в недовгім часї появились учителї, проповідники, які почали пояснювати ту надлюдську силу. Дотепні і хитрі учителї, які знали первісні поколїня дуже добре, розуміли, що коли буде чи по-

вінь чи то притлив то лишень до означеної точки, ще очень і суша, скоро минеть ся через оден періодичний дасць. Вони знали, що буря вожда осягло свою найвисшу точку й розуміли, що тим вдарже лишень у вищі дерева а тяжкі полишає. Се пізнанє пособляло учителям значити поступованє тих сил природи. Вони стали першими проповідниками, з яких родом розвинула ся каста жрецїв. Вони звертали лишень увагу на удержанє себе самого, удержували ті так скажу перед жрецї несвідомих у тім жаху перед явищами природи. Вони несвідомим людям, які тоді жертвами злиднями про нїчо не знали, де кінець і де початок, говорили вони, що ті надмоденні сили є богами; вони тоді лиш прихильні людям і їх спомагають, коли приносить ся їм жертву. Так зродила ся жертва, яка також є ті нині ще в наших культурних релїгіях, а також в християнській, що правда в змінній формі, бо більш естетичній. Вони суть істотами, які вдоволяють бажаня" каже Фаербах і се ми зрозуміли вже із попередного. Де ми лиш звернемо ся, що у кождого чоловіка, у кождого народа бог або боги служили людям до власного хісна. Вони суть так сказати б із свободою „дїтьми власного хісна". В Африцї находить ся одно мурашенне племя, яке почитає лишень бога дощу, тому бо він при-

носить користь. Однак підчас дощів він є вже для них байдужний, зовсім непотрібний.

Той сам Фаєрбах, один з найбільших мислителів в области релігійній, ось так каже: „Ті, що величають бога стремлять всілякими підступами вкрасти його ласку. З краєх, де канчук знано, богів, коли не хотіли помочи, бито.

Чоловік вірив тим радше, тим охотнійше в нього, коли у всім, в теперішности чи будуччині надіяв ся бога — яко сотворителя. Тому, що ми в щоденнім життю в кождім ділі чи річи оглядаємо ся за автором і хочемо в тім утвердити ся, так само й думали люди про автора сьвіта, природи та всеї вселенної. — Таким робом це почитане сил природи, яких народи через довгі віки почитали, буде для нас зрозуміле. Девіза „який чоловік, такий бог", або „які бажання, такі бог" (Фаєрбах) тягне ся неначе ся червона нитка через уже життє народів. А які потреби й бажання людий, то такі й бог.

Огонь, вода, негода, буря, грім, звізди уважали ся за щось сьвятого. Так само річ мала ся з деревами та зьвірятами. Сьвітло дня — сонце уходило пізнійше у всіх майже народів за божество. Передов=

їм у Асирийців, Медийців, Персів та Фенікійців культ сонця стояв чи не на першім місци.

Про Фенікійців та Вавилонців знаємо навіть таке, що свому богови сонця жертвували власні діти. Сей бог називався у перших Молохом, у других Ваалом.

Деякі племена мали ся також побіч сонця ще і до місяця. Ще нині можна найти у деяких старих мешканців Африки культ місяця. Инші народи почитали ще й зьвізди. Культ огню зберіг ся ще й по нинішний день у нечисленних племенах монгольських. Загалом почитане огню відограло велику ролю у всіх мешканців землї. У богатьох народів огонь був домашним богом. Він давав їм (ще) крім сьвітла ще й тепло. Старинні Римляне уважали огонь за найбільші сьвятощі. Йому навіть була посьвячена осібна сьвятиня із жрекинями. Старинні Арийці заки приняли Браманїзм уважали сонїшне сьвітло, дощ, бурю і негоду за т. зв. богів. Цїлком певно може приняти, що з початку всї народи мали т. зв. богів грому, негоди, бурі і т. д. У громі чули люди голос якогось висшого естества. Хінцї почитали у найдавнїйших часах передовсїм богів неба, землї, моря, та воздуху. Культ померших предків занимає ще й нинї

в Хінців перше місце. П. зв. богів домашних можна стрінути там дуже часто. Майже кожда родина має свого пекарського бога, а крім тих лучають ся ще там бог дощу та чуми.

Та віра в так велику скількість богів звана полїтеїзмом була колись у всїх народів. Свобода твердить, що самі Полїнезийцї мають 300 специяльних богів.

У старинних Єгиптян були в почитаню й померші, а з тим було тїсно звязане бальзамоване трупів. Зі звірят почитали вони Ібіса, птицю подібну до бузька, а так само й чорного бика з білим чолом. Цей послїдний був у них найсвятїйшим звірятем. Почитували дальше богиню землї „Ізіс", як рівнож і „Озіріс", бога нїмо, чоловіка першої. Бога „погубного горячого вітру" називали Тифоном. Цїлком характеристичне почитане мав у них крокодиль. Його почитано хиба зі страху: Він був теж причиною що злиня була святою. Такою є ще вона й нинї у деяких мурин на Гвінеї. Білий слонь находить в теперішній хвилї велику пошану у деяких племен індийських. Медвідь і вовк, заки чоловік не мав ще нїяких средств оборони, були рівнож почитані. Причиною того всього була тріво=

ся - мати незнаня. А щоби ті т. зв. божества умолити, щоб їх собі якось приєднати, щоби зробити їх повільними своїм бажанням, люди старали ся о них, приносили їм жертви зі звірят а навіть і з людий.

Цей політеїзм може дещо у зміненій формі. находимо у старинних Берман, Греків та Римлян. Індійський бог грому „Індра" найшов ся у Скандинавців, у Берман під назвою „Thor" чи Донар. „Остара" називаєсь у них також „Estara" (Ostern = Великдень) була старою германьською богинею весни. Frova була в них богинею любови. Гуч або Zihr-Марсом а Odin чи Wodan їх найстарший бог, якою жінкою знова була Frigda.

Римляни і Греки почитали спершу землю, яко матір богів, підчас коли Гомер вказує на Океана, як на батька богів.

Зевес був у Греків найстаршим богом. Поссидон був богом моря: Плютон бог Тартарута, очно: Атена, богиня творчої сили: Апольльо бог сонця, співу, гри на цитрі і ворожби: Афродита, дочка Зевеса, богиня краси та любови. Она сотворена була з піни морської.

У Римлян знаходимо подібні зображеня богів. Тут найстаршим богом був Юпітер. Церес, богиня урожаїв, Мінерва

бошна мудрости. Меркур, бог торговлї і т. д.

Якусь вищу форму у тих віруваннях находимо у старинних Персів. Се була наука Зороастра або Заратустри. Після неї є один добрий бог Ormuzd, се бог світла, а другий злий Ahrimad, се бог темноти. Оба поборюють себе. Прінціп добра і зла є ще й по нинїшний день основою всїх релїгій. Се находимо передовсїм у Жидів, у яких як звісно перед Мойсеєм був полїтеїзм. Се річ певна, що Жиди як і многі з їх сусїдів взяли віру у одного бога від Вавилонцїв. Монотеїзм приняв ся у многих цивілїзованих народів. Він знайшов приміщенє у Жидів, у Християн — тай у Магомедан. Після монотеїзму є лиш один бог, який уважає ся за одинокого сотворителя і пана всїх річий. У біблїйній історії буває сей бог ріжно представлений, як старець з лагідним лицем та білою бородою. В дїйсности сей бог є незримий і лишень відсї нам представляєсь. Ось коли ми хочемо вірити в слова біблїйні, так можемо і повинні ми величати того бога лиш в душі, а нїколи на вні.

Теольоґія голосить, що сей недоображеня бог, є обдарений особистим, самосвідомим розумом та доброю волею. Се сотворитель й керманич всього: се бог:

Стор: 64. Ч. II.

Після неї має він слідуючі свійства: вічний, всемогучий, незмінний, всюди присутний, всевідучий, мудрий, добрий і справедливий. Сей бог дав себе пізнати навіть через Христа. „Але, тому, що бог появив ся в Христі в особі чоловіка, дав себе пізнати, як людська істота" каже Л. Фаєрбах „тому сей бог із щось непонятного став ся змисловою особою, се нам показуєсь як щось зрозумілого, так з людством Христа без жадних сумнівів сполучало ся людство бога"

На тім є тут буде згадати деякі вкупні дефініції про понятте „бог". Після Бахмана „бог є безконечним вічним на собі самім основанім початком або до руху чудної сили, який кладе основи до вічної діяльности материяльної вселенної. Дальше бог означує могучу, підпорядковану правилові вселенної внутрішну силу якої вічний рух не залежить від природи. Вона ділає в окружаючій нас природі як нормальний удар живчика її життя як кождий чоловік може пізнати і про як він свідомо мусить старати ся, щоби не вмер. — Після Кравза бог се безусловна повна, нескінчена істота заразом основа всього а також природи. По думці проф. Гальфельда, бог є в собі, під собою, і сам через себе, що се істота тілесна а також душевна, але рівнож

є се сотворіне первісне, а через ті дві і з ними лучить ся могуче, кермуюче провидініє."

Поминувши вже ті думки Бахмана та Кравза, бо представляєсь всюди яко істота подібна до чоловіка. „З бозі міститься ся лишень чоловік" каже Фаєрбах, а знане чоловіка про бога є хиба сьвідомостию знанем чоловіка про себе самого. Бог се явне внутро, се висказане „єдо" чоловіка. Він називає се богом а думає про себе самого". Ми шукаємо повертаючи до вірша Розебера не бога а себе самого. І правда була Фаєрбаха, коли говорив: „Чоловік все й всюди почитав своє особисте єство. „Коли не було бога, то мусіли його винайти" каже Вольтхер. І так є в дійсности. Сам Лютер мусів вже мати подібні Фаєрбахові думки. В однім місци говорить так: „Бог є се чиста таблиця, на якій нічого нема, хиба аж щось сам напишеш. — В дійсности се є нічо иньшого як наше в безконечність продовжене людське „я". Так отже до і через бога стремить чоловік лиш до себе самого: бід тим розуміє він лише себе самого (Л. Фаєрбах).

Принцип: „Чоловік є мірою всіх річий" який приноровлюємо так часто до всіх річий приноровив чоловік також й до релігії а також дав початок своїм божеським ідеям

Свою мудрість, як свою глупоту, свою волю і самоволю уділяє він звірятам, постинам, елементам, тай богам: що при кождім такім ділї уява грає головну ролю, не хоче все ще чоловік пізнати. А прецінь бог є нїго иньшого як предметова істота фантазиї. При богатьох річах стараємось понятти щось непонятного, представляючи собі се в видї образка. Таким саме образом є понятте „бог". Один нїмецький тій мій проте цїлком слушно сказати: „Як чоловік персонїфікує всемогучого духа, щось непонятного і незрозумілого, сповняє він в дїйсности дїло поезиї. Як бажане є змістом релїгиї, так само суть бажаня причинами, спонуками богів. Чимби чоловік радо хотїв бути, але не є, на се сотворює він бога, а що знова хотїв би радо мати, а не може сотворити, то се мусить дати „йому бог", як каже влучно Фаєрбас. Боги знають, чого бажають собі люди, значить се вони сповняють бажання людського серця.

Чого люди не мають се приписують свому богови. Як згадано, цїле понятте бога пояснює ся ограниченнєм і незнаннєм людий. І всюди, де чоловік бачить причину без наслїдків, там сотворює він бога, який має пояснити ті наслїдки. „Таким робом" по думцї Лїхтенберга, понятте „бог" є нїчим иньшим як персонїфікованєм незрозумінєм. Як ми

передтим підчеркнули, зображувано понятє бога відповідно до степеня образованя і знання того часу на подобу чоловіка. Як дуже сей антропоморфізм (представлене чогось у людській подобі) був звязаний з думками і волею людий незадовго побачимо.

Передовсім хочемо сконстатувати, що цілком хибою є твердити, неначеб бог сотворив чоловіка після свого образу. Ні!!! Противно! Чоловік сотворив бога на свою подобу. Він в нім хотів бачити себе самого. „Який чоловік, такий й бог". „Бог є цілком такий сам, як чоловік його собі представляє". „З розвоєм чоловіка розвиває ся і його бог". Фаєрбах нам се доказує. З одним із своїх писань говорить він так: „Бог чоловіка природного (первісного) був богом неодітим. Коли чоловік почав будувати хати, подумав також сотворити помешканя й своїм богам. Із зростом шляхотних почувань між людьми, як пр. лагідність, почутя своєї гідности і т.д. бог одержували ті самі прикмети.

Дикими, гнівними та химерними богами були бог дикунів.

Грецькі бог були красні, вічно молоді, одним словом, се були люди зідеалізовані. Ограничені они були у своїх бажанях, що такими були і їх бог. Вони не хотіли

вічно жити, а знова не бажали собі скорої, наглої і повної терпінь смерти. Вони не повздержували ся так, як християни, від своїх природних конечностей, як полових зносин, стану їди, питю і т. д. але вони піддавали ся у своїх бажанях природним границям. Християни мали необмеженого, надлюдського бога, се значить вони були необмеженими понад природу, понад бажаннями, які виходили з людської вдачі. Вони хотіли бути щасливійшими від богів олімпійських. Бажали собі неба, в якім сповнилиби ся їх всі бажання, деб не було ніяких потреб, терпінь, воєн, але панувала вічна благодать.

Тим більше подивляймо бога Жидів. Сей любить, ненавидить, мстить ся і карає, та зміняє свою вдачу неначе деспот. Бог Браманців був і є раз люблячим батьком а часом знова катом. Бог північних Герман були жорстокими, охочими до борби та піяньства. Однак з сего не можемо вносити, щоби старинні Німці тому були войовничими, що почитали бога війни. Вони почитали з того взгляду, що самі були хороброї вдачі. Обі характеристичні прикмети всіх культурних релігій, отже й християнської, се всемогучість та всевідучість їх бога.

„Є бог всемогучим, що мусить знати від минувшість, теперішність та будуч-

чину. Він мусить те, що стало ся, зробити неможливим. Є бог всевідучий, то повинен він знати, що люди будуть грішити, є він всемогучий, так повинен він сему перешкодити. А є бог всюди присутний, так відпадують йому всї прочі свійства. Ми люди не єсьмо тому всевідучими, бо не можемо всюди знаходити ся і (зєднанє) лучність тих річий, яких ми не сотворили є для нас незвісна.

Називаємо бога найлучшим, найласкавійшим, богом любови, а прецїнь цїлий світ є збудований на тім кранїтнім прінціпі — борби о істнованє. Християнський та жидівський бог має дальше славу абсолютизму. Иньші боги мають ту саму прикмету. Бог Ісламу „Аллаг" має претенсиї до того самого закона. Сей бог є рівночасно характеристичний своєю нетерпимостию зглядом інакше віруючих. У „Коранї" (біблії мають) „Аллаг" є представлений, як єство марне, гнївне, хитре та бажаюче для себе почтання.

Звісно, що кожда релїгія, кожде віроісповіданє, кожда секта уважає свого бога за правдивого і найлїпшого.

Ми стрічаємо тут дуже гарну прояву, яку Шопенгавер в однім своїм діяльогу о релїгії дуже добре виєснив: Нетолєран=

ция (нетерпимість) має хиба значінє в монотеїзмі, є лиш один бог заздрісний, який своє життя завдячує лиш собі самому. Противно діє ся з богами політеїзму: они суть толерантні, жиють і другим не завидують життя. Для того зносять они легко своїх товаришів-богів тої самої релігії і звідси розтягає ся та толеранция також на прочих богів, яких опісля гостинно приймають а згодом надають їм права горожаньства, як нам се [illegible] редовсім показує примір Римлян які радо принимали і почитали чужих богів, фрикійських, египетських і т. Звідси то монотеістичні релігії були ареною релігійних борб, переслідовань і інквізиций, як також се нищенє образів, переслідованє чужих ікон, буренє індийських храмів та египетських великанів, які вистояли 3000 літ, а все те тому, бо їх трудящий, найлїпший бог сказав: „Ти не сьмієш мати иньших богів крім мене."

Так думала й думає ще й нині кожда релігія, що бог є лишень ласкавий для своїх сторонників, вірних. Жиди вірили після науки Мойсея, що они суть одиноким, вибраним народом.

Коли одного разу H. Ward підчас своєї [illegible]дорожи сказав Магометанинови, що Хри[illegible] [illegible] сином божим, сей просив його, [illegible] він вдруге не висказував такої хули.

Після науки Магометан бог не мав сина і не міг такого мати. Як дуже знаменним магометанської релігії був фанатизм і нетолеранция, се бачимо із слідуючого: Підчас магометанської молитви просив молячий ся о опіку для всіх, що були тої віри, що й він, для мандруючих, для путників, подорожних та воїнів. В одній школі у місті Кайро, відмовляли хлопці молитву, в якій находили ся прокляття і заглада для всіх невірних, для Гіяврів.

У борбі бачимо, як оба ворожі собі війска кличуть до того самого бога о поміч. А перед нею

„щоб братню кров пролити просять
а потім в дар тобі приносять
з пожару вкрадений покров". (Шевченко).

Молять ся оба табори о свою загладу; щоб котрийсь з них погиб.

(Кінець буде).

В незабудь!

З мрійних тонів пісню зложу
Що схвилює Твою грудь,
З пестрих красок звию рожу
Тобі, серце, в незабудь!

Стор: 72. Ч. II.

Колись пісню засьпіваєш
Серце в грудях стрепенесь,
Суха рожа, як сховаєш
Пригане Тобі мене.

Ед.

До життя!!!

„Байдужність, апатия, а в слід за тим занепад інтеллектуальний та моральний знаменують теперішну нашу молодіж".....

„Житє молодіжи можна цілком порівнати з життєм галицької української суспільности, а властиво інтелігенциї"..... Ось закиди, пороблені нам у 1. числі „Кол" страшні вони, бо щож може бути гіршого, як брак охоти до життя — себто житєвий розстрій.

Варто застановитись над тим. Що се є? Мене оно застановляє тим більше, що я також єсьм діткнений хоробою нашого віку, і говорячи про се, говорити буду і про „Дошо ша".

Нинішний чоловік пороживає в однім році більше, чим давний через ціле життє сказав хтось. І справді: перше родив ся чоловік

у селї, там або й вчив ся дещо, або й нїчо був в місті раз або два рази, а коли кінчив які школи, то переважно в монастирі; виховував ся переконанями свого батька або дїда ними жив, та мало додавав що до них, нїчо або мало знав про филї життя та поступу, що плила із заходу і вдирала ся поволи в його спокійне життє. А могуча та филя вдерла ся. Принесла з собою так богато, що нинїшний чоловік, дитина шалтих спокійних одноманїтних часів не може над тим запанувати, огорнути то, що та нова культура принесла. А та культура й те нове життє ударила у всї сторони давнього життя застановила нашу ограниченість потреб, нашу варварську пустоту, заатаковала давні наші ідеї, принесла нові ідеали, жадання свободи одиницї, незалежности полїтичної, полїпшеня положеня суспільного в кінци піддали аналїзї давну етику та віруваня релїгійні. Чоловік нашого часу цїкаво, навіть горячково занимає ся новими квестиями, хоче ся розправити з ними, але в кінци захоплений їх ріжнородністю губить ся, губить свою індивідуальність, а остаточно змучений, переживає час зневіри, апатиї, час, коли валить ся стара (~~скрізь~~) структура ідейна. Нїчо дивного, що тодї в епоцї тої зневіри, в часї аналїзи старих правд та

доли упадає на якийсь час здібність ініціятиви, слабне енергія діла.

Подібно, як з одиницею має ся річ з народом. І народи переживають такі врізи, часи занепаду, застою та апатиї. Де некотрі одиниці сильнійші, розуміють напрями нового життя, стають начолі свого народа і з вірою в свою справу хотять потягнути за собою і цілий народ. Але щож? У народі нема ще зрозуміння того, нарід ще переживає час занепаду. І на мою думку саме тепер наш народ переживає епоху реакциї у якій нема ще зрозуміня нових задач та нових напрямів у життю. Тому то життє у нас таке лиш зверхне слабе, обезсилене.

А у нас, у гімназиї? Між нами реве більш ніж у иньших борба між старими правдами та поняттями між нашою вродженою натурою, а охотою до життя згідного з поступом людства, з новими принціпами етичними та фільозофічними. Стадиями сеї боротьби, сего процесу розвоєвого, се часи зневіри і апатиї. Як добре ілюструє час сей вірш, уміщений в „Ніч" стор. 12:

Вперід, вперід пливем човнами,
По моря вічности безкраїм,
По що? Куди?.. Де пристань нам?

Так серед филь життя тратимо ми у тім часі наші цїли, стежки, надії...

По що?.. Куди?.. Де пристань нам?...

Час сей яб назвав часом реформациї та великої революциї, позаяк сей час приносить такі зміни в життю одиниці та так суть для неї важкі, як реформация та революция в історії для життя суспільного.

Товариші! Не біймо ся переломів та революциї у наших поняттях та доґмах, де огонь, у якім покаже ся: золото чи фальш? Не утїкаймо під плащ старих ідей та правд. Колись він був добрий, але тепер ми вже виросли з него... замерзнемо у нїм на смерть!!! Не ховаймось також перед филею аналїзи та критики під будівлї візантийські!... Старі валять ся, можуть нас приспати... не там пристань нам!... здвигнїм собі новий храм! У нїм поставмо образ - ідеал досконалого чоловіка, одиниці вільної, незалежної, творця своїх правд, свідомого своєї сили, короля сотворіня, для якого нинїшний чоловік із своїми слабостями має ся видавати смішним, так болюго смішним як смішним є для нас малпа. Сотворім собі нових десятеро заповідий, а на першім місци поставмо заповідь любови життя такого яким оно є повним борб, побід та упадків

Стор: 76. Ч. II.

а на другім заповідь: учити ся з успіхом поборювати усї перешкоди та зрозуміти, що від нас залежить наша будучність!!!..

Босилевич.

Дописї!

25 лїтний ювилей проф. М. Грушевського заставив й нашу гімназию відсвяткувати Його рік серед наших широких кругів. Іменно дн. 19. грудня 910 устроїла історична Секция свято в честь ювилята. У прибраній сали зібралось досить поважне число учеників хоч слїдно було неприсутність старших товаришів. Торжество отворив дир. А: у своїй промові вказав на значінє істориків-учених, зокрема згадав М. Грушевського і взиваючи нас до лектури Його „Історії Руси-України", закінчив вступне слово. З черги виголосив тов. д. К. відчит про Грушевського; ситетись, спис Його творів, голоси чужих учених про Ювилята, се більше-меньше доклад голови істор. Секциї. Вкінци закінчене проф. Ц. про громадську дїяльність Грушевського було на мою думку найкраще. Замкнене тор=

жества гімном „Ще не вмерла" — витало, — хоч як прикро се мені писати — слабо, колиб товариші вміли нераз сю нашу святощ зберігати [прим. ж співати там, де не дуже надається до сего хвиля як то мало місце на іменинах директора, а там, де сего вимагає хвиля щоб сей гімн залунав грімко-сильно ворогам на позір]. Булоб се певно лучше.

Л. Н.

З кінцем жовтня завязався „Драм. кружок уч. гімназії в Перемишли" і на йорданські свята виставив свою першу виставу „Учитель" комедію в 3 діях Ів. Франка. Треба сказати, що „Драматичному Кр." на перший раз не повело ся. Всі товариші відограли свої ролі слабо, а декотрі навіть дуже слабо. Занадто мало було свободи в рухах, мало чуття та за богато деклямації.

Учителеви, ом. Ткачеви, занадто бракувало життя й свобідних рухів. То правда 12 посада відбила ся на його здоровлю а вже таки з комедії виходить, що сей чоловік живе ідеєю і він має якусь ціль. А тут з акції учителя пробивала ся якась оспалість та резиґнація.

Зі сестрою учителя, Юлією зробив Ви-

діє „Др. Кр." правдиву „кумедию". Передовсім Юлія була невідповідно ухарактеризована так, що її широка фризура робила її занадто старою. Коли противно той тов. що грав сю ролю виглядає дуже молодо і надає ся до неї. Також усі рухи та вирази лиця Юлії не були цілком жіночі. А вже найгірше Юлія була убрана, а передовсім в другій відслоні так, що своєю короткою спідницею та білими ногами дала нагоду до ріжних пісикань, сміхів е.с. Взагалі Юлії не повела ся роля аматки а Коростілеві комплїменти виходили занадто смішними та були подібними до натягання.

Іван Коростіль, учитель, а пізнійше укінчений правник, відограв свою ролю як всі прочі аматори, а до того був за молодо ухарактеризований.

Не згірше були відограні меньші ролі, як арандаря Вовка, селян Семена Загонистого, Ілька Товкача та Жандарма.

Вдова Марія Пасічник була за молода і радше була надавала ся до ролі Юлії. Це найкрасше, хоч і не без похибок відограв свою ролю війт.

Та нехай наші товариші-артисти першою пробою не зражують ся, а працюють дальше, а за слідуючі вистави випадуть з лїпшим успіхом.

Ч. II. Стор: 79.

„Учителя відограно в сали „Руського Інс. Дівочого". Саля робить дуже приємне вражіне. Передовсім впадає в очи гарна куртина. Стіни поокрашувані бюстами та образами наших найвизначнійших людий, що, а між ними і нашого ексц. епископа К. Чеховича. Тут і там видніють цитати й написи, а між иньшими й Шевченкові золоті слова

В своїй хаті своя правда,
І сила, і воля.

Дійсно почуваємось в своїй хаті і дуже завидувалибисьмо тов. Інститутам як би не знали, що в тій хаті трохи занадто густий воздух, що в тій хаті дуже рідко відчиняють вікна, щоб Боже Борони, який вільнійший та свобіднійший (возд) подув не повіяв між Інститутом.

А на кінець ще сумна, вельми болюча рефлексия з представлень. По комедиї „Ще не вмерла"..... брак пошановання національних святощів, так тільки ....

Т. Е.

Стор: 80. Ч. II.

Перетика Редакції!

Тов. В. Підлисецькому: Свою „пісню" яку Ви обіцяли дати до ч. 3 „Hel" зволіть прислати до 10. II. Впрочім старайте ся як найскорше.

Тов. Івасеви Черельсі: Вашу статтю чи допись п. з. „А вой..." не можемо помістити: раз з причини браку місця, по друк вона до „Hel" зовсім не надаєть ся. Власними аргументами себе самі збиваєте, а на питанє, як би зарадити, поминавше вже остре критикованє тов. Т. Е. послугуєтесь його власними словами. Що до дописи то заявляємо, що вони все у нас будуть мати приміщенє. А що як раз була нагода сказати, де, що про „Інститут", так тов. Т. Е. виказав дійсний стан річи, дарма — ми ніколи лиха не будемо укривати. Лиш впрочім не згоджуємо би ся з нашою програмою. Довідаєть ся о тих невідрадних відносинах в „Інституті" чужі так може й вони (тов. Інст.) схаменуть ся.

Тов. Столовий: Вашу допись „Вражінє з 1. ч. „Hel" не містимо з причини браку місця. Впрочім Ваші замітки не були би інтересними для загалу.

0,10р.
РК II - 33012/1911
Ж-26224
26224
РІДКІСНА КНИГА

НАШІ ЛИСТКИ

Вісті 1911

24304

Ж 26224

24304

5р.

Зміст

1. Леонід: З за хмар [illegible] ... [illegible]
2. В. Підлисецький: [illegible] ... [illegible]
3. М. Гарм: Бог чи [illegible] ... [illegible]
4. Ід: З мого [illegible] ... [illegible]
5. Р. К.: Образок з нашої [illegible] ... [illegible]
6. Леонід: Morituri te salutant ... [illegible]
7. Сіраківський: За український [illegible] ... [illegible]
8. А. Тураєвський: [illegible] день ... 116
9. Дописі ... [illegible]

р. к. 33012

БІБЛЇОТЕКА НАУК. ТОВ. ІМ. ШЕВЧЕНКА

Леонід.

З за хмар гляділо лице...

..... Стискав зболілу голову пястуками і без цїли вештав ся по привітній келії. Відчував так великий і брак усего, що здавалось йому, неначеб отягав і серце і волю і розум і все. Бувши раз притав до закратованого вікна і добув із себе так великий оклик протесту й проклятта, що у нього може булоб пізнати і життя і смерть. Мимо того підійшов до уміщеного в глибині вікна, спер ся на ньому і глядів у даль. Глядів у пітьму, серед якої мерцекотіли чей блудні оцї хатні сьвітла. А у тих хатах красувалась нужда й темнота...

Холодний осінний вітер переповнений відрадою цїлував злегка його запечужене потом чоло і бундючно влїтав у середину келії. Він встав і [illegible] .....

ЛЬВІВСЬКА БІБЛІОТЕКА АН УРСР № ИП. 57895

А там у пітьмі родились слова мести та бунту..... Там у грудях покривджених родилась ненависть..... ненависть понижених рабів проти могучих панів. Там під великим молосом рабства тліла мала іскорка щоби потім негайно спалахнути і обгорнути пожежою та знищенням усе; щоби тяжкі кровю та слізми змиті кайдани зірвати, та відкрити чисту душу людства, чисту неспоганену душу нового життя. А геть у горі уносив ся могучий, вільний дух. Розпустив широко свої крила над вітчиною підлоти та рабства і жде поки із грудий тих, які плекають у собі месть та ненависть, не вдарить під хмари голос визволу. Він жде.....

У долині розтягають ся удари чобіт тюремного сторожа, що раз у раз просожує ся з одного кінця будівлі у другий, та півголосом виспівує меланхолійну думу кірґізьких степів.

Зпід лоба глянув довкола себе. Ким заволоділа страсна злість, затиснув пястуки і з відрадою плюнув у кут.

Він ..... бажавби розбити ті прокляті мури, розірвати окови, щоби пійти там, де сотки таких як він. Та дарма. Сильні ті тюремні окови та тричі сильніші ті, проти яких рветься ця чорна товпа рабів, щоби .....

.....

Ні, трепотіть ви людоїди
І ви ганебні зрадники.....

Що це? Зірвався.... Ту у тюрмі він чує слова Марсилези? Ту, де здаєть ся усякий вільний дух на все зноблений та закріпощений, звенить ця пісня, яка вже тільки разів вела понижених на смерть або побіду. Ту? .....

.....

Ось, ось час пімсти наш надійде
На вас найдуть ся мстники!..

Пісня плила звільна, як жиля малого ручаю, яка що хвилини стрічає перешкоди. Плила як голос вівчаря у горах і відбивалась тихим, мотильним відгомоном десь гень на другому кінци корідора.

Він задрожав. Припав до скованих две=

рий, впялився ніхтями у чорні дошки і слу-
хав.....

Так! Ту здалека від сьвіта, здалека від лю-
дий віз чує ще щось близького собі. Віз ту
не сам. І у прочих келіях вальють ся такі
самі як віз.....

А пісня пливе. Зразу тихо, тихо, гей
з якої шпери видобиваєсь а потім могут-
ніє і прошибає звільна ляж до нього. Він
неначе зі сну збудивсь. Згадав цю хвилю, ко-
ли віз і тисячі таких голодних та обдер-
тих, йшли вперід і кричали: Ми люди!..
А тепер віз ту... за це, що домагавсь люд-
ського признання.....

Пісня замовкла. І знова стало тихо, ніж
чотирма обдертими стінами тюрми.
Стало тихо, як у зачарованій країні, не-
начеб усе завмерло. Лиш знадвору залітав
вітер і злегка скрипіло зачинене віконце.

Встав. У голові шуміло. Безсильно ки-
нувсь на тапчан, та відганяв від себе дум-
ки про родину, другів, будучність і смерть.
Старав ся заснути, сам себе просив о хвили-
ну сну, щоби забути про все, та не міг.

Очи його самі відсунались та глядили там, де знащадком зігнилі підвалини підлоти та сфальшу зачались знути та валити. Йому здавалось, що вже надходить час, коли по тяжких і кровавих днях ненаге з і лиш витливе воля для всіх. Так, надійде цей час та тяжкий буде його прихід. Але чи він там буде? Здаєсь, що ні!..... Буде сидів прикований де в куті тюрми, або зносити-ме нестерпуче ярмо неволі у грізному Сибіри.....

Тоді, коли його друзі піднесуть високо червоний стяг боротьби і сміло підуть на стрічу ворогови; він мовчки сидів ме ту зломаний на все.....

О! тіш ся, ликуй великий царю!.....

.....Та час надходить:..... І ти досі гордий і непобідимий склониш голову і зігнеш під тягаром старої упадаючої будівлі.....

Бо час надходить.....

.....

.....

Коли прибудивсь на дворі вже

ясніло. Довкруги стелила непривітна осінь свої паполоми. Обдерші дерева трясли сумно головами і оплакували смерть веселого та теплого літа. У горі бовваніли чорних хмар стада..... Він підійшов до вікна, спер голову на зимні крати і німим зором глядів там де з очий сльози ринуть, а у грудях родить ся ненависть.....

..... А зза хмар глядїло осїнє сонце і ясним проміннями цїлувало завмерлу землю.....

..... А вітер вигрівав могильну пісню.....

Зближав ся час пімсти, час кровавої боротьби між знесиним а сьвятим, а спідленим і спогаченим.....

..... З за хмар глядїло сонце.....

.....

22. I. 1911.

В. Підлисецький.

Пісня мого народу.

Полудня жар
На землю плив.

Ч. III.

Вітрець віяв зі сходу
Легесенький.
На крилцях ніс
Пісню мого народу.

А пісня ця
Луною йшла
Лилась у душу мою,
Хмаринкою з облаками
Она шила горою.
Від гір Кавказу
Та степів
Кірґізьких
Аж до Сяну,
Від Припеті
До колишнів Дунаю
І лиману.....

А пісня та
Луною йшла
Крізь усю Вкраїну,
І падала росою вся
На рідную країну.

Стор. 88. Ч. II.

Була щаслива я колись
— Сьпівала Україна —
Тепер де глянь — — неволя, сум.....
Край — се ціла руїна.

Діти мої сотками йдуть
Закуті у кайдани,
Та вольні духом. Груди їх
Кровавляться ранами
Глубокими, кровавими.....
Они сини недолї.

Я бачу їх:
Сотками йдуть.
Тягнуть ярмо неволї
Заковані йдуть в сьвіт —
Шукати щастя, долї.....
Сумні, чолодні... Очи їх
Вливають ся сльозами
Они ж таки вперід ідуть
Тернистими шляхами.

Степи мої, веселий край
Де ж наки гуляли

Ч. III. Стор. 89.

В чужих руках. Несвідомо
Батьки її запродали.

.....

Щаслива була я колись
— Шептала Україна —
Тепер де глянь — неволя й сум,
Край — ще ціла руїна.

.....

.....

Та доля може верне ще
— Очерет прошумів —
Стрівай! Несесь звідтіля знов
Нових борців гук — стів.

.....

І справді новий
Ішов стів,
Стів мойого народу?.....
.....Вітрець на крилцях своїх ніс
Пісеньку про свободу.

18.XI.1910.

асніло. Довкруги стелила непривітна осінь свої паполоми. Обдерті дерева трясли сумно головами і оплакували смерть веселого та теплого літа. У горі бовваніли чорних хмар стада..... Він підійшов до вікна, спер голову на зимні крати і нїмим зором глядів там де з очий сльози ринуть, а у грудях родить ся ненависть.....

..... А зза хмар глядїло осїнє сонце і ясним проміжням цїлувало завмерлу землю.....

..... А вітер вигрівав могильну пісню.... Зближав ся час пімсти, час кровавої боротьби між знесиним а сьвятим, а спідленим і стоганеним.....

..... З за хмар глядїло сонце.....

.....

22.I.1911.

В. Підлисецький.

Пісня мого народу.

Полудня жар
На землю плив.

Ч. III.

Вітрець віяв зі сходу
Легенький.
На крилцях ніс
Пісню мого народу.

А пісня ця
Луною йшла
Лилась у душу мою,
Хмаринкою з облаками
Она плила горою.
Від гір Кавказу
Та степів
Кірґізьких
Аж до Сяну,
Від Прилетії
До колишнів Дунаю
І лиману.....

А пісня та
Луною йшла
Крізь усю Вкраїну,
І падала росою вся
На рідную країну.

Стор. 88. Ч. II.

Була щаслива я колись
— Сьпівала Україна —
Тепер де глянь — — неволя, сум.....
Край — се ціла руїна.

Діти мої сотками йдуть
Закуті у кайдани,
Та вольні духом. Груди їх
Кровавляться ранами
Глубокими, кровавими.....
Они сини недолі.

Я бачу їх:
Сотками йдуть.
Тягнуть ярмо неволі
Заковані йдуть в сьвіт —
Шукати щастя, долі.....
Сумні, сльозні... Очи їх
Вливаються ся [illegible]
Они ж таки вперід ідуть
Тернистими шляхами.

Степи мої, веселий кр[illegible]
Де ранки гуляли

на сю висшу форму понятя бога.

Коли Шіллер говорить, що „бог істнує, жиє, свята воля" коли він каже, що кожда досконалість у вселенній є получена з богом і що бог і природа се два великани, які вповні собі дорівнюють" то се буде зовсім новий пантеїзм, піднесене природи до гідности бога. Пантеїзм після Спінози: „бог є внутрішною причиною світа, яка і відповідно до своєї питоменности не ріжнить ся від нього.

Про пантеїзм ось як пише др. Бульове в своїй праці „Монізтик": „ми віримо в живого бога якого тілом є вселенна якого вол можемо дослідити в своїм чутю і в невідмінній порядку між причиною а наслідком".

У ще вищій формі виступає перед нами думка про бога в т. зв. „Теософії". Засада: „Прійміть бога до свого серця, а він зійде із свойого престола", є вищим степенем пантеїзму. Сей принцип зладжений для правди веде до того, що кождий буде для себе богом і через своє поступоване повинен зблизити ся до сего ідеально подуманого бога. Після теософійної науки, послідною метою до якійсь стремлїня є видосконалене бога.

В однім письмі теозофічнім читаємо ось таке: „Нема ніякої точки в вселенній, щоб не було бога. Він окружає і побуджує до

Після пантеїзму все є божеством. Коли однак навіть приймемо основу сего панцюго в природі порядку, так найдемо ся на фальшивій дорозі. Кожде божество і всяке його зображене навіть у природі є ділом фантазії. Істота божества, що являєсь у природі, є нічим иньшим, як самою природою, яку чоловік зображує собі як божество, каже Фаєрбах). Так будуть і свійства, чи зображеня бога, які роблять ся предметовою, дійсною істотою, буде се природа, природа яка зображує свійства, які відпадають, коли лише завмре природа."

„Природа, яка є" після Фаєрбаха „змістом цілого порядку світового, доки лише думка людська може сягнути, мала, як розуму загалом основу, заки дала волю, розум, душу, заки дала сотворителя."

Те велике „все" окружаюче природу, в якій ми єсьмо лиш частинкою, ніхто так гарно і влучно не здефінював як Гете: „Природа! ми нею окружені, з неї ми вийшли і бажаємо глибше війти до неї. Всі люди у ній а вона у всіх. Природа вічно творить нове, що тепер є, того, що не було, що було, що вже не вертаєть ся. Усьо є нове, а прецінь все воно старе. Вона все є цілою а однак все нескінченою. Минувшости і будучности вона не знає. Теперішність є її вічностю. Також найбільш щось непри-

родного є природа. Вона є всім. Карає себе саму, нагороджує, тішить ся сама і терпить. Слухаємо її законів, коли навіть їм протикнемось. Вона все зробила відокремленим, щоб все знова получити. Сотворює єства з нічого і не каже їм, звідки тай куди йтимуть. Їх обовязком є лиш їхати, а вже релїзниця їх знає. Хто щиро йде за нею, того голубить вона як дитину до свого серця. Її хід рівний, її виїмки рідкі а її закони незмінні. Про застій не має вона понятя, а свій проклін замінила у безділлє. Ми усе на ню ділаємо, а однак не маємо над нею сили. Тай хто не болить її на кождім місци, не болить її ніде. Вона не має мови, але сотворила язик й серце, через яке гує й говорить. Її корона — любов і лиш через що ми до неї зближаємось". Так каже Гете.

Природа до всего відносить ся без упередженя. Вона є підметом, предметом, причиною а заразом наслідком. Природа прискорює сили в тій борбі елементів, у неї чужі симпатиї у їй живій праці, каже Ленав. І ми з ним мусимо згодити ся. Наші питаня і сумніви ніколи не заспокоєні і все вона у всім вказує на чоловіка, як на себе саму. Бо лиш через него може вона дати ся пізнати.

Природа знає лиш одно: творити. Зже Римляне розуміли під „natura" вічну творчість повставаня і родженя. Natura була для них тим, чим у Греків „natura physis" (Sein und Werden, по нім.). Природа творить без огляду на се, чи їй твір

ЛЬВІВСЬКА БІБЛІОТЕКА
АН УРСР
№ ИП. 57895

після людського поняття є користний чи шкідливий. Вона допускає нашим поняттям так само щось невикінченого як й викінчене, так, що біля доброго є також лихе. Природа знає лиш один всюди пануючий закон „борбу о істнованє", — право сили. Все, що вміє супроти того закону усмоятись, жиє, а усе проче на жаль гине. Творенє й заглада се її основи. Так сильного як нам являєсь природа є вона в дійсности. Тому слова Айсгаскса зовсім справедливі. Природа є сама для себе дикою й грізною, [illegible] людей її [illegible] — зробили [illegible].

Жиб ніколи не розуміли [illegible] вона не була сотворила [illegible] а радше [illegible], через які дає ся пізнати і через які сама говорить. Такими сотворіннями є люди. Чоловік се є природа в мініятурі. В людині живе єї дух, вона вираз. Лиш завдяки чоловікови душа природи, її ідеї можуть прийти до значіня.

Та велика обєктивна природа не потребує ніякого поняття ніякої божественности. Одно, що ми повинні робити, — се повинуватись її законам, сповняти її бажання і після них поступати. Якими стали ся ми се не завдяки богові, але природі. Вона кермовала і кермує нами. Вона була, є і буде нашою учителькою.

Вже заздалегідь щемо питаннє: Так нема причини природі? Чи не можемо вийти поза природу? „Так" каже Шопенгавер „але тоді мусимо позбутись розуму; бо він лиш для природи а вона для

Львівська бібліотека
АН УРСР
№ ЧП 57895

нього. Поза природу не можемо й не сьміємо йти, її руки, сили, в яких є вже вона й так замкнене єство чоловіка, творять поле, мету і кінець людських дослідів."

„Хто питає за причиною природи, подібний до шляхтича von Münchhausen, який переїзджаючи на коні глубоку ріку, стискав колінами коня а його гривою обвинув собі голову і обома руками тягнув його шию, щоби лише витлисти з конем на верх. Бо той хоче природу до чогось привернути, з чого вона слідує отже з того, що лежить в ній самій!" „Природа не дасть ся від нічого відвести," каже Фаєрбах, „вона є першою і найлїпшою, коротко кажучи — вічною й безконечною в часї й просторі. Противно — бог велить себе відріжнити від природи, о скілько его єство є продуктом людського ума, який є з природи, коли для нас творить також ся у загадочний спосіб. Після природи та її наслідків, чоловік уладжуєсь і устроюєсь поза природою і поза її явищами і нема нічого, що могло б йому принесть який небудь хосен чи поміч проте й натуралізм стоїть в прямім противенстві до всего містичного, надприродного, стіритистичного й т. д."

„Хто під богом не розуміє нічого иньшого, як причину або принцип із законів астрономії, фізики, геольогії, мінеральогії, фізиольогії, зоольогії і антропольогії" каже Фаєрбах „той хай буде так само гідний назватись богом; бо принцип природний є все єством природним

а не тим, що установляє бог.

Пантеїзм а також теозофія є того погляду. Для їх прихильників будуть тут слова Шопенгавера на місци. Він каже: „Проти пантеїзму мав я хиба се закинути, що він про нїщо не розказує. Свій називати богом значить, нїчо на нїм не пояснювати. Чи ви говорите, що свій є богом, або свій є світом, то стремить се до одного. А коли ще виходить з того заложеня, що бог служить до вияснення, так кажеть ся „бог є свій“ то правда; тодї в якійсь мірі буде пояснене, як далеко лиш розяснює незвісне на відоме; однак се буде лиш поясненем слова. Коли виходить ся від дійсного стану річи, приймаєть ся отже, що свій се бог. Так се буде пояснене чогось незнаного ще чимсь більше незвісним. Звідси то пантеїзм уступає місце теїзмови, як вже щось минулому: бо як ми лиш тодї віддалимо ся від бога, як ми вже з ним зжили ся, вже нам зповседнїв, можна дійти до того, що його індетифікуєть ся зі світом, а властиво усуває ся його на дриналерійому місце.

Ми віримо, що нема нїякого бога. Ми дальше пізнали, що се зовсїм неомістним називати бога природу чи світ богом. Знаючи, що нема бога, а вірити в нього, так буде се ошукуванем себе самого. А бог, який не кермує нї світом нї судьбою чоловіка, не є жадним богом. Не хочемо того бога якого вигадав чоловік у своїй слабости і несвідомости, так се слово немає для

иньших цілий ніякої вартости. Побідили ми полі-
теїзм, монотеїзм, так мусимо, коли лиш не хочемо
поповнити якоїсь неконсеквенциї, побідити пантеїзм,
який по думці Ґ. Діріжа, не є нічим иньшим, як
лиш чутєвим, душевним атеїзмом.

Стараймо ся лиш найти основу в собі самім,
завірмо своїм силам, які відповідають нашому
„я". Се либонь трудна задача, але за те одиноке, прав-
диве розвязане питання: Бог чи природа? „Щось
більшого від природи нема нічого і нікого" ка-
же Шефер. „На сім, що вона творить, є вся її сила. У
всім, що лиш живе, є її ціла любов. Вона є всім
і має все, що лиш істнує."

Стратив ти свою віру й бореш ся о свій
давний внутрішний спокій, тоді шукай свого
спасеня в науці природи. Вічна правда, як
вона буде тобі присьвічувати з реального сьвіта,
дасть тобі міцнійше, більш трівке щастє, чим
всяка релігія"

І ми разом з Фаєрбахом хочемо пригорнути
до серця природу, „перед якої глибинами страшно
дрожить богослов, і на жаль ще тільки людий. А
коли прийде до нас смерть, то згадаймо на сі гарні
слова Фр. Геббля; спомнім сю його послідну
молитву:

„Natur, du kannst mich nicht vernichten,
Weil es dich selbst vernichten heißt,
Du kannst auf kein Atom verzichten,
Das einmal mit im Weltall kreist.

Du mußt sie alle wieder wecken,
Die Wesen, die sich, groß und klein
In deinen dunklen Schoß verstecken
Und träumen nun nicht mehr zu sein. —
Natur, ich will dich nicht beschwören:
Verändre deinen ewgen Lauf
Ich weiß du kannst mich nicht erhören:
Nur wecke mich am letzten auf.
Ich will nicht in die Luft zerfließen,
Ich will auf langen Schlaf entbrannt,
Gestorben, mich im Stein verschließen
Im Harnesien, im Diamant. —
Ob der in einer Krone gaukle
Ob er bei hellem Herzenlicht
Auf einer Mädchenbrust sich schaukle
Ich schlafe tief, ich fühl es nicht. —
Er wird bei tausend Festestänzen
Als Mittelpunkt im Strahlenglanz
Vielleicht, wie nie ein andrer, glänzen
Doch keiner ahnt woher der Glanz.
Erst wenn ich mich erwachend dehne
Sag' ich dem Träger still ins Ohr
Daß einst ein Mensch zerann zur Träne
Und die zum Edelstein gefror."

Вислідом нашого виводів є атеїзм, набуте ся бога, всілякого замерзення. Днесь не бракне людий, які кожду невірную людину уважають за лотра, за головіка, який спосібний до кождого злого діла. Як дуже не пізнали ся ті люди на атеїзмі. Як мало є таких, котрі

звільнили ся від тих вікових забобонів. Як багато є таких, які сумніваються її найдальше, а проте від них не звільнились. Як багато таких, котрі вартість добра не пізнали від того, що ліпшого і все осягнуть після мірила загалу. Для таких людий будуть слова Гайнцена на місці. "Шануйте вартість чоловіка не після величини його повноцінства і вартість дізнає ся після числа свідків. Будьте переконані, що один атеїст може краще думать зі своїми приятелями, чим тисяч, бо інде тисяч прихильників „Бога", що він лише може думать бо він признає людий власливу самостійність."—

„Мій атеїзм складаєть ся лише з того, що я хочу дерматись свого розуму" каже Ориґіна „Такий сам наш погляд. „Який сенс може все мати людське життя істота" каже один англ. письменник „H. Mill." одно лише буде, що воно не зможе зробить нас може не щасливими, щоб ся ще почитав. Я не хочу осягнуть щастя, коли повинен вдоволь з того ще, що я дістав, коли повинен вдоволь з того ще, що я дістав, коли повинен вдоволь з того ще, що я дістав

чить лишень відтягнене від людини єство, зване саме „богом", щоби дійсну істоту чоловіка поставити на його місце як правдиве". Атеїзм жертвує марну істоту фантазії реальному життю і реальному єству. Тому атеїзм є безперечно позитивним; він дає природі і людству значіння і достоїньство, яке відобрав теїзм; він оживляє природу і людство, якому теїзм загарбав кращі сили." Атеїзм є щедрим, ліберальним, вільнодумним, він признає кождій істоті свою волю і спосібність; він тішить ся із серця красою природи, чесною людиною. „Любов є практичним атеїзмом".

З німецького перекіб С. Н.

З мого дневника.

Чине небо пишало ся,
Сонце земли кланяло ся —
Я сумний ходив,
Бо не бачив довго любки,
Не мав вістки від голубки —
За нею тужив.

*

Нині небо погорніло,
Буйні вітри розпустило
Снігом завіва —

Стор. 104. Ч. II.

А в моїй душі тихенько
Сьє сонце-соловейко
Пісоньку співа....

5.II.1911. Ед.

Образок із нашої школи.

(Година отчецького язика перед Великодними ферпями. — Надіслане.)

По коридорах тихо, — бо все було по павзі. Лиш в II. класі чути гамір. Професора нема — відай десь забарився — хлопці повторяють лекції. Нараз вбігає двох шестаків з криком, що йдуть „на кулас". В класі стало тихо. Лоскіт пальців і гопкане ногою розходив ся по коридорі. Двох учеників вже ждає коло дверий.....

Отворились двері і показались „на кулас" нагадуючи з Гамера Гефайста. Всі стають — а двох учеників, що ждали коло дверий — кланяють ся надобі як перед фараоном. Один відбирає палицю — кланяєсь а другий капелюх — і оба уступають ся на бік. Пан професор ідуть натерія від часу до часу поглядаючи в сторону стіни, вступають на катедру, а оба ученики, що йшли за ним з заду — переходять тепер попри него з його „ітсідніа-[illegible]" — кланяють ся коло катедри і завішують його зіни. Відтак вертають на свої місця і знова кланяють свої го-

лови перед будучим „директором"....

Підчас тої церемонії всї ученики стоять, доки пан „директор" не дадуть знак рукою, що можна сїдати. Вкінци махнули рукою і всї сїли... Починаєсь година....

„Wer ist неприсутний?" питають пан „директор".

„Alle sind присутні" загомонїли ученики.

„Тепер вам, дїтоцки, ще все намалюю, щом там=шого разу сказав з Германа і Дорошеї"...

„Просимбисьмо" загула кляса „пан „директор" хочуть, аби ми те все як слїд розуміли"....

„Тихо, дїтоцки, тихо"....

Дай крейду пану „директорови" - кричить один „а то лїнюх - навіть з місця не рушить ся, а пер=шу дістати хоче"....

„Ибка змогена?" кричить другий.

„Все як слїд"....

„Один подає крейду, кланяючись низько - дру=гий губку.

„Тут дїтоцки є гостинниця, unter dem goldenen Löwen, тут була Заик з дерева - а на нїй отець Германа зі своєю бабиною," кажуть пан „директор і рівночасно малюють. „Тут дїтоцки виїхав щойно Герман з пару кіньми mit dem Landauer Wagen. Стара дала йому вина, горілки - та француз=кого тїста"....

„А що таке француське тїсто?" питаєсь один.

„Се дитинко такий макаран, а я їв його, як був в Нїмеччинї ще академіком".

„А в якім містї?" загули деякі.

Видите дітоцки - як я мусів завстидати ся, коли раз завитав до Перемишля наш старенький монарх. Тоді я з директором вийшли на пером, аби його повитати. А було тут декілька старших риб, як: директор поль. гімн. староста і п. Заїжджає поїзд на стацию і виходить монарх. Я дивлюсь, а тут до него ніхто не йде. Тоді директор каже до мене: „Ходім пане професор привитати цїсаря" - Пішли. Думайте, що директор сказав що до нашого старого - де там! Ані губи не відтворив - все я мусів говорити - розумієсь по німецьки. А всї риби стояли, та лиш хавки повідтвирали - нїчого не второпали.

А то славно - а то славно - загула кляса - дивіть ся якого достоїньства доступили тоді наш пан „директор", а то тому, що уміють по німецьки.

А я, так хлопцї, треба вміти по німецьки, то можна з кождим розмовитись. —

Дзвонять - прошу пана „директора - каже один...

Но, то навіть ся в хатї лїпше - а я вам тут буду пояснювати, за те на великодні ферії я вам нїчо не завдаю... (Бере капелюх - але один з учеників виступає наперед, а був се не абиякий пискаг в клясї, цїлує пана „директора" в руку, а всї стають, та желає „Веселих Совят" ось як:

„Уменем цїлої кляси, яка промовляє моїми

устами, желаю високоповажаному пану „директорови" і многозаслуженому батькови", (тут вичисляє, які лиш є можливі заслуги для пана „директора), який старає ся про наше виховане та образоване, щоб ми були, о скілько можливо розумні „Веселих Сьвят" і думаю, що Всевишний позволить нам щей на другий рік сьвяткувати се торжественне свято, додасть сили пани „директорови", щоб могли нас дальше просвіщати, як ні один з панів професорів і не лише викладати сей сусий предмет, але поглублювати його, засягаючи відомости з всіх галузий наук, за що ми будем пану професорови на будуче дуже вдячні. Думаю, що пан „директор" приймуть ті щирі слова, які є у кождого на устах і простять не одному з нас, колиб той чимнебудь провинив ся."

По скінченю такої торжественної бесіди цілує пана „директора" в руку так голосно, що аж чути було на цілу клясу, поначе б котрийсь дістав в лице — бо був собі той ученик добрий шромпетер, а кляса сміє ся в кулак, щоб пан „директор" не виділи. Відтак промовляють пан „директор" (на жаль стенографічна промова пана „директора" десь загинула) і виходять. При виході всі стають просто і лавкою, один виходить, вітвирає двері, а инші відпроваджують аж на гору до канцелярії.

Очевидець Роман К...

Стор. 110. Ч. II.

Леонід:

Morituri te salutant![1].....

У царство чорта молчу я стрілою
І заревлю громом і блисну дугою
Над вашим краєм
Що зовете раєм.....
Помчу!... І зіставлю вам смердячу глину.
Вам недолюдки, бо душею тину.....
Ох тіштесь! ликуйте і пеан побіди.
Ви заспівайте, клятї дармоїди!
Ох заспівайте і заревіть хором:
„Evviva lavita!" Смерть над вашим двором,
Смерть та побіда
Кровава побіда.....
А я кепкую, сміюсь і ти чорте
Смій ся, кепкуй: Evviva la morte!

---

[1] Здобуток шкільного божевілля.

Г. Сірокінський.

За український університет.

Кого як кого, але нас будучих cives academicos — університетське питанне повинно цікавити. Хто-як хто, але ми гімназиясти будучі борці за український університет, повинні докладно розслідити тло і терен на котрім відбуваєся боротьба, повинні розглянути і розслідити історию тої боротьби, якими шляхами она поступала і на якім степени она тепер находиться щоб відтак, коли прийдеться вести сю боротьбу нам самим, ми не плутались, не крутились, не ходили давними манівцями щоб не допустити до упадку престіжу, який нам виборали наші попередники. Переходити історию львівського університету, або розповідати історию борби за український університет на тім місци — було б за довго. Всеж таки треба тут зазначити, що львівський університет після цісарського розпорядженя з 4. марта 1871 г. утраквістичний, що впрочім потвердили й самі Поляки своїми заходами у правительства, щоб оно потвердило законно бо фактично він уже істнує польський характер львівського університету. Для лїпшого зрозуміня справи за-

значимо також лиш в хронольоґічнім порядку без коментарів хід боротьби за український університет.

Гадка за самостійним укр. університетом почалась родити вже в 70. та 80. роках минулого століття. Однак виринула вона з всім серіозно та поважно аж літом 1899 р. При участи професорів та 450 студентів відбуло ся у Львові дня 13. липня 1899. в тій справі віче, на якім ухвалено відповідні резолюції між иньшими що „...законом застережений, а в практиці не переведений утраквізм львівського університету рішую не вистарчає для культурних потреб укр-руського народу [отже]. укр-руські студенти всіх висших австрийських шкіл... домагають ся від Високого Правительства отворення укр-руського університету у Львові." *)

1900. року вислала молодіж кілька резолюций й нових меморіялів до правительства.

19. падолиста 1901. відбуло ся на університеті нелеґальне віче, на котрім ухвалено через обструкцию не допустити до викладів а 1. грудня т.с.р. ухвалено масову сецесию з львівського університету. 1902. року українська молодіж вертає до львівського університету, а 1903. робить демонстрацию, об-

*) Гл. „За український університет у Львові" 1910. стор. 43.

кидуючи тодїшного ректора кс. Фіялка-
гнилими яйцями. Слїдує ще кілька бур,
відтак 1907 р. за зломане слова ректора унї=
верситету, нищить унїверситетську авлю
і від тодї спочиває спокійно аж до 1. лип=
ня 1910 р. коли акция наших товаришів
закінчила ся трупом покійного товари=
ша Коцка. Щож вивело наших товари=
шів з трилїтної стагнациї і дало при=
чину до памятного дня – 1. липня 1910 р.?

Безпосередною причиною, що вивела нашу
молодїж з застою в унїверситетській спра=
ві, дали таки самі Поляки, сам сенат львів=
ського унїверситету. Весною 1910 р. почав се=
нат враз з польською парляментарною
репрезентациєю старати ся о признанне
виключно польського характеру для
львівського (поки що законно утраквістич=
ного) унїверситету. Сей новий замах на вже
й так мінїмальні права нашої мови
на львівському унїверситетї, викликав
не тільки серед академічної молодїжи,
але також серед нашої цїлої суспільности
страшне заворушене та непокій. Ще
до того й польські студенти почали
облягати унїверситет, заняли всї його ко=
ридори і силою не впускали нїкого з ук=
раїнських студентів, позваляючи собі на
ріжні кпини та провокациї. Така бло=
када тревала 9 днїв і ставала з кождим

днем більше провокаційною. Се застановило українських студентів подумати про самооборону і в тій цїли стягнули они всї свої сили до Львова на 18. мая. Тодї студенти відбули довірочні збори, а 19. мая удали ся походом до університету, щоб там дати вшехпольській молодїжи належну відправу.

Та тут заскочила наших академіків несподїванка. На дверах висїло оповіщеня ректора, що університет замкнений й до виступу на університетї не прийшло. Побачили Поляки, що трохи переборщили, що українські студенти розярені до крайности і рішились на те, щоб або здобути, або дома не бути, та що се для них самих (Поляків) готово скінчити ся катастрофою (бо Русини не мали тут нїчого до страченя, хиба своє житє, а його рішились посвятити) почали кидати ся сюди-туди, щоб повздержати українську молодїж від рішучого кроку. Презес „кола польського" Гломбіньський разом з президентом мінїстрів, Бірентом удались до руських послів і благали на милість Бога, щоб успокоїли українську молодїж. За се обіцяли цїлком серіозно пертрактувати з ними в університетській справі і що полагодять сї як найшвидше і дефінїтивно. Наші посли дались здурити. Посли приїхали до Львова з ріжними запевненями та обіцянками

успокоїли молодїж. Та скоро польські верховоди і правительство побачили, що вже приспали боєву енергію і бачність нашої молодїжи — тодї забули на свої обіцянки, тай з українським клюбом навіть говорити не хотїли. Український клюб побачив, що його — як каже Донцев — вже n+1 разів одурили.

Звісно наші посли поступали носи — а академічна молодїж розярена до крайности, зібрала ся знов в поважнім числї, щоб застановити ся, що дальше робити? В тій цїли дн. 1. липня відбуло ся в II. сали унїверситету нелегальне віче. За той час, як наші студенти відбували віче, вшехполяки повиставляли на корідорах барикади, поховались за них і коли наші виходили з віча, почали Поляки до них стріляти. Почала ся боротьба, завзята боротьба за святі права українського народу, залунали вистріли, а вислїд — кров і труп Адама Коцка. І щож бачимо? Місто вшехпольських розбійників, справдїшних виновників — арештують наших академіків, а тамтих беруть за сьвідків. Місто польських убійників ставлять тепер 101 наших академіків перед польським судом, щоби, коли не могли їх вистріляти, запроторити тепер до тюрми.

Та нехай!... Нехай ллєть ся кров, падуть трупи, ростуть могили, най заповняють ся тюрми - они анї наших старших товаришів анї нас не застрашать. Хоби коридорі львівського унїверситету наповнили ся не раз але десять разів мали ще наповнити ся револьверовими кульками й димом, хоби ми десятками клали свої голови і сотками гнили по тюрмах, хоби всї ворожі собаки вїдали на нас, що ми будемо йти непохитно до цїли з одним переконанєм: Все, що робимо - робимо для нашого визволення!

Ст. Туга.

*

Минув день....
І сонце згасло!...
Так і я згасну колись! —
Тільки жалко, що так марно
Мої днї перевелись....

Та я знаю:
Мине нічка
Воно велично знов встане! —
І я знаю,

Що помоїм
Кращеє життя настане!....

* *

Вже сонце
В голову пече,
Полудне вже жаще!...
Нехай пропаде, що було,
Щоб слід по йому замело!..
Мене манить будуче!....

Дописі.

Загальний настрій II. ч. „Ніл".

Молодіж гімназ. до II. числа віднеслась зовсім байдужно. Сї дуже дивує, що наша редакція позволяє на поміщене оповідань, які нібито мали би бути переводжені з англійського, а забуває зовсім на молодих поетів та писателів своїх українських — кажуть взагалї, що відай вже редакция не має що поміщувати, коли аж на таку дорогу пускаєсь. Оніб скритикували часопись „Ніл" як слід, колиж критика на що не дозволена. Рівнож що до релігійних справ нікого она так дуже не цікавить, тимбільше, що редакция забрала тільки карток, бо о тім можна довідатись шир-

ще з першої літньої книжки. Перше число „НЛ" цікавило нашу молодіж більше, а се тому, що були тут поміщувані дописи з гімназії, що о много скорше ся читає, чим такі справи релігійні (щоб они то були власні а то виривки з книжок). Тому ми би дуже раді були читати се, що тикаєсь нас самих, чим те, о чім можемо собі виробити якийсь суд самі і не наражувати редакцию на якісь слідства і неприємности зі сторони директора.

Р. К.

Що молодіж гімн. віднеслась „зовсім байдужно" до II. ч. „НЛ" то Єї річ. Вирогім байдужність наших товаришів скритикував в першім числі „НЛ" тов. Сіраківський і тепер тов. Р. К. дав один доказ більше. Боневіть колиб „НЛ" дійсно не вдоволяли наших товаришів і товаришок, то они, колиб не були байдужні, самиб заповнили „НЛ" цікавим матеріялом, а принайменьше післалиб в редакцию свої замітки й домаганя. А ми поза двома листами нічого не дістали.

Наша редакция поміщує все, що уважає за добре а тим самим й переклади з чужих мов. Слова тов. Р. К. відносять ся мабудь до перекладу „Чоловей та рожа". Не знаємо як се оповіданя подобалось товаришам (над ним требаб троха глубше застановити ся), але ми

думаємо, що по нашій стороні гріху не буде, коли ми запізнали наших тов. читачів з таким сьвітової слави письменником, як О. Уайльд. Що до наших молодих письменників, то скажемо т. Ф. К. таке: миб занадто шарпались, колиб до співучасти в Редакції „НЛ" просили пр. такого Олеся, Винниченка, Карманського чи кого иньшого, а переписувати (репродукувати) їх твори з журналів переважно з ЛНВістника. Утать т. п. то не булоб сенсу. „ЛНВ." і „УК" є в кімн. читальни і най наші тов. не лінуються перейти до читальні, то будуть мали те, чого від нас домагає ся тов. Ф. К. Колиж слова тов. Ф. К. відносять ся до наших гімназистів то заявляємо, що перед ними „НЛ" все стоять отвором. Чи ми маємо що поміщувати чи ні, за се годі нам відповідати, бо нам можуть повірити або ні. Колиб навіть так було, як кажуть товариші, котрі „НЛ" так журять ся, повинніб горами заповнити Редакцию. Бож чейже Редакция не видає для себе, але для товаришів, а тим самим товариші поступають „чесно з самим собою", як каже Винниченко, повинні чути які обовязки і до „НЛ". Але се так миш мимоходом.

Що до справ релігійних, то ми знаємо з досвіду, що они навіть дуже цікавлять товаришів. Не цікавлять хиба таких

товаришів, котрих взагалі нічо не обходить, не цікавить. Стаття не складає ся з виривків з всяких книжок, а таки се переклад з німецької книжки Gott oder Natur, що є в III. ч. зазначене. Впрочім, єслиб стаття і складала ся з виривків, то думаємо, що не було б нічого злого. Бо загально люди дивлять ся не на то, з чого стаття складає ся, а що она дає. Зрештою не маємо претенсий на якісь великі, тай ще до того самостійні річи. Товаришеви може трохи дивно видалось, що автор статї дивить ся на релїгію не через скла ріжних атцїв катихетів, скажемо щиро, що нам о се ходило. [Бо поза поглядами отця катехета є ще й иньші погляди на релїгію]. І коли наші тов. хочуть бути обєктивними і справедливими, то повинні їх пізнати і виробити собі свій власний погляд.

А вже просто смішні натяки тов. Р. К. на неприємности зі сторони директора. Бо чи ми будемо торкали ся релїгійного питаня, або якогонебудь, чи нї — то як нас виглїдать — наженуть на зелену траву!!! Но, але як би були російські революціонери бояли ся шибениць, то певно булиб не зробили революциї...

Коли товариші люблять читати се, що тикаєсь їх самих, то повинніб такі статї надсилати. Адже з поодиноких кляс не одно

далоби ся написати і скритикувати, але на жаль не в всіх клясах маємо своїх „корреспондентів".

Редакция.

Наші Товаришки починають з тов-гімназиястами ривалізувати. Давали товариші представлене („Учитель") постарались і Інтернатки о представлене і дали дня 29. I. 911 в сали Д'Інст. комедию „Псотника". Тим разом наші товаришки навіть перевисшили тов-гімназіястів. Псотник „удав ся" далеко краще як Учитель. Майже всі товаришки грали дуже добре. Дехто одушевляв ся навіть грою дідича Сийохайла. Його руси, міміки то були деколи аж за буйні. З ролями мужеськими справились товаришки далеко краще, як тов-і з жіночими. Якби не жіночий голос, котрий деколи давав ся дуже сильно відчути, то навіть не все можна би було пізнати, що мужеську ролю грає жінка. (Пр. дідич Сийохайло, Юліян (його вихованець). Як на перший раз можнаб тов-кам лиш пограгулювати.

Цікаве, що „пани" з Д'Інституту дали само лиш під услівєм, що не буде учеників, а директор гімназиї, як я довідала ся, навіть не доручив VII. і VIII. кл. повідомлень, які

кислали Інтернатки. Певно бояли ся, щоб ми ся не покусали.....

.....Конечно хотеть поставити між нами хінський мур, щоб, борони Боже, не давіав в наші сторони свіжий воздух. Но, та нехай їм.....

На кінець хотїлаб ще сказать Товаришкам, щоб не спочивали на лаврах, а готовили ся з другим представленєм. Бо з таких представлень двояка користь: Товаришки можуть пописати ся своїми артистичними здібностями і призбирає ся який такий гріш на народні цїли. А у нас їх так богато!!!

Товаришка М.

Пов. Тов. М. щиро дякуємо за допись. На все проче дамо письменну відповідь через тов. Б.

Редакция.

Дня 5. с. м. відбулись загальні збори „Научного Кружка" із слїдуючою програмою: звіт із піврічної дїяльности та вибір нового голови і скарбника. Із звіту, який здав тов. Ж.

довідуємось, що з початком року 1910/11 основано ще три секції: літ., істор. і природ. Разом отже мав кружок 5 секцій. Новооснованi секції хоч може й показали, що житє в кружку ширшає, так на мою думку, поза цим не лахісна для самих товаришів. Приміром тов. який записав ся до літ. секції, набрав участи вже у прочих: і таким чином вже на шкільних лавках робить — спеціялістом. Коли противно торік жадних секцій не було, а відчити із всіх областий відбувались все в неділю по богослуженю. Однак на вні представляєсь краще, бо відчитів за перший піврік було в двоє більше чим за минувший цілий рік. Касовий оборот виносив більш 180 К. Львина часть сеї суми пішла на читальну, з якої по правді не було великої користи, а радше товариші зовсім него не інтересувались. Саме біля неї обертала ся найбільше дискусия, по якій вибрано новий виділ. На зборах була мала скількість товаришів і се відразу кидалось в очи і декому було аж стидно за гімназию і за таку молодіж. Що на відчити тов. не ходять то се мож дечим оправдать, але на загальні збори не прийти з тим вже труднійша справа. Таж кождий може вже знайти бодай раз на стільки часу, щоб прийти. Тут хиба маємо доказ, що тов. не інтересують ся тою справою. Колиж вони

так- що якаж цьому причина? Причина цього є се що повіяв иньший дух між нашу молодіж - а це спорт. Друга а може й найважнійша причина, що покровитель цього кружка не одного знеохотив до відвідування кружка. У тої людини чери - афродітізм дійшов до найвищого щебля. У класі сиплє зубами, мастистими аж несмачними віцами наче з рукава, чим деморалізує молодіж а на кружку показує як найбільшого Київтиґвадера та приятеля молодіжи і своїми безконечними, а все тими самими бесідами, знеохочує тов. не лиш до самого себе, але й до кружка. А впрочім се інституция під доглядом власти, тому не диво, що відчути офіціальні а неофіціяльно без всякого духа.....

А. Т.

З причини масового процесу українських академіків малюсного з великими коштами взиваємо товаришів і товаришок до складання, хоч віть найменьшу лепту на фонд: „Жертви для жертв."

0,10р.
II
РК-33012/1911
Ж-26224
Ж 26224
РІДКІСНА КНИГА
24804
Ч.III.
Н.Ш.
ЛИСКИ.
11 лютого
1911 р.

Ж 26224

24304

24304

ч. 4.

НАШІ ЛИСТКИ

5p.

р. к. 33012

БІБЛЇОТЕКА НАУК. ТОВ. ІМ. ШЕВЧЕНКА

Якби ви вчились так, як треба
То й мудрість би була своя;
А то залїзете на небо:
„І ми - не ми; і я - не я!
І все те бачив, і все знаю:
Немає пекла, анї раю,
Немає й Бога, - тільки я
Та куций нїмець узловатий,
А більш цїчого....."

П. Шевченко.

ЛЬВІВСЬКА БІБЛІОТЕКА
АН УРСР
№ ИП. 57896

В 50-ті роковини смерти Кобзаря.

Здавалося, що всі сили присяглись, щоб знищити Русь-Україну. — Ще добре не розцвилася, як її сили підкопали межиусобиці власних князів. Дальше йдуть напади Татар, що по собі лишають лиш згариска та потоки крови. По Татарах прийшов червоними від нашої крови

шляхами ще гірший ворог — злодійські ватаги панської Польщі. Відтак наче чорна хмара станула над Україною варварська Москва, грізнійша від зігнилої Польщі — бо була сильнійша.

Ляхи були, усе взяли,
Кров повитивали,
А Москалї і світ божий
В пута закували.

Року 1709. в борбі під Полтавою прогомонів останний великий протест нашого великого гетьмана Мазепи, останний відгук самопалів і пушок запорожської Січи. І від тепер заспиляє український замучений народ тяжким, невольничим сном. А наша велика, славна колись Україна стала тюрмою, занечищеною гнилим сопухом Польщі, збезчещеною заборчими руками віроломної Москви. І здавалось, що український народ, нищений чужими зайдами, опущений своїми звироднїлими синами на поталу ворогам — зігне розтоптаний на шляху народів.

Здавалося ..... Але прийшла для нього друга весна. Бо народ вищий від людини, котра має лиш одну весну. Народ, трийцять мілїоновий народ, занадто був здоровий і сильний, щоб

його можна було знищити. Він лиш притих, знеможений борбами попав у тяжкий сон, щоб колись знова збудитись..... На широкій, славній Україні запанувала темрява, наступила чорна зловища ніч. Крізь глубоку тишину лиш денеде продирав ся тяжкий стогін сонного народу, лиш денеде чути було неясний шепіт, а ворог за той час виносили добро з нашої комори, готовили ніж на сонного сусіда. Та не впорались.....

І наче перші, отисті лучі крізь вогке, тиле повітря, крізь темну ніч звіщають світови схід ясного сонця. На Україні являють ся перші вістуни українського відродження. Котляревський, Артимовський-Гулак, Квітка, — предтечі великого Генія Кобзаря, котрий своїм огненним словом збудив Україну з довгого сну, котрий своїми безсмертними творами прочистив душну українську атмосферу, заголосив перед цілим світом про українську історию і в імени українського народа дав рішучу відправу наїздникам, грабіжникам, що вже збирали ся співати вічну память над Укра=

їною. Так Він збудив Україну і Він найбільший з великих синів України, підняв пламенний прапор бунту проти могучого царя півночі, показав нам нашу славну бувальщину, вивів перед затуманені невільництвом і рабством очі цїле Запороже, подвиги славних лицарів-козаків, освітив блеском свого духа бурливі пориви свого народу.

Та Його великий, правдою переняший дух бачив у нашій історії не тільки те, що красне і величаве, а також і блуди наших батьків. Не хто иньший, як тільки Шевченко вкладає в уста України острий осуд на Богдана, котрий піддав Україну Москві:

Ой Богдане, Богданочку,
Якби була знала,
У колисцїб придусила
Під серцем пристала.

Не хто иньший, як Шевченко осуджує українську інтелїґенцию з козацьких часів:

Раби, піднїжки, грязь Москви,
Варшавське сміття ваші пани
Ясновельможний гетьмани!

А до сучасної Йому інтелїґенциї кличе:

Умийте ся, образ божий
Багном не сквернїти!
Не дуріте дїтий ваших
Що вони на світі
На те тільки, щоб пановать.

Та не тільки нашу минувшину оспівав Шевченко. Ще яркійше, ще горячійше оспівав Він сучасність, сучасну долю й недолю українського люду — робучого люду. Вихований в кайданах кріпацтва, перейшовши від колиски до гробової дошки усю тернисту дорогу життя — Билив Він у своїх піснях все, чим наболїла душа народних мас. У них є й біль великий гнобленого панами кріпацтва, є в них сльози сиріт, туга й розпука уведеної дївчини, є любов, якій доля не сприяла, є пустка — самотина, що розсаджує грудь. А понад тим усїм уносить ся яркий ентузиязм для свободи людського духа, стремлїнь людських одиниць — індивідуальности, уносить ся Прометейський дух протесту проти насильства, тиранства, проти социяльної й по=

літичної неволї, дух стремлїня людськости до волї, до світла, до сонця правди.

В пятьдесятих роках, в часах кріпацтва - неволї, в часах коли

Од Молдавана до Фінна
На всїх язиках все мовчить —

мовчить і стогне під кнутом - Шевченко сміло вкинув в очі усїм катам - деспотам, попам такі твори як Сон, Кавказ, Неофіти, Холодний яр і п. перед цїлим світом голосно і ясно сказав, що Україна мусить визволити ся з грабежників, що Україна мусить бути вільна і незалежна від нїкого так социально як і полїтично, Україна вільна, демократична, без хлопа й пана і наче символ, цїль ставить перед Українцями віщий заповіт:

Встане Україна
І розвіє тьму неволї
Світ правди засвітить
І помолять ся на волї
Невольничі дїти.

Так виступив Шевченко в пятьдесятих роках XIX. ст.... А нинї, в XX. ст. в конституцийній державі українські делегати, поклонники Шевченка,

виголошують в австрийськім парляменті австрийські патріотичні промови і удостоюють ся похвал від австрийського цїсаря. Наш найповажнїйший орган так й плеще, що Русини не елементом протидержавним, що не мають цїлий й тенденций звернених проти держави як такої, що тільки їх безвихідне становище спричинене польською безоглядностию, приневолює їх до спинюваня праць сойму."x) Пятьдесять лїт полїтикувати і дійти до того, що Поляки й австрийське правительство навіть на них не оглядають ся. І коли притиснені „польською безоглядностию" взяли ся за обструкцию, побачили, що й сам цїсар не здивував ся. Оттак виглядає протест, хоч в теориї вільної, так в дїйсности закріпощеної частини нациї. Раби, підніжки — хочеть ся кликнути за Шевченком. Про російську Україну й не згадуй. Там народ не прошер[illegible] очий з довгого сну, більша частина інтелїґенциї бє поклони перед батюшкою, а решта (здебільша молодшої) ще дуже невелика скількістю і за слаба, або потонула в все=

x) Дїло ч. 43.

російськім морю революційнім, для України густо-часто ворожім.

Прикро про се нинї говорити в таке велике свято, але годї так й мовчати, бо тим льоалїзмом, тим рабством і покорою перед гнобителями пересякає й наша молодїж. Молодїж, той з природи живий й вразливий елемент, реагуючий проти пожволеня й нерівности, елемент, що рветь ся до нових ідеалів, що стремить до світла правди й волї, волї не тільки особистої, але цїлого народу, до волї для цїлого світа, той елемент у нас приспаний, заморочений витарами нашої гнилої атмосфери. І на жаль нема навіть кому сю молодїж торкнути, збудити з застою. Відповідної лїтератури у нас нема, преса або бідкає ся над нашою недолею і тодї говорить про „остру опозицию наших послів" або бавить ся австрийськими льо-альностями.

Так не чекати нам заким нас прийдуть будити. В нинїшне велике свято пятьдесятьлїтних роковин смерти нашого Генїя, що не знав покори і осудив рабство, що збудив

Україну до нового життя, нехай кож=
дий з нас розпічне нове життє. При=
несім Йому не цвіти і привіти, не
галасливі співи й деклямациї - але
зложім Йому присягу, що від ни=
ні єдиною нашою метою життя бу=
де праця для самостійної України,
не зважаючи на се, чи она буде ко=
му мила, або ні, нині зложім при=
сягу, що не поплямимо нашої ду=
ші ані ренегатством, ані рабством,
та рабською покорою. Наша прися=
га буде більшою честию для Шевчен=
ка, чим найкращі співи і цвіти,
чим найкращі деклямациї. А цві=
ти і співи понесемо Шевченкови у
вільній, самостійній Україні.....

Т. Сіраківський

Ч. I. Стор. 135.

В. Таран:

Замітки про творчість Шевченка.

Коли приглядаємось творчости Шевченка, то так нам і приходить на думку, кілько то Україна страшила в Шевченку через низький уровень своєї культури та взагалі духового життя, а з тими й браку розумної критики; сей малий розвиток нашого духового життя є одною з найголовнійших причин, що не дають нашим артистам розвинути як слід свій талан.

Талан Шевченка безперечно великанський. Люди з такими талантами стають у инших народів вітцями не лиш свого народу, але цілої людськости. Возьмім Німців, або Англійців, або навіть Поляків. Появить ся у них який талан або взагалі здібнійший чоловік, то єсли він лиш хоче —

може розвивати свої здібности: він
іменно може користати з творів
з найріжнороднійших областий знан-
ня таких на своїй мові. Коли тим-
часом ми мусимо вчитись наперед
якогось язика, щоб мочи користа-
ти зі всесвітнього знання, або чекати...
... на переклади. Та заким сонце
зійде, роса очи виїсть. Се одно. Тепер
друге: У инших народів пересіч-
ний уровень духового життя незви-
чайно висша, тому й суспільність
а властиво круги, що поважно
інтересують ся літературою, по-
требують вибагливійших артис-
тів, з вищою культурою. Для неї
сам талан не вистарчає, а треба,
щоб поет свій талан вибразу-
вав. Коли поет сам не знає ціни
свого таланту, своєї сили, то йому
звичайно розумна критика вка-
же на се. Така розумна критика
тут можлива, бо літературне жит-
тє тут є живе і оно поволи ту кри-
тику робить більше бистроумною,
та оперту на обсервації. Так зна-
чить у великих суспільностях сус-
пільність за посередництвом кри-

як йому чуттє безпосередно диктувало, не порядкуючого тих почувань під якусь систе=
му, що не сотворивби „Dziadów" з такою
постатию, як Конрад, що є уособленєм
терпінь загалу і що неначе той Прометей
огнї богови самому видерти хоче; хо=
тяй прим. „Рема Гаденьга" міг вже Міц=
кевич сотворити. А Гете чи сотворив би
„Фавста" без тої „порядкуючої свідо=
мости творчої", хотяй приміром „Геца"
або навіть „Іфігенію" міг сотворити без
неї. „Фавст" тому є уособленєм змагань
людства, є його символом, неначе є синте=
зою змагань чоловіка. Або й „Гамлет" тво=
рений тою самою порядкуючою свідомо=
стию, що не дає поетови сходити на ріж=
ні дороги та губити ся через своє чуттє.
Тут ідея твору є першою, чуттє другою
річию. Бачимо найлїпше значінє сего
рода творенє на такім приміром Фран=
ку. Талан поетичний у Франка пре=
цїнь безперечно меньший від Шев=
ченкового, а мимо того Франко полишив
нам такий твір, як „Мойсей", якого не
зміг нам зіставити Шевченко. У „Мой=
сею" перше місце занимає ідея, що
животворює цїлий твір. Долучає
ся до того висока культура артистична

й естетична, а наконець європейське образоване, що веде до фільозофічних рефлексій. А се все вицвіт вистого духового життя. Такого життя за Шевченка не було. Духовий рівень суспільности був досить низький і відповідно до него виріс і Шевченко. Суспільність українська сучасна Йому не могла Йому в нічім помочи, коли не зашкодити. Знаємо, що Шевченкові заошкувались на жаль не земляки, а чужі, як Жуковський, Брюлов, родина Полотових і и. Значить на формованє Шевченкового Генія українська суспільність не мала впливу і нічим Йому майже не помогла. Тіснійші відносини мали з ним земляки аж в 40. роках через кружки київські, значить, аж тоді коли Шевченко став вже звісним по Україні. Они чули коло себе незвичайний талан, чули незвичайну силу Шевченка, однак в нічім Йому помочи не могли, бо не знали як? Они лиш дивились і дивувались. На Шевченка — каже Куліш — взирало браття, як на небесний світильник і сам Куліш каже від себе: „Ох бі світильник горя і світа". Критики літературної

майже не було. Один Куліш хапав ся бути генеральним критиком, однак горячий темперамент не дав йому об=ективно осуджувати. На Шевченку він справді порозумівся дещо і говорив часто, що Шевченко повинен бути у своїй творчости обережним. „Нехай Твоя Муза не виходить на світ простоволоса й розсрістана...“ каже він. Куліш радив Шевченкови заховувати фор=му артистичну і се мало свого ра=цию. Та й Куліш поза форму не зміг йому більше нїчо порадити. Шевченко сам чув сей брак по=ради у своїй творчости. Се видко сюди з отсих слів:

Либонь уже десяте лїто
Як людям дав я „Кобзарь“.
А їм неначе рот зашито.
Ніхто й не гавкне, не лайне,
Неначе й не було мене!
Не посвали собі громадо, —
Без неї може обійдусь —
А ради жду собі поради;...

Так Шевченко полишений був у творчости сам собі. І тому власне ми подивляємо, як Шевченко зміг без поради розумної дати нам ар=

хитвори такі, як Сон, Кавказ, Кофіти, Марія і много инших. Тим більше ми мусимо цінити Його і освідомляти собі кілько то ми стратили. Колиб Він був повстав у Німців, то хто знає, чи не перевисшивби самого Гетього силою свого таланту. А так творчість у него несвідома, наївна, проста, але сильна і що головно щира. Синтези життя людськости унятої бодай в конкретні форми він нам не дав в своїх творах. За те дав нам що инше: Дав нам щире чуттє, якого не подибуємо майже у жадного Европейця. Те чуттє так сильно у нього вибухає, так сильно нас поривае, що ми йдемо сліпо туди, куди Він нас проводить: Його обурене, патос, гнів, сатира, протест проти нарушеня своєї чоловічої гідности та протест проти нехтованя прав України стає нашим власним і ми разом з поетом се відчуваємо. Чуттє диктує йому свободолюбні, демократичні, а навіть революційні погляди. Оно бунить ся проти деспотизму, проти неволі не лиш фізичної але й духової. Оно родить безграничну любов до України, а з тим й ненависть до її гноби-

ЛЬВІВСЬКА БІБЛІОТЕКА
АН УРСР
№ ИП 57896

телів Москви й Польщі. Часом каже
що йому навіть з ними мирятись
на те, щоб лиш любов, рівність й прав-
да могли заяснити. Се чуття каже йому,
що повинна бути рівність всіх людий
й націй, а тим самим показує йо-
му теперішну людську а навіть божу
несправедливість. І зриваєсь у Його пре-
мучий протест проти такої нерівно-
сти: тим більше незвичайний, що се
в деспотичній Росії де всякий обяв са-
мостійної думки давлено в самім за-
роді. Се чуття казало Йому співчува-
ти долі жінки - поспитки і ставити
щодо закон любови одиноким узлом
семейного життя. Оно казало Йому нищи-
ти старі пересуди і готовити шлях
до нової, кращої будучини. Він пер-
ший новий чоловік у нас. Він справу
національну поставив ясно і твердо
і бажав єї розвязаня на підставі нових
ключів ідей европейських, котрі він це
так здобув студиями, як відчув своєю
глубокою, сильною інтуїцією. Його іде-
али будуть по віки нам й нашим
поколінням просвічувати. Бо щож може
бути гарнійшою цілию як Любов
Рівність Правда, Свобода.

Спокон-віку Прометея

Там орел Карає,
Що день божий довбе ребра,
Серце розбиває;
Розбиває, та не випє
Живучої крови:
Воно знову оживає,
І сьміється знову.

Не вмирає душа наша,
Не вмирає воля;
І неситий не виоре
На дні моря поля,
Не скує душі живої
І слова живого,
Не понесе слави Бога,
Великого Бога.

С. Нетяга:

З нагоди реакції.

10. марта с. р. о год. 5. рано минає 50 літ як на далекій чужині помер наш незабутній Геній. Пів століття минає вже з того часу, як Його похоронено по заповіту в могилі над Дніпром, пів століття минуло, як Він перестав жити між нами. Та не вмер Його дух; між нами живуть Його безсмертні пісні, во вік живі ідеї. Вони, доки лиш гомоніти-ме українське слово, усе додавати будуть нам віри у свої сили, все будуть нас піддержувати на нерівній, тернистій дорозі нашого життя нести свій прапор усе вперід гордо-високо. І коли ми сей прапор встромимо на руїнах вражих безаконий, так се буде заслуга в першій мірі Тараса Шевченка. Тоді сповнимо другу частину Його заповіту і вже у „новій сім'ї" зложимо Йому принадлежний щирий поклін. Так буде колись... а тимчасом.... Тимчасом з року на рік святкуємо роковини Його смерти.

Так й того року готовилась ціла У=

країна по сім і тім боці кордону, щоб гідно пошанувати память 50-тих роковин великого Генія. Сього року російська Україна хотіла дорівнати в тім й галицькій Україні. По всіх усюдах, по більших і меньших містах заповідають ся вечерниці в честь Ювилята. А вжеж найвеличавійше заповідав ся концерт у Києві. Приготовлювано вечерниці, Академію і виставу малюнків Тараса Шевченка. Участь в нім мали взяти всі наші сили і навіть деякі чужі. З гостий мало чимало приїхати австрійських Українців, між ними наші парляментарні посли - загалом Ювилей мав випасти як не мож краще.....

У стало ся щось дивного.....

Серед прекрасної погоди вдарив грім з неба.....

- Ось недавно наспіла з Києва вістка про заборону прилюдних вечерниць „у серцю городів руських". Дивно й сумно. Тоді коли ціла Україна, коли Академія наук і Академія штук в Петербурзі, коли ціла поступова і учена Россія готовить ся вшанувати память вселюдського Генія, тоді правительство конституційної держави

заборонює се київському громадянству. Якаж цьому причина? Підемо за голосом добр. М. З. і скажемо ось що: „Найбільша з европейських держав налякала ся приїзду невеличкого гуртка українських послів австрийського парляменту." Очевидно доноси москвофілів і їх чесних опікунів відограли тут не послідну ролю. Однак нехай – нехай заборонюють уряджувати концерти, нехай відбирають нам даровану площу під будову памятника Кобзаря, нехай накладають конфіскату на „Кобзаря" – нехай доливають до огню оливи. Тепер лишаєть ся нам австрийським Українцям відсвяткувати у столиці кн. Льва гідно память Генія України. І хотяй російське правительство має й тут своїх шпіонів, хотяй й тут при помочи наших Ефіяльтів старається знищити нашу свідомість, що однак загасити її не має вже сили. Не могли ми своєю участию в київськім святі показати світови, що не вважаючи на політичні кордони, свідомі ми своєї національної єдности, так тут у Львові при співучасти закордонних братів, докажемо того самого діла. І коли се лишемо насувають ся дивні ре=

флексії з нагоди сеї заборони. Перед нашими очима час — від р. 1654. аж по нинїшний день. Від переяславської угоди, після якої ми входили в союз із Россією, поволи починала налягати важка рука ката на нас і вкінци закула нас зовсїм у ярмо. А вина — наша. Батьки позволили себе добровільно закути у кайдани і не тямили на своїх нащадків. Зле з нами, але можемо найтись у безвихіднім ще положеню. У тепер в 50. роковини смерти нашого апостола затямимо собі, що час йде, а з ним реакция крітшає. Чим раз тяжше окови нас придавлюють і часом можуть нас роздавити. „Одно спасїння*): вирвати ся з царства нашої пропащости, віддїлити і відгородити українську землю від Росії — як найшвидше, за всяку цїну, поки ще час.....

Тяжеша се, що правда річ, — вимагаюча лютої боротьби, напруження всїх сил і повної самопосвяти нашого народу, та ще й сильної підмоги з боку заграничних суспільностий і держав, —

*) Вступне слово М. Павлика до „Пропащого часу" М. Драгоманова.

боротьби грозячої скаженими репресаліями з боку росийства. Але лїпше впасти відразу, лїпше таки й не жити, нїж конати сотнї років, дурячи себе надією на краще життя під Росією.

Скажете: до такої боротьби, на смерть або життя, треба найперше загальної свідомости, котрої нема-ж! А я скажу, що така свідомість виросте до загальности серед самої боротьби, тим певнїйше, що провід у нїй мусїли би взяти свідомі елементи, яких уже доволї серед галицьких українцїв, особливо серян-радикалів, у котрих давний український козацький дух обновлений у сяєві всесвітних ідей: просвіти, волї й поступу. Всю-ж нашу націю повинен би пхнути до боротьби з Росією просто звірячий інстинкт - інстинкт самозбереженя, котрий метав же колись маси нашої нациї на Татар, Турків, Поляків і Москалїв, тай доказував чудес.

Добути, або дома не бути! - отсї мужні слова молодших запорожських козаків, присягаючих 9. цвітня 1709 року Мазепі, повинні стати від тепер одиноким полїтичним окликом України.

Добути!.....

Добули-ж собі незалежність від одної

до східних деспотій – Туреччини, тай завели власні національні держави: Греки, Серби, Румуни, Болгари і инші – істория котрих не богато славнійша від нашої, країни-ж котрих, як і численність, куди менші від нашої! Чомуж не малоби поталанити нам – вирвати Росії найкращий, найродючійший, найкористнійше положений шмат землї – припираючий до Чорного Моря, під боком самого серця Туреччини, котра роспалася на наших очах! Чомуж не мала би розпасти ся й російська деспотія?!

Добутиж, або дома не бути!....."

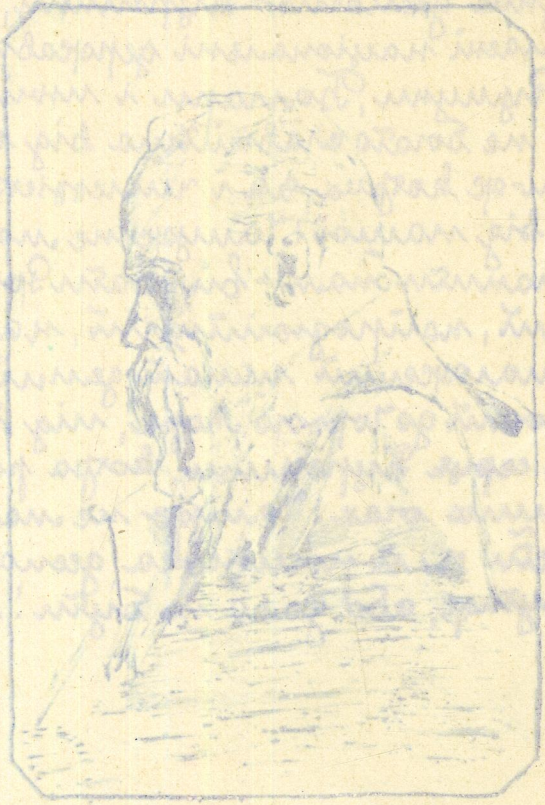

1814 – 1861

1911

Страшно впасти у кайдани,
Умирать в неволї;
А ще гірше — спати, спати,
І стати на волї.....

Ч. IV. Стор. 151.

Т. Сіраківський.

Під свято Шевченківських вечорниць.

На иншому місці я зазначив, що наша суспільність крім незначних виїмків перебула рабством, покорою, а це знова випливає з обскурантизму безідейности. Я зазначив також, що тим рабством перенимає ся й наша молодіж — не всюдиу в се чи свідомо чи несвідомо. На сім місци подам один в тім разі актуальний примір.

Як відомо у нас, в галицькій Україні приняли ся загально два національні гимни: Ще не вмерла Україна і Не пора. Оба они обстоюють за самостійностию України, а тим самим суть они солию в очах тих котрі бажали б Україну поневолити. От ще недавно можна було вичитати в часописях, що російський уряд сконфіскував видання тот і слів „Ще не вмерла..." Можна дивувати ся і не дивувати ся, бож се діє ся в псевдо-конституційній Росиї. У нас в Галичині хоть справді ніякі закони не заказують співати народних гимнів, то всеж таки там де можна сему перешкодити, наші сердечні опікуни не занедбують ніякої нагоди. Се

передовсім відноситься до „Не пора", хоч як відомо тамтого року покарав сокальський староста одного священика за відспівання „Ще не вмерла..." гривною 100 К. Та більше вражає їх нерви пісня „Не пора". Бо коли „Ще не вмерла" лиш твердить, що ми ще не погребані, вносе в нас віру, що й нам „усьміхнеться доля" та що „згинуть наші вороженьки", хоч не називає їх по імени — то пісня „Не пора" цілком не двозначно, а катеборично заявляє, що нам не пора служити нашим ворогам, що вже досить наш нарід пролив за них і для них своєї крови і що прийшов час, в котрім треба нам жити і працювати лиш для України. І що найгірше коло наших ворогів то се, що автор гімну назвав їх по імени, сказав отверто, що ними є Москалі і Лях. І власне тих дві річи рішучий протест і ясний вислів так колять в очи наших ворогів, будять у них совість, котре знова насадує їм не один злочин поповнений над українським народом.

І як я висше сказав, що хоть вільно в Галичині співати „Ще не вмерла" і „Не пора", то все таки Поляки де лише

можуть заборонюють їх співати. Отак наша „Висока Рада Шкільна" тому 2 роки чи 3 розіслала до всіх українських гімназий обіжник, котрий заборонила ученикам співати по Шевченківських вечерницях „Не пора". Очевидно наші дирекциї гімназий послушні своїм „рухетохонцям" оголошли сю заборону по класах, а не знаю як де, але у нас ученики поспускали носи і послухали польської шкільної Ради.

Проте, що директор наш, а може й инші послухали Шкільної Ради, нема що й говорити. Вони — „урядовці" — отже й сповнили наказ своєї „власти", можно о се, чи він має рацию, чи він цілком безглуздний. Але дивувати ся, як могли згодити ся на сей наказ ученики. Бо єслиж они дійсно Українці, а такими всюди себе представляють, то чим самим признають, що нам Українцям дійсно не пора Москалеви й Ляхови служить, що ми нарід, хоч на разі не політично так бодай національно самостійний, відрубний, а тим самим будемо працювати самі для себе, для свого народу. Ми як нация не хочемо і не будемо нічиїми найпитами, слугами, а хочемо і будемо рівні зі всіми народами, а на се маємо навіть тепер право в конституційній Австрії, де по закону усі

народи мають рівні однакові права. Отже коли Франко в „Не пора" сказав, що нам не пора Москалеви й Лахови служить, то не сказав тим ніякої ерми, ні сходи, а сказав правду. Так скаже не тільки кождий свідомий українець, але на се й згодить ся кождий Поляк і Москаль, що хоть трохи перенятий якоюсь культурою й демократизмом, а не диким вишеполським та чорносотенним шовінізмом. Так чомуж наші ученики не мають співати „не пора"? Бо не співаючи свого гимну, тим самим признають, що ми українці будемо й дальше почнем чужого дорібку і культури. Отже наші ученики мусять згодити ся на одно або друге: Або служити Україні і звести борбу з її ворогами, або служити ворогам і забути про Україну. А в тім другім случаю не треба буде вже святкувати ніяких вечерниць в честь Т. Шевченка.

Так може скаже хтось, що директор лиш під тим услівєм дав позволене на Шевченківські вечерниці, що ученики не будуть співати „Не пора" і грозив, що, коли ученики співали сей гимн, то на других рік не позволить на ніякі вечерниці. На се скажу таке: Треба було, тай тепер треба так зробити — виголкувати директорови, що сей заказ не годить ся зі здоровим розумом, що коли ученики згодять ся на нею тим самим

Ч. II. Стор. 155.

знехтують Шевченків заповіт:

Поховайте та вставайте,
Кайдани порвіте...

Впрочім не мусимо зважати на закази директора, чи кого там - коли сі закази безосновні, а навіть безглуздні. А заборонять нам святкувати Шевченківські вечерниці - так не велика шкода. Тоді покаже директор et consortes своє лице, а ми перестанемо уладжувати вечерниці задля сповнення традиції, якоїсь паради, перестанемо обходити вечерниці байдужно без чуття і пієтизму, а підем у катакомби і там без шуму і галасу, з серцем чистим віддамо нашому Великому Мученикови поклін і помянем Його палить!

Зміст:

1. Т. Шевченко: Якби ви вчились ..... 125.
2. П. Сіраківський: В 50ті роковини смерти Кобзаря 126
3. В. Таран: Замітки про творчість Шевченка ..... 135.
4. Т. Шевченко: Спокон-віку Промется 143.
5. С. Нетяга: З нагоди реакції .... 144.
6. Т. Шевченко: Страшно впасти у кайдани .... 150.
7. П. Сіраківський: Під свято Шевченківських вечерниць .... 151.

=Перемишль=
март 1911.

=Ціна:
30 сот.=

II
РК-33012/1911
Ж-26224

Ж 26224

24304

Присвятив
Генійки Українці

24304

1861 – 1911.

ч. 4.

Наші Листки

РІДКІСНА КНИГА

Ж 26224

ЖИЛИСТКИ ЧУ

НА СПОМИН НАШ ИХАНІР В МАРТЇЙ

24304

ч. 5

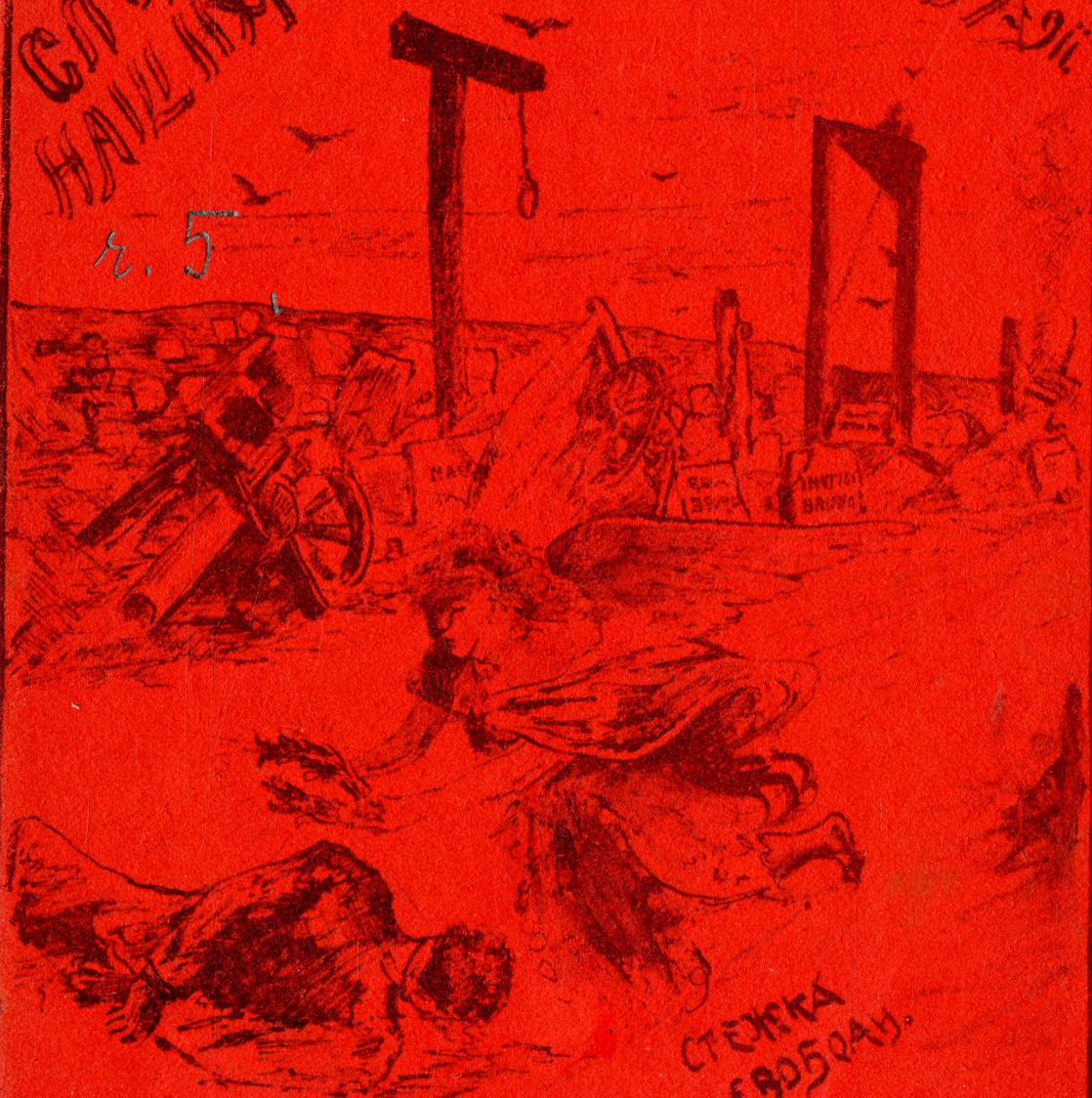

ПЕРЕМИШЛЬ.

ЦІНА 30 СТ.

р.к. 33012

БІБЛЇОТЕКА НАУК. ТОВ. ІМ. ШЕВЧЕНКА

А. Туга.

Стежка свободи.

Ген, ген де синїй блакит стикаєть ся з землею, пишаєть ся пречудна сонячними лучами оповита гора. Мов шелест зеленого листя на веснї... Мов журчання потічка в гаю, мов ангельський спів, — несеть ся звідтам легоцом пісня, що будить у душах неугасиму тугу...

Бо там ген.... ген високо,
Там вічний день — весна;
Нї горя, смутку, туги,
Нї болю там нема.....

Свободи там країна...
Людий ген, ген манить...
Хоч хвильку, хоч мінутку
Бажалоб ся там жить.

У тисячі людий — невольників прямує там-туди.... За ними пишаєть ся стежка злита кровію... покрита трупами....

ЛЬВІВСЬКА БІБЛІОТЕКА АН УРСР № ИП 57897

Кругом хрести, могили...
Так без кінця за краю...
І коло трупа труп
Сиру землю вкриває!

Ворони гон та круки
Шарпають людське тіло...
І очи ясні, сині
Видовбують — пють сміло.

А дух людський все рветь ся до пречудної країни свободи. Та не добившись цїли

В несилї... в діл падуть...
І знов новії полки
На прю завзяту йдуть.

І з пошарпаних серць ллеть ся горяча, свіжа кров... І запах цієї крови розпалює велику поломінь у серцях... Підсичує їхній гнїв проти всего, що їх спинює в дорозї до Свободи. А тут немов із під землї виростають нові та нові шибеницї... Все більше та більше тїл з посинїлими обличчями гойдаєть ся під подувом вітру, а піна та кров капає на спрашену землю... Чорна галич лїтає понад трупами та краче, краче..... А там у синїй дали пишаєть ся пречудна гора свободи. Манить до себе... пестить зір.....
Вириває душу.....

Бо там ген, ген високо,
Там вічний день — весна.
Нї смутку, горя, туги,
Нї болю там нема.....

Андрій Немоєвскі:

Птах.

(Із циклю „Люди революції").

Ніхто не знав правдивого його назвиска. Говорено до нього: Птах! Бо мав він лице, подібне до сови, очі єструба, а ніс чейби клюв орла.

— Птах! забракло паперу!

На другий день приносив Птах цїлу ризу.

— Птах! забракло черенок!

На другу днину привозив скриню вали двох пудів.

— Птах! письмо готове!

Того самого дня забирав його Птах й розносив. Був се одинокий посередник між тайною друкарнею, а внїшним світом. Поправдї нїхто не знав о її істнованю, навіть найбільше довірені члени партиї. Хто минув поріг тієї кузнї живого революційного слова, цей мусїв перечеркнути цїлу свою минувшість.

Не маєш батька, не маєш матери, не маєш дитини, не маєш приятеля, не бажаєш щастя, не підлягаєш покусам слави, не віриш в нїякі нагороди нї перед гробом, нї поза ним; жиєш анонїмно, працюєш анонїмно, цїла моральність твоя є етикою революційного анонїма. Мученики, що з жертвенного костра уносять ся в небо вічних розкошів, — то не ти! Герої, що воскресають на побоєвищах і вступають закляті в крицю, на педестали памятників — це не ти! Пости, яких товпи вінчають лаврами, — то не ти! Етика твоя є цїлком нова. Не було її навіть за часів грецьких стоїків. Бо ти віриш навіть в це, що прийдуть по тобі иньші люди і звалять твою працю, а для добра дальшого розвою зітруть навіть всякий її слїд. Уде лиш один, неперестаючий розвій. Ти — проминаюче огниво — лиш через якийсь час лучиш минувшість з будучностю, опісля кришиш ся та гинеш. Цеж таке просте, як два; а два є чотири. Цеж вершок мудрости, а кого не може дивувати, цей є хиба мислячою слабиною.

Птах був найсовершеннїйшим втїленем тієї фільософії і цієї етики. Дійшов до тої рівноваги, яка знаменувала найбільших людий, котрі колинебудь

жили на світі. А прецінь був він послу=
чачем друкарні. Не ставав на ніякій
мовниці, не учив, не укладав томів,
що роять ся від цитатів і не пореказував
нікому своїх гадок, не світив нікому на=
віть примірoм. Бо ці, що разом з ним
працювали, не теряли дорогого часу
на взаїмні обсервациї. Жили - і це їм
цілковито вистарчало. Працювали - і се
заспокоювало всі потреби їх духа. На
просторому світі ріс гнет, а вони в його
підземлях приготовляли йому гріб.
На світі вянуло дерево пізнаня доброго й
злого, а вони з одного зерна ідеї гнали
нову деревину зі здоровим корінням, о
силі росту, якої навіть обчислити дарма,
зі скритими в молодій шкаралупі зо=
лотими овочами. Все є лише преміне=
ним сонячним проміннєм. І ця
ростинка їхньої суспільної думки і ці
кашти друкарські і ця бібуса і ці
відозви, вкінци они самі. От звичай=
неньки складачі! А цейто не буденний
лемік, якого вибуховий матеріял ефін=
ксового складу облетів всі лябораториї
міністерства війни і не реагував на ні=
яке - „Сезиме, отвори ся" - найсумлінні=
ших і найбільше передуманих аналї=
зів. Тамтой знова єдиний в своїм роді
інжинер, який умів робити підкопи

без штабу технїків, без пачок й возів, що забирають землю, без здержуваня уличного руху і мимо цїлої армії наставлених іонних агентів. Тамта, наприклад, трийцятьлїтна женщина зуміла обїхати кілька унїверситетів, цїлі роки працювала в бібльотеках, здобути собі цїлий ряд патентів, десь по світї погублених, крім.... пашпорту. Неначе дух завляла ся в готелю і як дух з нього зникала. Немов мрака, що парує із землї, появляли ся всюди і за найлекчим повівом слїдчої полїциї знова розвівала ся в воздусї. Не подумала навіть нїколи над пять хвиль о дитинї, яка росла у бабки, з певностию старанно виховавана, бо від чогож булиб взагалї бабки? Навіть патенти добувала анонїмово. До хемічної лябораториї мицького унїверситету не допускано женьщин. Тодї она надїла мужеське убраня. Та на нещастє одного разу зомлїла; професор, старенький дїдок, почав її тверезити; порозпинав — тайна виявила ся. Треба було їхати дальше в світ.

А решта того друкарського лєгіону? Всї вони такі. Кождий на хвилю ставав на найвищому щоблї наукової спеціялїзациї, а опісля сходив з нього глубоко — аж на дно суспільности, аж під оце море голов напрямів, проєктів, етик, прав,

людських уряджень, де є кузня того „завтра", де повстає нова вісь світа, де родить ся (нова) провідна гадка грядучих поколїнь, де утримати ся може лише Генїй анонїмности, а заразом елемент. І справдї: Кождий з них мiби сказати о собі: „я і природа, то одно й то само; але мали они в погордї всякі лїрично-фільософічні розклеєння ся в собі і розслїджування складових дощечок будови свойого „я".

Це був може одинокий канон цих скептиків-сінтетиків. Десять лїть шукано їх, отираючись майже що дня об їхнї постатї. Видано на їх вислїдженє кільканайцять мілїонів, коли тимчасом они самі не видавали на себе майже нич. Цїла адмінїстрация була без перервів алярмована з їх причинок, коли міжтим нїякий грецький Архимед та такий-як они - не здобув ся на спокій. А однак щастє не ослїплювало їх. Прозорні до остаточних причин, а коли найменьшої неосторожности не могли вислїдити в свому поступованню, то ще на підставі рахунку правдоподібности готовили ся до неминучої катастрофи. Змінали помешканя, переносили ся з міст до міст. Над кождим із них висїв несформулований засуд смерти. Але смерть є фізиольогічно і псіхольогічно лише квистиєю нервів

природничо і фільозофічно квестиєю переміни материї. Колись зреволютовані народи ставляли святиню Розумови. Колиб це ще од них нині залежало, то ставилиб може святиню Святому Інстинктови. Але й то ні. Протоплазмі? І це лиш якийсь похідний твір. Взялиб собі за тимчасового бога якийсь хемічний первісток, от наприклад кисень. Поставити в коваріюм чашу зі Святим Киснем. Він піддержує живуче життя, а згинувше розкладає. Він тепер в часї горячої працї вбігає в її легки, проникає до крови. Опісля, коли відчитають засуд, а шовк шию отисне, сповнить решту свойого могутнього завданя над ними.....

Аж надійшов фатальний день. Птах, який щодня рано опускав друкарню із задрукованою бібулою, а вечером являв ся з новою бібулою, влетів несподівано в полудне і промовив лише:

— Забирайте, що лиш можете та розходїть ся сейчас.—

Всї очі підняли ся од кашти друкарських на нього і зараз опісля скоро оббігли цїлу хату. За десять мінут не було вже нїкого; кашти порожні, бібула забрана. Зникли, щоб десь в невідомім місци зібратись на ново. Птах полишив ся сам. Почав барикадувати вікна й двері. Положив на столї два револьвери системи Smith & Wesson, але військового моде-

лю, отже дванайцятстрільні, ніж і сокиру. От глупий случай! Тої днини була порядна ожелсда. Спіткнув ся. Пустив пачку. Шнурок пук, все розлетїло ся. Хотїв збирати. Та зблизив ся вартовий і якийсь агент, якого пізнав по характеристичнім виглядї очий. Отже кинув ся на втеки. Так!! В цїлій дїльници був звісний, хоч о нїчо його не підозрівано. Знали, де мешкає. Напровадить на товаришів полїцию. Ще вспів їх остерегти, але сам вже не висмикнеть ся. Їх лиця так не знають; його покаже кожда дитина раз порядно скроплена нагайкою. Отже скінчило ся. Та лишив ся ще оден акт — послїдний. Не дасть себе так легко зловити. Не дасть ся взагалї взяти. По черзї розложив на столї пачку з набоями. Через отвори в дошках віконницї, які вже давно були приготовані можна брати на цїль в досить широкому полю видженя, забарикадовані штабами, шафами дверий, не так легко виломити; впрочім стріляти-ме з другого покою.

Вже шарпнено за дзвінок. Птах виглянув через отвір в вікнї. Дім окружений жандармериєю і полїциєю. На кони охфіцер. Птах прицїлив ся, стрілив. Охфіцер грянув з коня, а облялаючий ланцюх в однїй хвилї розприснув на всї сторони. Тепер чути калатанє до дверий. Знова тихо!

Птах поглянув у щілину. Щож се? Пішли собі? Доповнив набій, чекав. Минуло пів години. З нечевя розлягла ся сальва, а кілька куль провертїло на вскрізь віконницю і відбило ся об противну стїну, аж посипав ся пісок. Птах поспів через щілину доглянути в віддалену по противній сторонї площі віддїл війска, котрий знова прикладав карабіни до висків. Птах скоро усунув ся в бік. Нова сальва. Пів віконницї відлетїло. Птах трібував мірати за муру, але віддаль була за велика. Тимчасом повторило ся ковтаня до дверий. Дерево вже тріскає. Добивають ся сокирами. Птах станув за одвірками. Барикада кришить ся. Вже видно в виломі якесь лице. Птах кинув з руки стріл. Стріляв по майстерськи. Коротенький зойк, переполох, а опісля рівномірні кроки маршу піхоти. Ледви змії гарнїще скрити ся за мурам, як через дїру грянула сальва. Зиркнув знова у вікно. Ага, причаїлись під мурам. Птах похилив ся трошки вперід. Стрілив раз, другий, третий, четвертий. Міряв гарно, та скоро; наслідок був за кождим разом. Але й тамті не дармували. Кулї лїтають по цїлому покою. Птах відкладає один револьвер, бере другий. Зертає до вікна, не бачить нїкого, вихиляєть ся, та в цїлім моментї зі стриху дому по противній

стороні площі впав стріл, влучний стріл бо куля вцілила Птаха в саме чоло. Автоматично стягнув курок револьверу, стрілив десь в воздух, тай повалив ся без життя на долівку. Однак стрілянина не скінчила ся так скоро. Зокруг трупа Птаха підпливала калюжа. Діравили цього трупа нові кулї, острільовано мешканє систематично, якби поле битви з укритим десь ворогом. Бо революціонер, це хитра штука. Десь причаїть ся, як звір із засідки вкусить... Тому-то, коли врешті по упливі якої пів години відважили ся вдертись до мешканя. Птах вже добре засти, а в димі що виповняв покій, заледви могли знайти його на долівцї. Завзятє було таке, що копали його ще чобітьми і штуркали кольбами. На місце випадку зїздили ся висші „достойники". Перетрусили цїле мешканє, обглядїли кожду річ урядженя. Птаха відвернено лицем в гору. Дві ексцеленциї в шапках на голові і викладаних футром цїсарських плащах глядїли в це пташе незвичайне лице, а один ексцеленция сказав:

– Шалений чоловік –

Другий відповів першому:

– Поспитатиб Льосиброза: Геній, чи божевільний?

Вахмістр, який клечав коло трупа та підтримував голову Птаха, щоб ексцеленції могли гарнійше приглянути ся, викривив лице до ідіотично-підлестливого усміху і сказав:

— Свиня революційна, ваше благородіє.....

Ексцеленції видули варги на доказ невдоволеня, а одна з них відвертаючись процідила:

— Алеж він тут хиба сам не був? —

Питане це заворушило всіх. Зароїло ся. Деж прочі? Втікли? Як і коли втікли? Куди втікли? Вітрець непевности повівав по всіх. Ексцеленция скоро забрались: вийшли, всі виходили: нараджують ся в сінях, опісля на улиці, опісля ексцеленції досить скоро відїхали, а в здобутому мешканю осталось на варті лиш кількох салдатів і лежачий на долівці Птах, чорнолий, зимний вже — скрипшене огниво, — але так спокійний, як колиб цей — кулею проверчений мозок думав ще, а думаючи бачив очима душі нове мешкане, нові кашти і якогось нового Птаха, якийби що рана виходив із задрукованою бібулою, а що вечора вертає зі свіжою бібулою.....

Переклав Б-ай.

Са:

Україні.

(Фрагмент).

Ударить грім — прожене тишу,
Засвітить сонце — зникнуть бала́,
Перейдуть бурі, покропить дощик
Й настане воля.... прийде весна.

23. III. 911.

Перемиський страйк.

На днях 11. марта подало „Діло" звістку, що домаганню наших репрезентаційних товариств, себто, щоби ц. к. Рада шкільна краєва звільнила всю українську молодїж в памятний день від шкільних обовязків - відмовлено. Хоч як ми звикли зносити всякі прилюди і шикани „краєвої" ради шкільної, так сей факт прямо неймовірний приневолив нас застановитись, куди нам дальше? Яке маємо занятн становище супроти цего драконського указу? Чи маємо дальше повинуватись слїпо своїм наставникам, чи мусимо у відповідний спосіб на се реагувати?

Перші застановились над тим львівські товариші і вибрали це друге. В пятницю о год. 1. по полудни прийшла до нас телеграма, яка повідомляла нас про страйк академічної гімназиї а заразом взивала на піти за нею. Ми очевидно призадумались над тим добре і поінформувавшись ще раз львівськими товаришами рішили й у с перевести однодневний страйк. В суботу сам 11. марта приходимо до кляс і бачимо вже порозкидувані відозви, а на вікнах налїпки. Настрій поважний - вижидаючий. І дивне диво - дискусиї нема жадної. Підчас години сидять усї в напруженню, а у кождо

майже питання: чи поведеть ся? Деякі наші пессимісти зовсім зневірились, щоб щось подібного сталось в українській а до того перемиській гімназиї, та деякі знова иньшої були гадки. Остаточно справа розвязалась. Точно як лиш задзвонено, товариші в плащах і без книжок стали громадитись на подвірю. На філії справа дещо малась труднійше, бо там загалом учеників на улицю не пускають хиба аж по науці; однак товариші зуміли видістатись задною брамою і в сей спосіб злучились з товаришами головного будинку.

Директор старав ся похід виравді завернути, однак його зусилля були даремні. Похід ішов вул. Баштовою попри Інститут дівочий на замок, де й відбулись збори. Один з товаришів виголосив бесіду, в якій вияснив причину, чому саме ми опустили мури гімназиї, а вкінци візвав нас непохитно йти до визначеної мети. Піснею „Не пора" закінчилось це наше віче. Вибрані делегати в числі 12 пішли повідомити дирекцию, проти кого був звернений страйк.

Наші відозви залетіли також й до товаришок-Інститутюк. Сейчас по 9. годині почали виходити з клас і помимо того, що павза вже скінчилась до саль назад не вхо-

дили. Доперва в наслідок репрессиї повернули до кляс, але заявили своїм професорам, що в клясах як в учальнях сидітимуть, однак участи в науці брати не будуть. Супроти цего дир. Ярема звільнив їх в сей день від науки.

Сей опис страйку Інстітуток може закороткий, однак не наша в тім вина; після нас товаришки-Інстітутки повинні були дати нам в сій справі докладні інформації..

Один з них.....

Леонід:

Останнє пісне.

На вік спочила ти в тій могилї
На вік ти люба кинула вже
Мене в нещастю, в сльозах і горю
Пращай о, серце, пращай на все.

Лежиш в могилї, лежиш бездушно
Нї горя-туги не найдеш там,
А я нещасний лиш плакать мушу
Навіщо плакать? Не знаю сам.

Ось чую звуки, веселих співів
Усюди радість людий манить,

Над зимним гробом стою самітний
Ті в гробі любка моя лежить.

Ой вийди серце, вийди на хвилю
Зізволь сказати мені: пращай,
Явись кохаща мені в послідне
Загинуть марно мені не дай.

Ох не виходить, не озиваєсь,
Надармо чужу та сльози ллю,
Пращай о мила, пращай о серце,
Та вір що вічно любить та му!.....

Кладбище весною 1908 р.

Т. Чіраківський:

Останні події у нашій гімназії.

Сіре, монотонне гімназияльне життє. Рано встаєш, збираєш ся чим скорше, щоб не спізнитись, а прийдеш до школи, знова вичікуєш з нетерпеливостю, щоб ся, або й та, або й всі години як найскорше проминули. По шістьгодинній „праці" вертаєш домів умучений, охлялий, зденервований. По обіді місто взятись до праці треба конечно від=

ЛЬВІВСЬКА БІБЛІОТЕКА
АН УРСР
№ ИП. 57897

почати, бо голова занадто тяжка, очі бовваніють — а учитись що небудь годі. І сей відпочинок тріває звичайно до вечера. Вечером попаписує ся препарації, переглянє ся, що „найконечнійше" і йде ся до ліжка, бо на годиннику 11-12 година. І так день за днем. Все крутить ся в одно, якесь блудне коло, по якомусь старому шаблону — а ми помалу висовуємо ся, дозріваємо й готуємо ся на..... абітурієнтів.

Та нема ніде правил без виїмків. Так діє ся й з гімназияльним життєм. Лучають ся хвилї, в котрих меньші або більші випадки або події переривають монотонність гімназияльного життя, спинюють бодай на хвилинку той журчачий потічок і захоплюють собою всіх учеників, розбурхують молодечу кров, відривають від будежности, а їх зір звертає

..... на ясні, горді шпилї
Сивим лиш сонце й зорі додають оздоби.

Таких хвилин в гімназиї не богато. На них чекати треба нераз не тільки місяцями але й роками. До таких хвилин треба зачислити й однодневний страйк гімназияльної молодїжи львівської, перемиської й коломийської гімназії. Ще рано перед осьмою годиною богато товаришів поза тими звичайними клопотами, що нині може буду питаний з математики, а вправ

не маю (а там щось глубоко відзивало ся й додавало: і не вмію), страйки також не довінчив і т. д. — ані не мріяв про якийсь страйк. А тут нараз довідуєсь, що нині всі як один виходимо зі школи, щоб заарештувати проти варварського поведеня Ради шкільної. І пута буденности тріскають, серце скорше бє ся, кров живійше грає очі блеском сяють. І в такій хвили щезає буденна осталість і утома — а ученик переживає бодай якийсь часок дїйсно юнацьким життєм. Тоді най грозять двійками, вигнанєм — його не злякають.

Та тепер, коли перші хвилї — хвилї запалу проминули, пригляньмо ся, яке значінє має сей загальний, гімназияльний, одноденний страйк, розсудім холоднокровно, що ми через нього зискали, а що втратили?

Страйк сей показав передовсім, що хотя, чи радше інтерес до життя між українською молодїжею крійшає. Коли в послїднім десятилїтю рух серед української молодежи був майже завмер (се сконстантувала сама молодїж) так в послїдних двох роках при великих зусиллях деяких одиниць починає іти до кращого. Бодай частина нашої молодїжи не тоне у сїй стихійній, шкільній буденности, а слїдить за життєм не тілько своїм, але також за життєм свойого народ

Не тільки слідить, але й відгукуєсь на нього-
чого доказом може послужити демонстра-
ция проти поведеня Ради шкільної згля-
дом культурних домагань нашого народу.

Своїм страйком показала українська
молодїж, що між нею панує єдність і якісь
зносини. Показала нашим шановним влас-
тям, що мимо ріжних параграфів, зака-
зів і шпіцльованя - молодїж зі собою поро-
зуміваєсь, лучить ся і як треба стає разом
до своєї оборони. Се повинні також добре
запамятати собі й ті наші товариші,
що вічно сумнївають ся і не довіряють сво-
їм силам.

Для Перемишля страйк має деяке спе-
циальне значіннє. За послїдні роки виробили
польські газети нашій гімназиї дуже погану
марку. Усї говорили, що в тій гімназиї
панує якась „najxamaska anarchia". Отже
коли посол Цеглинський уступив з директор-
ства, то Рада шкільна постановила надати
нашій гімназиї якусь „желїзну руку". Зда-
єть ся готовила на се місце звісного Сабата,
але коли сей відказав ся, по ріжних пер-
трактациях надала теперішнього п. дирек-
тора Алиськевича. П. Ались.. прийшов до
нас з маркою доброго патріота і з почат-
ку своїм поведенєм зєднав собі молодїж.
Доказом свого може послужити хочби ліані-
фестация, яку йому устроїла гімназияльна

молодїж з нагоди іменин. Та се гарненьке поведене п. директора мало лишень завести його до цїли, яку він собі поставив, чи там Рада шк. а іменно, щоб молодїж взяти в кришти та наложити на ню „желїзну руку". Пан директор вихнув ся до усїх гімназияльних організаций, зробив все від себе зависимим, старав ся приєднати собі усїх голов, знати про кождий рух ученика, а тим самим й кермувати учеником по своїй волї. Ученики повірили п. директорови. Та з кінцем курсу почало вилазити шило з мішка. П. директор починають шарпати ся, починають видавати ріжні нераз навіть трохи смішні прикази (пр. щоб кождий ученик обовязково приносив молитвенник на ґзорту), а на чіврік клясифікация була така, як ще нїколи. І вже на другий курс п. директор цїлком перемінив ся, став „справдїшним директором". Хвалив ся не перед одним, що гімназия іде так як він хоче, значить ся має гімназию в своїх руках". Й тим часом в гімназиї в одній хвилї вибух страйк, вибух протест проти приятельки п. директора, Ради шкільної; уся молодїж вихопилась, як від пабічної палички чарівника з гімназиї і мимо здержувань та острої міни п. директора пішла і зробила те, що хотїла зробити. Значить п. директор таки

не накрив цілої гімназії „желїзною рукою", що молодїж ще жиє своїм житєм — не так як каже дирекция. Отсей факт має для нас велике значіннє і ми від себе звертаємо увагу усїх товаришів і кладемо їм се на серцю: нехай бережуть себе і других перед клерикалізмом, раболїпієм і лакейством, які дир. Ал.. зачинає у нашій гімназії засаджувати. Ми знаємо, що жертви будуть, на се вже є док[illegible], богато одиниць дасть ся зловити на вудку п. директора, але боїмо ся, щоб уже болото не залїзла цїла гімназия. Проч з Барвінчуками!..

Треба занотувати дуже приємну подію, а іменно, що у сїм страйку сосїдаризували ся з нами товаришки-лїцеантки. Мимо вигукувань та епітетів п. дир. Єреми они до клас не повернули і того дня науки не відбували. Мимо високих мурів і замкнених брам порозуміваємо ся.

Відозви до страйку дістались й до семинара і там зробили вражіннє. Деякі горячійші товаришки хотїли вийти зі школи і іти на замок на віче. Але більшість на се не згодила ся. І ми поступок товаришок-семинаристок дуже добре розуміємо і оправдуємо, бо они біднята в польській школї. За таку демонстрацию булиб вилетїли зі школи, а польські товаришки булиб за ними певно не обстали.

Ч. V. Стор. 179.

Загалом кажучи наші дівчата (най не гніваютъ ся за слово) зближають ся до нас. Честь їм!!!

Що найголовнійше, що нашим страйком ми запротестували проти надужить і поведеня Ради шк. а сей протест відбив ся широко поза границями Галичини й Австриї. Впрочім можна вже бачити й гарні наслідки, от хочби директор мими великого терпету дав позволене на участь в Шевченківскім походї, бо боявся, щоб молодїж не пішла в походї мимо його заказу. Тож до борби!!!

Сд.

Сонет.

Пташко моя з вирею мрій
Прилинь, прилинь, звісти весну---
В зими тузї я вану, сину,
Обсипавсь цвіт моїх надій.

Стор. 180. Ч. V.

Пташко моя з країни снів
Прилинь, не бав ся, молю тя!
Принеси пташко забуття
Моїх любови-горя днів.....

Вітрець квилить, шумить ґвір,
Шепоче тихо темний бір
Молодости бурливі сни.--

Тиж моє серце занімій
Утий ся болем давних мрій
І жди святої, жди весни....

19. | III. 1911.

С. Тоовко-Сіраківський.

В. Винниченко а молодїж.*)

З початком сього року вивязалась на шальтах „Діла" дискусия над редабованєм і змістом „Літературно-Науково-го Вістника". Перший голос забрав добр. Обсерватор, котрий звеличавши „ЛНВістник" жалував ся, що суспільність не сповняє своїх обовязків зглядом „ЛНВ". Дальше виступив д. Хоткевич з фейлетоном, в котрім виказав недомагання „ЛНВ", а вину приписав йому самому і прох. Ярема зі статею, в котрій прочитав „Отченаш" і суспільности і „ЛНВістникови".

Властиво „ЛНВістникови" (не загально, а лиш) спеціально за те, що він містить повісти та пєси В. Винниченка та що через се ЛНВ деморалізує молодїж. Я свідомий

---

*) Статю сю виготовив тов. Тоовко для „Діла" і виривки з неї були поміщені в ч. 41. З огляду що она буде може цікава й для наших читачів, подаємо її в цілости. —

Отворяємо над нею також й дискусию.

— Редакция. —

того, що я ще за молодий забирати голос там, де говорять наші досвідчені батьки, тай ще в такій важній справі, як редасованнє нашого найповажнійшого, репрезентаційного — як каже д. Хоткевич — Журнала. Але що при дискусії зайшла мова й про молодїж, єї становиско до журнала, чи радше до В. Винниченка, тож як один з молодїжи, що читає НКВ позволю й собі сказати кілька слів, зазначити становище бодай части молодїжи а і тим самим відповісти на замітки д. Яреми.

Д. Ярема каже, що молодїж „се найбільший консумент літератури, отже й НКВістника. Одначе поручати єї НКВ-к ніякий чоловік з легким серцем не може, бо НКВ-к (~~ніякий чоловік~~) містить твори Винниченка, а Винниченко „у своїх писаннях бовтаєть ся у половиц справах, то се молодою, повною фантазиї й життя чоловіка дразнить й наводить на ріжні гадки, які можуть стати ся товчком до шкідливого для ума й тїла розвязана." Через пєси Винниченка ученики мусять ховати ся з Вістником перед родичами і старшими, а навіть старші і свідомійші ученики заявили дирек. Яремі, що Винниченко занадто розводнює порнографію і лїпше було б як би такі твори друкували окремо. Як примір

такої смердючої і обридливої порнографії" подає дир. Ярема пєсу Винниченка „Memento" й „Чужі люди" друковані в „ЛНВ".

Отсї гадки кинені дир. Яремою викликали хоч не широку, всеж таки досить живу дискусію між деякими учениками висших клас. Дискусія була досить живійша, що й між учениками можна було замітити від якогось часу деяку неохоту до ЛНВ. Та майже всї висказувались, що причиною тої неохоти до Вістника не суть пєси Винниченка, а що иньшого, між иньшим те, що зазначив д. Хоткевич, що у Вістнику все йде по якомусь сталому шабльону, що він занадто закостенїлий через те сухий та не для кождого цікавий. І якраз повісти та пєси Вин-нка та деща ще викликують у молодїжи якийсь інтерес до Вістника. А викликують інтерес не задля порнографії, але задля ріжнородности гадок та питань, задля свіжости сюжету. Та частина молодїжи, що інтересується порнографією, ЛНВ-ка нїколи не пронумерує, а навіть принаймно його не читає. Вона по більшій части не інтересується літературою, або як що читає — то має свою літературу — іменно молодші ріжних Шерльоків Гольмесів, Ау-

ків Тексасів, а старші ріжні старші романи здебільша літератури польської або через польську.) Якби не дивити ся, то кождий признасть, що література кримінальна а Винниченко-се небо а земля. Тай коли боронити нашу молодіж від порнографії - то хиба від криміналістики. Ся знова частина молодіжи, що пронумерує ЛНВ. се не хвалючись молодіж, що щось більше читала, що до читання ЛНВ-а сяк чи так приготовилась, а тим самим вона поцри фабулу основану майже усю повістях та оповіданнях на тлі еротичнім, але також й на гадки, погляди та питання, які в даній повісти висказують ся. Колиж в якій повісти обговорює ся справи полові, відносини жінки до мужа й на відворот та відносини родичів до дітий, а дітий до родичів то все те ще не можна назвати порнографією, тай не можна заборонювати таких повістий молодіжи. З тім віці коли ЛНВ молодіж читає, полове питання у неї зродилось само собою і она, сяк чи так мусіла над ним застановляти ся, а деколи може й рішати. В таких случаях молодіж залазить густо-часто в порнографію мимо того, що не читала Вин-ових порнографічних ще. Колиб ту що можна говорити, то хиба звернути ся до тих професор

що з легким серцем не можуть дати твору В-ка в руки молодого читача, щоб они тому молодому читачеви в відповіднім часї дали вказівки в половім справах, приготовили молодїж до таких творів; можнаб звернути ся до всіх тих, кому заслежить на молодїжи, тай кому она поручена, щоб попри годину релїгії установили години „половоі моралї", а тодї наших педагогів не лякалиб твори В-ка. Бо чейже Зиц-кови нїхто не заборонить писати твори; і коли они не в вистнику то в окремих книжках будуть виходити (на що вирочи годить ся й сам дир. Ерема), а тодї они й так дістануть ся до рук молодїжи.

Як поступає до ЛНВ-ка ставить проф. Ерема те, щоб місто Вин-кових пес. ЛНВ друкував повісти, чи що небудь, деб обговорювали ся високі ідеї та приміри до наслїдованя. Треба перед молодїжю поставити образ (розуміє ся гарний), котрому молодїж чи навіть кождий чоловік покланявби ся і мав приклад на ціле житє. Воно так й не так. Дир. Ерема повинен був зазначити яснїйше, що то мають бути за ідеї та приміри до наслїдованя. Бо з статті д. Ереми виходилоби, що ЛНВ повинен друкувати Житія святих (менше о те, чи в старій формі чи

змодернізованій) а що найбільше щось в роді оповідань Кониського, котрий дуже часто таки не двозначно каже, що треба робити так а так як отся особа робила. Такої гадки мабуть й більша часть нашої інтелігенції і коли б, Ч.В. послухав дир. Єрему, то можнаб навіть сказати, що число предплатників з 3% священиків піднеслоби ся до 30% (хотяй заходять деякі сумніви, бо й сам дир. Єрема виказав нашій інтелігенції, що она лінивство і байдужність покриває „засадою" або старостию. Тілько, що тут треба поставити питанне: чи наш репрезентаційний журнал й наша література має приноровити ся до уровення знання та вимог нашої старшої інтелігенції, чи станути на такій висоті, на якій стоїть уся европейська література? Прошу нагадати собі слова покійного проф. Драгоманова, котрий казав, що українська молодїж конче мусить присвоювати собі все, що є найкраще у всесвітній літературі і то швидше ніж се робить російська чи польська, бо лиш таким способом можна буде заставити українську інтелігенцию взяти в руки українську книжку тай Великоросів й Поляків признати слушність українській літературі. Но а як ми будем стояти на Кониськім та на Житіях (як кажу хочби

в зміненій формі) то не тільки чужі на нас не зглянуть ся, але й свої (т.є молодїж) покинуть своє і підуть до чужого кращого. А се може відбитись й на нас самих, зрештою дир. Єрема й сам каже, що наші люди „шукають лише польських книжок, бо їх лекше набути, позичити, й лекше прочитати, а я додам — можна у них найти дещо кращого, чим у нашій лїтературі, з виїмком наших наймолодших письменників, як Коцюбинський, проти котрого старші виступили, Єцків, Винниченко і и.

Так само річ має ся й з образом до наслїдованя. Я справдї не педагог, а що й но ученик, але таки метода дир. Єреми видаєсь менї за стара. Я думаю, що коли наші педагоги, чи суспільність все будуть ставити нашій молодїжи світлі образи, а хоронити від темних, то тодї як випустять її з своїх рук і она опинить ся серед реального життя, котре чейже не так дуже світле (принайменьше у нас) то тодї молодїж поза світлим образом побачить богато темних, а в наслїдок того — розчарує ся, попаде в пессимізм (якого у нас й так за богато) зломить ся, а вслїд за тим стане на все байдужною. Колиж показувати їй образи, то показувати єї всї, і то з коментарами, подати вка=

зівки (се моглиб зробити учителі) а тоді тільки
она вибере щось гарного, що буде наслідувати. Distinguendo Discitur. І як раз у пе-
сах В-ка надибуємо цілі галерії ріжно-
родних образів, бачимо високі ідеї і безі-
дейність, принціпи й безпрінціпність, ха-
рактери й безхарактерність, глибоку ана-
льогічну аналізу, бачимо ([illegible]) мораль
стару і нову. І якраз через те стрінув ся
Винниченко з такою неприхильностю старшої
генерації, котра не любить його, бо він
валяє їй богів. Но але таке діє ся не тільки
в нас, але й Поляків а мабуть і Росиян.

Шкода, що дир. Єрема не виказав тої „смер-
дючої і обридливої порнографії" із „Memen-
to". Бо таке що пр. Антоніна мала неслюбну
дитину з Кривенком, се ще нічого такого
порнографічного, бо таку порнографію по-
чує навіть перша ліпша вихованка якого
небудь Інститути (навіть перемиського, де
дир. Єрема є директором) на селі у своїх
родичів може трохи в зміненій формі,
що-мовляв-та а та „завила ся" з тим а тим.
Так само квестия має ся, чи виховувати
хорі діти чи з ними на Тайгет, також
не нова. Зрештою в Memento показав В-ко
як не можна лучше батька, та природ-
ну любов матери і в тім разі богато
з молодіжи прихилить ся на сторону ма-
тери а осудить убийство дитини батьком,

(в таких обставинах як він убиває). Можна Я-ви відпустити гріхи й за те, що він дав нам сцену Кривенка й Орисї в Кривенковім ателїє. Ще більш наші сцени можна подибати пр. у Золї, а більше завиті у вату майже у всїх повістях з підкладом еротичним.

Зрештою се буде цїлком зрозуміле. Тільки хай наші старші батьки не засланяють ся молодїжю, а таки, скажуть виразно, о що їм ходить. Таке становище заняли не тільки наші старші в Галичинї, але й на російській Україні (Гляди ч. 29. Діла, Арт. замітки).

Впрочім в тім случаю д. Ярема, заступаючись за теперішну мораль, удає маленького, наївного хлопця. Бож годї припустати, щоб він не знав, кілько то ріжних панів, всякого сорта, що уходять між людьми й самі уважають ся за побожних та моральних, незаконно обдарили дїтьми ріжних бідних дївчат, кілько повитирали ріжних „публичних домів" і т. д. і т. д, або кілько то дуже чесних, богобоязних пань мають попри своїх мужів ріжних „приятелїв дому" і чекають, щоб мужа вийхати до уряду чи де там. — Се теперішна фарисейська мораль. І це зовсїм зрозуміле, що коли В-ко публично розкриває се баню тепе-

рішної „моралї", а шукає за новою, здоровою моралю, узглядняючи вимоги природу — то се для наших старих святцїв неприємно й дразнить їх. —

Леонїд:

Пісне моя!

Звени моя пісне, пісне горя й туги,
Звени веселїйше як сніг штацюк в гаю.
Перестань як вітер сумно гомонїти,
Перестань вже плакать, я тебе благаю.

Заспівай ти пісне про любов серць двоє
Про любов щасливу і життя без туги.
Заспівай про радість, про вічне весілля
Перестань тужити пісне слїз й наруги....

2/VIII. 1909.

У. Голка.

Голос на часі.

Недавно були ми свідками гімназійної панорами; гімназісти пробудились; вже бодай на один раз заняли свої думки універсальністю, як мож так висловитись. Кождий вже певно догадуєть, о що тут (буде) ходить. Страйк в українській гімназії, щось немислимого. Бо звісно: до страйку треба сильної організації. Та не в тім діло, а ось в чім: кождий хто ще не постарів ся духом мусить зглядом цеї справи заняти прихильне становище. Ба, що більше! Цего рода гімназійні розруки, як наш перший в Австрії гімназійний страйк, страйк трьох українських гімназий, це симптом на наші часи дуже важний тай ігнорувати його не мож, хиба може се робити наша короткозора і аж надто вже оппортуністична „інтелігенція". Може она про наш недавний виступ думати як хоче. Хто знає уровень нашої „інтелігенції" та її передпотопові поняття про світ взагалі хто знає той хінський мур, яким вона так радо себе і своє невіжество, той взагалі не подивуєсь ся неприхильній оцінці нашого страйку з єї сторони. А в кінци не може, не має права осуджу-

вати наш крок, бо взагалі взявши наша інтелігенція — це помилка українського народу, це дівалий його цвіт. Отже ніхто з нас, який самостійно вгляне в нашу справу, не буде числитись з неприхильним її осудом із сторони наших богів. З цим мусить згодити ся кождий, хто в гімназії признає мислячу одиницю. Такий рух, як отсей наш, не нам судити. Судити-муть його иньші, тямущі, які не будуть помилкою українського народа. Вони осудять справедливо наш рух.

Аж тут доходимо до одної кардинальної помилки нашої інтелігенції, до одної фракції, на чолі якої хто? — Сем... к vel Сем... ч. к et consortes.

Отсі людці, які не в силі зрозуміти духа часу, беруть ся ручити директорові за дальшу акцію цілої гімназії! (sic)!!! Це сміх. С. v. С. думає, що як п. директор був ласкавий виллати велику силу дурних слів на наш страйк, то він (тобто С. v. С.) є вже в праві забирати голос в імени цілїської гімназії. Ми дуже цікаві, яка це була його розмова з директором. Чи не така, як одного панка із царем Миколушкою, який йому сказав: „пашелъ вонъ дуракъ" — а після цей панок хвалив ся, що „разговоривалъ ся съ Государомъ". Певно, що така а не інакша. Бо п. директор мають свої аргументи — ко=

ли вільно висловитись їхнїм власним діялектом.

Аж страх подумати, що в нашій гімназії зачина процвітата Барвінщина, т. директор її покровитель, розширитель, а та угодова фракція потурає його плянам і не хоче зрозуміти, до чого прямує цей солодкий пан). Страх подумати, що Барвінщина, яка чверть столїття була вже анахронїзмом, хоче прийматись на грунтї нашої гімназії. Одинокий наш науково-суспільний авторитет висловив ся про Барвінського й Барвінщину, що они обоє йому ненависні і що се є найшкідливійший рух в нашому життю, а повинен він упасти через людий, для яких є лиш одна правда, які тягнуть лише в один бік, які знають цїлу правду, а ся правда для них необхідна, як воздух. (Невірних відсилаю до Драгоманова, якого маю тут на думцї).

Значить на кінець скажу, що вільно ~~ад~~ кор дому думати про наш страйк, як хто хоче, (взагалї у всїх гімназійних справах вольному воля) але засї кому небудь ручити за цїлу гімназию, думаючи, що всї такі, як хтось.

Ось ще один факт: Сем... к vel Сем... ч. к має вже наслїдників. А згадувати не хочеть ся годї! Нові поклони. Маю на гадцї останній похід. Так гарно удав ся, а ту треба бещ=

тати: кого? „своїх". Весь зібралась ідіотична в повнім значіню цего слова „рутка „наших" і пішла ручити за цілу гімназию. І хтож дав цим святкам на це право? Се вже якесь проклятє у нас, що навіть на таке свято годї затерти рабського пятна душ наших святків. Бож се є таки хиба Лейтонійти райречвати гукати з години одну пісню і то не до ладу. Отже крайний час позбутись тої рутенської нерішучости!

Дописі.

Поезия і критика.

Добре зробила Редакция, що відступила в „Нсл" місці на белетристику, бо через те „Нсл" суть живійші і наші людї мають нагоду розвинути, а властиво показати свій талант. Лишень Редакция містить всї вірші без розбору і без ніяких заміток так, неначеб ті вірші були цїлком викінчені формою і змістом. А тимчасом в усїх віршах „Нсл" є богато недомагань. Перечисляти всї числа було би за богато і тому я спиню ся лише на III. числї.

Ч. I. Стор. 195.

В „Пісни мого народу" хотів Підлисецький сказати щось, тай не сказав нічого. Якаж та пісня? От Україна переповідає свою сумну (долю) історию і замовкає. Виходить з того, що Україна стратила вже всяку надію на кращу долю, а не говорити їй вже про визволеня. Аж „очерет прошумів", що доля „може" верне ще. І знов велике „може". І чи се (може) має бути пісня українського народу? Ні, тов. Підлисецький, такі пісні співала Україна либа перед Шевченком, але тепер коли ми вже пірвали так богато ріжних ланцюгів то пірвано ще без всякого „може" й кайдани політичні. А що Підлисецький говорить про якихсь нових борців, то се ще нічого не значить. Бо не знати, що се за борці; тай та одна стрічка губить ся в морю балаканини. Годі виїздити з дурницями! А про форму нема що говорити. Неправильна, розводнена, нелогічна; є і инші недокладности. Пр. описуючи куди йшла пісня говорить зразу, що від Кавказу до Дунаю і т.д. а дальше йшла крізь усю Україну. Чи простір від Кавказу до Дунаю не Україна? Або каже поет, що йшла через Україну і впала на рідну „країну". То рідна країна а Україна не є все одно? Або та пісня України, чи она взагалі подібна на яку пісню? Сумніваю ся...! Коли взагалі

в тім стосу що гарне, то хиба перші чотири стрічки.

Пісні тов. Ед. не нові – бо хто про любов не співав? – але відповідно переробленї, у гарній формі, можуть зробити ще приємне вражінє. Передовсїм можна се сказати про послїдню пісню „З мого дневника".

Вірш Леонїда представляє ся ще найоригінальнїйше і то так своїм змістом, як і формою. Має він в собі всї цїхи теперішнього декадентизму: зневіру, пессімізм і ненависть. Можна з декадентизмом не годити ся (і то в шкільнім віцї) але тут нас теориї не обходять, тут оцїнюємо твір. Вершик був би дуже вдатний, якби не був трохи помотаний, неясний. Пр. хто ті клятї дармоїди й недолюдки?

Не вдав ся вершик й тов. Тузї. Своїм тоном і змістом зближає ся він до Мочитичі Леонїда, але що тамтой виконав консеквентно то у Тузи пішло в розтїч. У двох строфах він декадент, вже пережив ся й стоїть над гробом, а в третій строфцї випукує бадьоро, що його „манить будуче". Деж тут консеквенция? Хиба мерцям до житя? Так само й форма невдатна. Се має бути „білий верш" чи щось?...

Загалом най товариші поети трохи більше застановляють ся над своїми творами!!!

Ч. V. Стор. 197.

А тепер з неба на землю ... з поезиї в прозу... Хочу сказати при нагоді кілька слів про критику при „Наших Листках". Маю на думці передовсім дописі. Они стають ся чимраз рідші, а до того чимраз недбалійші. Також задля браку часу і місця я обмежу ся на послідніи числі.

Перша допись тов-ки М. ще досить докладна, але друга тов-а А. Т. дуже недбала й за коротка. Я був на загальних зборах кружка, чув цілий звіт і знаю, що ся робило. Уступаючий голова тов. Жила подав дуже точний звіт з діяльности кружка, подав усе в цифрах так, що якби тов. А. Т. був уважав, то бувби подав все не в формі „коло 180" бо каса виносила о много більше. Взагалі если „НЛ" подають докладні звіти з ріжних представлень, то повинніби були подати хоч вірний звіт з діяльности нашої найважнійшої організациї. Цікаве також чому справоздавець пишучи звіт, написав лише Ж а не ціле назвиско голови т. Жили? Хиба тов. А. Т. криє ся з назвиском тов. Жили? Адже ж оно було надруковане навіть в офіціяльнім звіті гімназияльнім! Не вже ж тов. Жила не заслужив собі на стілько, щоб помістити його повне імя і назвиско в „НЛ"? Думаю, що Редакция булаб не согрішила, якби була помі-

шла не дойшь але статтю і то не тільки про життє Кружка, але й про діяльність тов. Жили. Бо коли маємо в гімназії який рух та життє, то се по більшій части заслуга тов. Жили. Хиба що Редакция чує до тов. Жили які „особистости"?

Малу фреквенцию на кружку (на яку жалує ся тов. А. Т.) треба було давно обговорити в „Нсл"!!

Так само не слушні закиди пороблені проф. Кр. Если йому можна що закинуть то ж те, що закидує тов. А. Т. Не вжеж А. Т. такий моральний?...

27. III. 911. Ер Квадрат.

Відповідь на кінци числа.

За послідний час у нас в Перемишли виявилось досить много життя, що тут небувале, а принайменьше рідко бувале. Між иньшим відбувались концерти в память Шевченка. Один відбувсь в „Дівочім Інституті", другий дали ученики, третий — перемиська громада! Зачну від інституцького!

I.

„Було як що року, а тим більше в 50. роковини смерти Кобзаря годить ся нам вшанувати його память концертом". „Рота госпіта-

ca [illegible] finita".

Як звичайно почалось вступним словом. Вступне слово - скажу, щоб много не говорити - слабше.

Проча часть концерту не зробила найменшого вражіня. Хиба співи вражали тих, що на тім розуміють ся. Деклямация супроти прочих точок вражала милійше. Взагалі - як кажу - точки пройшли мов щось буденного - звичайного.

В кінци показавсь на сцені той, що мав закінчити свято, той що мав кинути у молоді серця зерно святої любови до України. Та він лиш мав.....

У яким правом таке святкованє може уважати дійсним святом? Таж у нім не було того „найменьшого" як каже один з наших найвизначнійших діячів з нагоди 50 роковин смерти Тараса, на такім святі повинна, мусить народити ся бодай ідея, та тверда постанова як найшвидшого визволленя України. Без сего святочника не мають права й признавати ся до Тараса і й поминки є щесловним ечеканєм на його могилі". А далі: нехай спалахнуть ідеєю визволення України, тай поклянуть ся в здійсненю єї бодай молоді українські серця - особливо дівочі, в переконаню, що се буде найкраща віддяка Тому, то так горячо любив і так чудово звіршу-

зав рідне жіноцтво".

У кождому, хто виходив із того концерту приходило на думку: концерт — сні воно?

II.

Те саме, що інституцькому концертови можнаб в деякій мірі закинути й нашому. Однак взагалі взявши той вечерок дещо виломав ся з під звичайного шабльону. Передмова дуже гарно оброблена, але щось не було в ній життя, не було енергії, не було того, що кидає зерно одушевленя в серця.

Прочі точки музичні і хорові вийшли досить гарно [хотяй много ще їм бракувало до цілковитої досконалости. Але разує ся, що пішли, бо публика оплескувала]. „Гей там на горі" занадто вульгарне, щоб його давати на вечерок 50. роковин. Оброблення тут не було видко. При нагоді хотівбиси зазначити, що „На прю" — дуже гарна композиция і її поринноб ся більше знати. Треба подякувати тим, що постарали ся о популяризоване того кусника. Він надаєсь навіть до національного гимну. Своїм боєвим маршовим темпом дуже підносить бадьорість і неначе поривае наші серця до борби. Не даром складав його Лисенко. Композиция надзвичайно годить ся зі словами. Й думаю, що таких кусників треба нам тепер більше, коли ми

отрясаємось з пассимізму, зі зневіри, вже так ославленої. „Козаченько куда і де ти?" могло послужити лишень за доказ, що нехтовано собі публику. Сопрани і альти скінчили щось пів такту пізнійше, як тенори й баси. Се не припадок а щось иньшого тим більше, що те саме зробилось вже на першій ранішнім концерті, а не постарано ся о поправу. Тут і неуміне і брак оброблення а в додатку недбальство, нехтоване собі публики. Пас час перестати вже їхати вперед коштом наївности, чи чемности, чи може іноранції нашої публики, що все таки ще прийлескує!!!

Композиция Колесси „Зулиця" так само у деяких деталях необроблена. Взагалі однак зробила великий ефект, на який і числено. Она і заслугувала на те і найліпше зі всіх кусників була оброблена а попри скрипкове сольо найгарнійшою точкою вечерка. Репродукциї народних пісень оркестри були гарні і зовсім віддавали душу нашого народа. Колиб чужинець не знав вдачі Українців то з сеї одної композициї пізнав би в великій мірі душу народа. Темпа скорі, веселі, повільні, сумні, мельодійні, меланхолійні; деколи вибухає напрасно неначе буря скоро, щалене по просту темпо, на котре мусить нас не приготовив ніяким вступом. Коли вдумуватись у

композицию, то не світла і виглядає сорокато однак вражінє робить. Виконанє було бездоганне, лиш що деколи надмірне бубненє робило вражінє, що ми десь на жидівськім весілю.

Сольо скрипкове було гідне не перемиської сцени, але якої столичної. Видко попри вишколенє у тов. Придаткевича талан незвичайний; видко в нїм многонадійного артиста. Тай особа самого музика незвичайно симпатична. Грою підбив собі зовсїм серця слухачів, а се власне є цїлию всякого артизму взагалї.

Деклямация Посланія видко, що незвичайно старанно і совістно оброблена і робила велике вражінє. Она була свого рода артизмом, колиб ще був голос гремучий барітоновий, то можнаб було тою одною деклямацією осягнути те, чого цїлий вечірнє не осягнув, а іменно щоб авдиторія вийшла бодай раз поза межі свого ~~[illegible]~~ буденного настрою і бодай раз на 50. роковини булаб одушевленє стогорнуло.

Закінченє п. проф. Авдиковича було одного із тих промов, що виходять поза межі шабльону; а се власне те, що кождий бачив щирість в них а не формальних кілька фраз, на які здобували ся до тепер що року всї бесїдники. ./.

III.

Не давно відбувсь третий концерт в честь Шевченка. Се вже концерт на велику скалю. Хотяй він називавсь концертом всіх українських товариств в Перемишли і хотяй хори називались Бояна, то все виповнювалось учениками і Інститутками. І тут вся недоладність нашої інтелїґенції виявилась. Були до тепер читальні на папери, тепер зачинає бути інтелїґенція на папери. Властивих Боянїстів було два чи три се є академіків. Їх доповнювало щось 100 і кілька учеників і 40 Інституток і се називалось „хор Бояна".

Також „иньші точки були не свої" а позичені. Так оркестра позичена, сольо скрипкове позичене, виклад позичений, деклямація позичена. Зроблено концерт та не своїми силами а чужими і вийшов фарбований лис.

Виклад, або лїпше так назвати його промовою не був надто світлий. Виравдї стравний але фразистий. Деклямация була симпатична через голос, однак великого оброблення артистичного не було видко. Коли порівнати деклямацию нашого тов. Неребецького, а деклямацию Ґра Лопатинського то видко, що наш товариш дій

шов до більшого артизму, як др. Лопатинський. Лиш, що тому бракувало голосу, а ~~решту~~ ту той голос незвичайно робив вражінє.

Зазначитиб треба соля скрипкові, трудні а притім гарно виконані. Хори були переважно недокладно оброблені, лиш орхестрі нехай завдячує своє поводженє.

В неділю грали ще „Назара Стодолу". Штивність акторів, неприродність... і много иньших хиб разили.

Перемишляне вже почтили память Шевченка. Нехайже тепер спочивають на лаврах та най дальше силять. Солодких їм мрій.

В. Таран.

Секция гігієн-прогулькова через цілу майже зиму не проявляла ніякого життя. Закупила вправді кілька санчат, однак з них користав невеликий процент членів. За те більша часть хиба зовсім не мала інтересу чванитись, що є її членами. Доперва з початком лютого голова постарав ся о салю руханкову і від сего часу почалась що пятниці руханка. З кінцем тогож місяця відбулись загальні збори

який брак давав ся вже давно відчувати. Збори відворив тов. Ч. Передовсім вказав на причини, які спонукали його скликати отсї збори, а відтак прочитав дневний порядок. Справами відзнак, прогульок близших й дальших, човен, відчитів, складок були виповнені цілі збори. Над відзнаками вивязалась жива дискусия, в котрій найзамітнїйший був вислів тов. Ж. „Щож з того, що С.Г.П. мати-ме відзнаки — буде форма, а у нутрі — нїчо". Я рівнож прилучивби ся до гадки тов. Ж.; видати 80 сот. цеж гріш великий а на що? А нам так гроший треба... так треба і човна, мен, і т. д. Вкладки невеликі а членів богато. При голосованю більшість заявилась проти відзнак. Справою будови човен занятись має тов. Ч. Однак я дещо сумніваюсь: тов. Ч. має перед собою матуру а вкінци збудувати добрий човен сеж вимагає вправи і знання столярки: бож треба було вже робити судна, щоб може так певно сказати: будем робити! Згадав теж тов. голова про відчити: „Про гігієну взагалі", „Відємні чинники на інтеллектуальний розвій молодїжи", „Про туберкульозу", „Про нервовість" і т. д. Чеж дуже гарно, що будуть й відчити, але спитаю, коли они будуть виголошені чи між в лїті? Справою прогульок слїдно було та-

кож заінтересовані. Прогулька на Піхуй, до Спаса, прогульки за місто дещо довші, а се все лиш власними силами нічлїг під голим небом, чи там під шатрами, се дуже гарно, але коби вони лиш відбували. Вкінци справа складок не стрінула жадної опозиції. Загалом кажучи збори були живі, зробили добре вражінє а п. директор обіцяв навіть їм свою поміч! Тепер уконстатував ся новий видїл. Кождий відділ, де находить ся більше учеників, має свого заступника у видїлї. Нововибраний голова взяв ся енергічно до працї, лиш щоб се не було соломяним огнем. Постійна, витревала праця доведе нас до цїли!!

Гігієніст.

Допись надіслану Вами радо поміщуємо. Ми з своєї сторони бажаємо С.Г.П. як найкращого розвитку й віримо, що вона має перед собою будучність гарну. Коби лиш праця задля здоровля й сили не вийшла на шкоду нашому духови. — Редакция.

Відповідь тов-ви Ер Квадратови.

Задля браку місця обмежимо ся лиш на малім поясненю. Коли т. Ер Квадрат

був на загальних зборах научного кружка і коли він цікавить ся життєм гімназиальним — то був би не соромив, як би був написав сам справоздане і подав свої вражіня. Так само радо приймемо його статі, що відносить ся до Научного Кружка. Широко годимо ся з тим, що допись тов. А. Ш. була трохи не докладна.

Що до тов. Жили — то скажемо, що ми особисто до нього як і взагалі до всіх товаришів ніякої антипатиї, чи як каже ер. Ч. „особистостий" не відчуваємо. Противно, коли о се ходить — то скажемо, що тов. Жила для нас особа симпатична. Про його діяльність знаємо, але з того не виходить, щоб ми для тов. Жили писали панегірики. — Ред. —

Звертаєть ся увагу Шановних Читачів на статтю добродія М. Євшана в I. числі „Української хати" за рік 1911.

Зміст:

1. А. Тура: Стрелецька свободи 157.
2. А. Ненаєвський: Птах 159.
3. Ед: Укрлиці 169.
4. Один з них: Перелинський страйк 170.
5. Леонід: Останна пісня 172.
6. П. Сіраківський: Останні події в нашій гімназії 173.
7. Ед: Сонець 179.
8. А. Тоська: А. Винниченко а молодіж 181.
9. Леонід: Пісня моя 189.
10. У. Голка: Голос на часі 191.
11. Дописі 194.

о. 10р.
II
РК-33012/1911
Ж-26224

Редакція „Наших листків" приступає по великодних святах до видання альманаху

„Весні".

Поміщувати-мається белетристику й статті научні-загалом все, що гарне. Товаришів і Товаришок, які схочуть взяти участь у сім альманаху, просимо надсилати свої праці можливо найскорше, а в кождім разі не дальше, як до дня 28. квітня.

Сей альманах не вийшов задля браку часу і матеріялу для него було дуже богато!

РІДКІСНА КНИГА

Ж 26224

Наші листки № 9

На спомин наших Іханів.

24304

В Марті 911

ч. 5

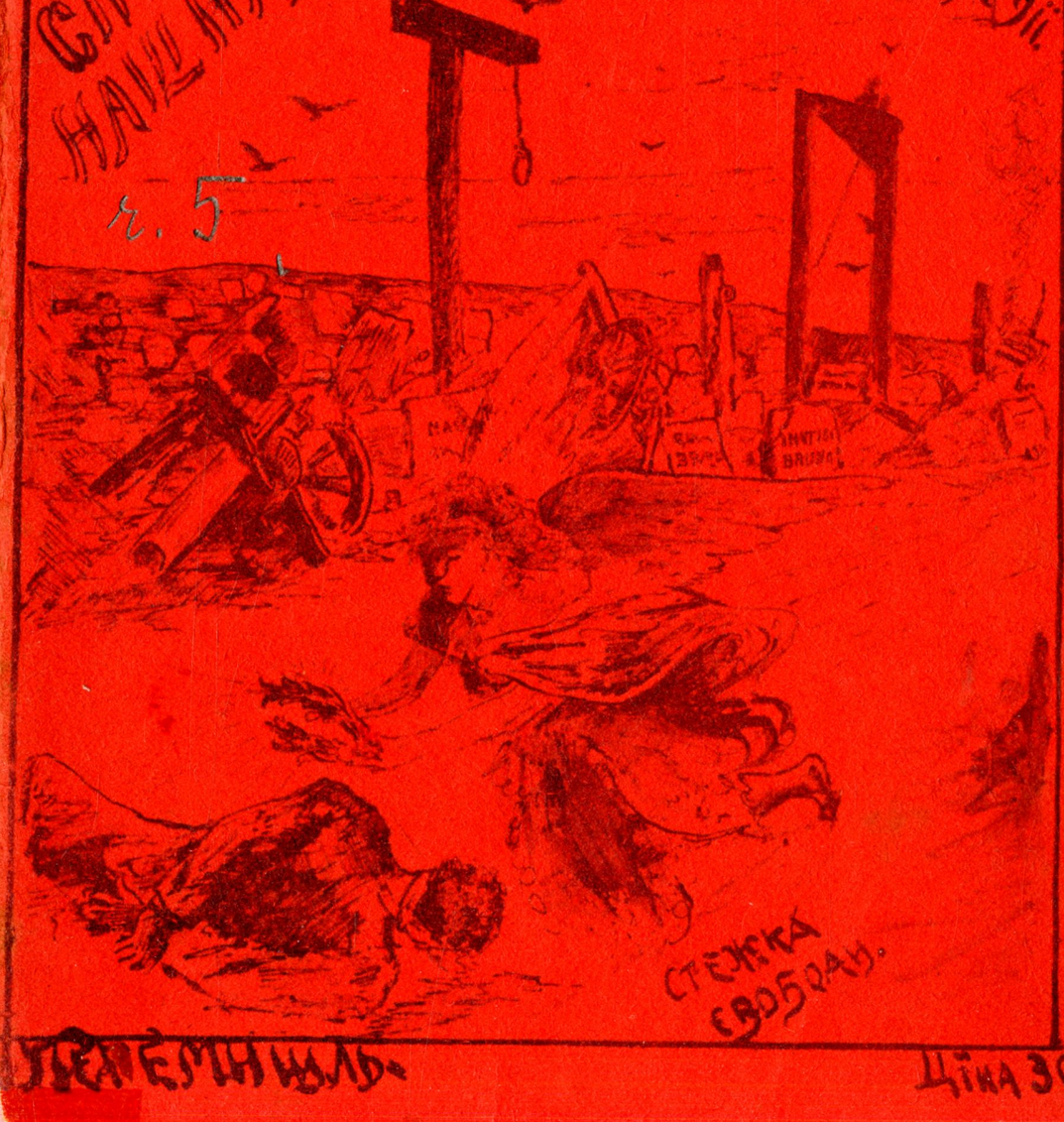

Перемишль.
Ціна 30 сот.

Ж 26224

Э. VI.

В МАЮ. 1911.

24304

Наші „Листки"

Перемишль

Ціна 30 сот.

5 р

Зміст:

1. Леонід: Моє благання 209.
2. В. Моріяй: Отпущеніє грѣховъ 210
3. Ольга Б. (Переклад Орисі): Молитва весняна 213.
4. А. Тура: На скелї гранїтній 215.
5. [illegible] На новий шлях 218
6. Ка. Н-усп. Аст 224.
7. Ч. в. ч. ц. На патріотичнім конику 225.
8. Т. Викор: Наші Товаришки 233
9. А. З гімназійного руху 235
10. А. Тура: Ангелка на небі 240.
11. Дописі 241.

р. к. 33012

БІБЛЇОТЕКА НАУК. ТОВ. ІМ. ШЕВЧЕНКА

Леонїд.

Моє благання!

Коли примкну я свої очі
І руки мерїві упадуть на груди,
Коли із мене дух життя вже вийде,
Коли скінчать ся мої труди,

Забудьте мене! Прокленїть собаку!
І як собаку киньте в чистім поли
Без попів і дзвонів, без церковних співів!
Киньте, коли ласка, вчинїть моїй волі!

А коли весною на моїй могилї
Пташки муть співати й трава зеленїти,
То може зрадїю у темній хатчинї
І за вас згадаю, за вас..... сонця дїти!...

27. VIII. 1909.

ЛЬВІВСЬКА БІБЛІОТЕКА АН УРСР № ИП. 57898

Стор. 210. ч. VI.

В. Моргай.

„Ôтпущеніе грѣхôвъ".

Вкінци скінчилось. Приповідка „з великої хмари малий дощ" мабуть таки справдива. А справді хмари були великі. Пригадаймо собі слова хочби проф. Кру-ого і деяких товаришів про прогнанне делегації, що ходила до п. директора с.е. 12-тьох товаришів і звісний похід ювилейний, що справді нагнали одним страху а другим зневіру у свої сили і сили суспільности. Тимчасом Рада шкільна оказалась більше „ліберальною", як вони. Она казала лиш дати догану ученикам. Директор зараз ссотів свою печеню при чужім огни спечи та показати великодушність. При сій нагоді висипав кілька фраз про батьківське упімнене, про батьківську опіку. „Той раз вам се прощає, бо ми знаємо, що то було непорозуміне. Однак коли будете мали колинебудь яку сумнівну справу, то удайтесь до професорів або до мене. Слухайте в першій мірі тих, котрих на вашім добрі залежить, а не ріжних неповликаних чинників. Памятайте, що і ми

Русини і патріоти і то щирі патріоти. Разом зі сповідію обновіть ся." І тут знов вилїзло шило, про яке згадано в попереднім числї. Директор хоче всюди здобути довіре учеників, хоче стати в їх очах великодушним, хоче уходити в їх очах за великого патріота! А на що? Щоб тим способом і у суспільности здобути марку, а що головнїйше тримати за чуба цїлу гімназию, обняти учеників зелїзними руками і сіяти своє зерно, зерно нужденного клерикалїзму та підлої барвінщини.

Директор великий дипльомат у своїм обсягу дїланя і урядовець великий. Коли з одної сторони так хоче перед учениками і суспільностию уходити за патріота, так з другої сторони у Радї шкільній иньшу комедию грає. Бо щож має значити майже 30% двійок на перший курс, що в нашій гімназиї нечуване до тепер? Чи се так само „батьківська опіка", що з своїх „синів" здирає тисячі для державної каси, обдираючи і так вже убогий наш народ. (Признаю відно зазначу се, що коли в якій польській гімназії таке лучить ся, то се не дивниця. Там і иньший збір учеників, більше зіпсутих культурою, тай притім богатших. В нас відносини зовсім иньші і подібна тактика виглядає на не-

фортунне мальованнє). Тому й наш веле=
лїйний директор мусїв здобути собі при=
хильність у Радї шкільній і „Измаила". —
Як зачувати мав навіть дістати „Belobungs=
brief". Се оден обяв патріотизму. А другі
можна деинде добачити. Щож значить, що
Алиськевич так скоро зістав директором, хо=
тяй тілько людий спосібнїйших було і стар=
ших і що директор так скоро дістав позво=
лєнє від Ради шкільної на похід з ученика=
ми і на публичний концерт спортовий
і вкінци „прощенє" останнє.

Се показує, що наш директор там у ве=
ликих ласках. А звісно, хто з плебейської на=
ції у ласках у можних, про того вартість
можна двічи говорити. Так наш дирек=
тор робить на два фронти. А таких людий
треба як найбільше стеречи ся. Впрочім
його тенденції видко. Молитвенники, комедії
з подвійними богослуженями, з реколекці=
ями, комедия з „біскупом", що прийшов
нам кілька пустих фраз сказати, котрі
ми що найменьше сто разів чули і ин.
се обяви клерикалїзму, котрі директор
хоче завести в нашій гімназії. Впрочім
сегорічна матура і II. курс ще дещо по=
каже цїкавого за „батьківську опіку".

Се що до самого директора і його слів
при нагоді „отпущенія грѣховъ". Що до са=

мого розпорядженя Ради шк. то скажемо, що сама Шк. Р. показала всяким „позітивістам" і боягудам, що таки вони більше бояться, як того справді треба. Вони і свої тіни бояться і кождий сильнійший крок уважають за „занадто революційний", що може зломити екзистенцію одиниць наших спосібних (чи т. зіпсувати скору „карієру" наших „позітівістів".) Розпорядженє показало, що за нами сила і правда і таки Рада шк. починає шанувати наші національні домагання і числитися з нами і з нашою суспільностію.

Ольга Б.

Молитва весняна.

Наколи прийдеш весно, ненько життя й любови, памятай на всї добрі та лихі душі. Памятай на тих, що шукають правди і любови, на тих найсумнійших, котрі страждають над своєю долею, - незнаною людям - та завсїди шукають цего непе-

ревисшеного шпилю - хоч огортає їх хблодний сумнів.

Памятай весно на тих, за котрими находить ся безодня літ дозрілих, розтужених безнадійностю, - котрих будучність єсть сумною, мов аскети келія. Хоч ідуть через світ без грішних гадок, без провини, - на лицях їх однак видніє журба і утомлене, - бо дармо шукають в глибокій задумі сну щастя.

Памятай і на тих, о весно моя, яким рука страждань вирізьбує години, в ночи бурливі, осінні, - в бажаннях безсонні, - ночі переповнені імлою, наколи у вікна ударяє безлистне шпиля, а вітер виючи питаєсь: - що тобі? -

Памятай на тих жінок, в котрих є заклята гадка про рай і загублену радість життя. Они переживають дні самітні, мовчаливі, тяжкі мов розлука. Рвуть ся всіми силами до життя, жадні суть чудес, - світ однак вбиває всі їх мрії. -

Памятай на їх уста молоді, прикрашені жалібною усмішкою, котрі ніжно шепотять якусь молитву безнадійности, - памятай на їх горді, скрані на яких видніють сліди немилосердного життя, - на їх гадки добрі, чесні, на їх мрії, на минувшість вимолену в снах - в тузі зимові години.

В опіку візьми їх душі, бо суть вони ти=
ми, котрим ніколи в життю, сонце не засві=
тило, мимо цего, що суть добрими та сми=
ренними і ідуть тернистими шляхами
прямуючи безнадійно на ширшу путь.
І на тих памятай, котрі тужать до над=
земського життя, - до тишини, - до снів бі=
лих - хай хоч в ясній хвилині скону - ужиє їх втра=
чена весна.

І на ті доньки людськости памятай,
в котрих находить ся вічне дитинство ду=
ші, біла радість лугового цвіту і запах
аркадийських (~~цвітів~~) корчів. Мусять вони
жити, хоч їм години путництва тузем=
ного затроєного буденностю, - а вковані в ке=
рай сірости, затрачують в морі слїз свою за=
трачену душу.

Хай милозвучні тони твоєї бандури,
радісною хвилею пливуть до них, а з пев=
ностю щезне з їх сердець порох буденности.
Памятай весно й на тих, котрих серце пе=
реповнене гнївом, хай ласка твого сонця огорне
срібними лучами спокою, глухі безодні
духа: щоби не тямили ближнім жадної
провини.

Памятай о сонце, також про апостолів духа,
які полишили в далекій молодости годині десь
на розпуттю достоїнство, а повзають тепер мов ла=
дюки, жадні слави - нужди серед людськости.

Введи їх, весно, через сумерк, імму і тьму осуджень до вічно відроджуючої ся прометейської іскри, загальної любови.

Памятай, о весно, на нас всїх!

І тому, що Ти покажеш ся мов добродійний сївач тому огорне нас солодкий чар загальної любови, - любов та окружить нас мов тихе, безпрішне щастя і виведе на тії шпилї чистої правди, котрі тепер є доступні лиш для вибраних.-

А що ти є могучою, тому розжариш іскру знищення і у нїм мов на жертвеннику, згорить вічна кривда, ненависть людська, зависть поглядів, нечистота, підлість.- Наколи розгорять всї лучі сонця - тоді ослїпнуть лихі люди. Душі святі вдивлені в чудо, благословитимуть Тебе, весно, в годинах привиду.-

А що ти, о весно, є донькою світла, тому днї твої будуть світлостю. Світло розжеврієсь в сумерках душі.

Розсвітлиш співакам звуки і они співати-муть величаві гимни про щастя, про життя.- Розбудиш тугу в силї творчій артиста-маляра і даш тій творчости красу життя і огонь.

Славним музикам, шум твій принесе нову повінь мельодий, гармонїю, нечуваних а давно відчутих звуків.-

З лиця твого-овіяна вішим духом, жреки=

не, поливе усмішка, котра розбудить спячі духи і виведе їх на ясні шляхи, дорогі, де єсть тріюмф, велич і таке щастя, про яке не мріють навіть краї полудня, що оглядають вічно сонце.

Ти віщунка добра, проте з Тобою прийде мудре і справедливе життя, - ясне життя душ несмертельних, збуджених зі снів пригноблюючих - до радостий - утїх. -

І наколи залунає срібна пісня дзвонів ранїшних, тоді вдивлені в sanctissimum встаючого сонця скажемо:

- Честь Тобі ненько життя і любови. -

Перевела Орися.

А. Тюга.

На скелї гранїтній одинокий стою
А кругом шалена буря зстогне-виє
І оглядаю звідси поле бою
Де труп за трупом сиру землю вкриє.

. . . . . .

Де за кавалок хліба сухого
Один одного чоловік вбиває,
Де радість хвилька, а щастя не много
Де вічна туга душу розриває.

. . . . . .

А буря все виє, реве, скаженіє
І ось ось з граніту в пропасть мене кине
Де душа із тут прескорбної мліє
Де із зболілих грудий сумний стогін
мене.

. . . . . .

І. Парченко.

На новий шлях.

Ми хочемо людий, яких щастя — и
тріюмф нових ідей, стремління, щоб
жити життям повним, всесторонним.
(: ф. Феррер: „Відродженє школи“:)
Коли хочемо як слід зрозуміти нинішний ру

серед широких кругів молодїжи, коли хочемо видати який небудь суд — мусимо гаразд представити собі ті відносини, серед яких молодий орґанїзм молодї розвивав ся, мусимо звернути увагу на тло, на якому еманціпаційна акція в цїлости розіграла ся. Живемо в часах нових думок, поглядів, течій, які гомонять або довкруги нас, або в нас самих. В першій мірі спостеречи то можна на наймолодшій части суспільности, на молодїжи. Молодїж та, яка перша ішла все і всюди за чимось гарним і для добра загалу хосенним, яка насамперід пізнавала і давалась пірвати ідеальною стороною якоїсь важнїйшої справи, вона зрозуміла, чим властиво є теперішне життя. Вона перша перевела докладну аналїзу нинїшних життєвих обставин, вона перша проголосила що „життя це парадокс, це брехня, це заперечене самого себе". Тому то не щадила вона трудів, не щадила зусиль ба навіть і життя, щоби лише зарадити лихови, щоби перевести зміну гіршого на лїпше. Недалекий то час, як у сумежнім нам краю під деспотичною рукою білого царя, страшна революційна буря серед вистрілів салдатських мушкетів і зойків падаючих сотками тіл робітничих. Сотки нуждарів, які відважили ся скинути ярмо економічного гнету, а біля них цїлі ряди

відважної молоді, що поставила собі за ціль здобути кращий світ. І хоч умовкла та буря, хоч реакція взяла верх, всеж таки той дух, якого царством були темні підземні нори, не загиб. Не змогла його придавити царська рука, але овшім він розніс ся по усіх усюдах несучи надію в нове життя.

Не без впливу і то навіть досить значного на нашім ґрунті минули ті події. І у нас, де неволя густою тьмою повисла почав ся новий ферментаційний рух. Протести і вічні жалї не мали значіння. Треба було якогось радикальнїщого вчинку, який би відчинив на хвилю очи ворогам, який би вказав на результати їхньої праці, який би був тепер для тих, що нехтують найсвятійші почування мас. Та не довго було вижидання. Могутнїй стріл, який голосною луною відбив ся по усіх усюдах нашої землї, був виказом того, що лежало у серцях тих, для яких справа народня не втратила на значінню, тих, які дорогою революційною бажали пійти на стрічу сонцю дорогому. Залунав стріл і хоча не знищив раз на все ворожої нам сили, всеж таки звернув увагу противників, що їхнїм божевільним зусиллям надійде кінець, що страшна пімста буде б нагородою за їх опіку. Стріл 12. цвітня! Страшне слово, бо через нього замкнулись на якийсь

час тюремні ворота за чоловіком, який не міг дивитись спокійним оком на те, що кругом нього діялось. Рана народня була раною його серця. І він запротестував, та не словом, лиш великим ділом. Добровільно пішов на стрічу тюремним трудам, щоби бодай (~~[illegible]~~) в части причинитись до скинення народнїх кайдан.

Залунав стріл і здавалось, що він зовсїм замовк. Та серед сеї мовчанки не пригас цей огонь, що тлїв і тлїє дальше, щоби колись спалахнути великим огнем пімсти. Найлучшим доказом, що є ще одиницї, які не забули цего геройського вчинку, які вибрали собі заздалегідь за цїль безпереривну борбу без огляду на сумні для них самих наслїдки, є голосний факт відозви з нагоди 3-лїтнїх роковин трагедії на галицькім грунтї. Невеличка річ, а тільки наробила галасу. Сама неустрашима адмінїстрация галицько-польська мусїла вмішатись в ту справу, бо боялась, щоби із тої афери не вийшла важнїйша справа. Ревізиї, допити і що звичайно за тим йде накиди зі сторони польської преси, ось результат тієї відозви. І коли з одної сторони ворожий нам табор нарікав на гайдамацький характер вихованя нашої молодїжи, яка вже на лаві шкільній починає плекати у собі велику ненависть до прихильних (sic) їм бра-

тів, так з другої сторони „власні діти" накинулись називаючи це глупим вибриком молодих умів, великою перешкодою на дорозї нашого шкільництва, дитинячим фразеоманьствомъ і богато иньших подібних слів. Чи слушний цей закид, кождий сам пізнасть, коли без упереджень возьме у руки ту відозву. Нїхто не зражує ся тими словами, як нїсто не заплакав на вид великої розпуки царя руської церкви, який над гробом господнїм ломав руки зі жалю за погибшим товаришом стану. Хай собі ті панове дальше кричать і себе самих осмішують, бож вільно їм то вповнї. Відозва яка небудь вона була, хоч як ті добродїї виражають ся аж кипить від фраз, має своє значінєх. Се замітний доказ, що наша молодїж не спить, лише без приводу старших умів старає вибрати собі шлях, яким би без огляду на усякі перепони і труди пішла у бій з перестарілими формами сучасного життя, яка би перша піднесла (~~[illegible]~~) стяг висвободженя цїлого людства. Бо щож варта цїла цівілїзація, цїла культура, цей вислїд умової працї людства, коли людина гне шию під ярмомъ тяжкого упослїдженя?

Щож варта богатства, штука, краса, які стоять на услугах кляс упривілейованих, коли тимчасомъ маси коротають свій вік у нуждї? Лихо на світі не меншає. Стають справдї лагіднїйшими форми неволї, визискування,

нужди, але суть їх та сама. І хоч лагідній-
ший зверхній вид, то всеж таки усвідомлене
людство більше відчуває чим давніше у ча-
сах варварства.

Нам треба людий. Людий великих духом,
індивідуальною волею, людий якіб сміло
ішли там, де кличуть їх переконання, до-
бро загалу, велика справа. Нам треба лю-
дий революції.

Лихо на світї не меншає, але звільна
росте сила світла і сміло сягає до найдаль-
ших закутів землї. На світї росте бунт про-
ти тих кайдан, які вяжуть людську волю, люд-
ського духа і не позволяють йому знести ся у
країну правдивої свободи.

Із нужди і пригнїчення нинїшних ча-
сів, коли здаєть ся, що ворожа сила закриє сон-
це і настане ніч - неволя, виринає із імли,
блїдий образ нового людства.

Нам треба людий, якіб вступили на
той шлях, щоби у новій країнї завести
царство волї нове життя.

Нам треба людий, якіб, як каже Кра-
поткін, прийшли промощати дорогу ре-
волюції, яка знесе рабство, зруйнує старі
традициї, відкриє людству нові горізонти,
дасть правдиву свободу, правдиву рівність,
труд для всїх, загальне користування овоча-
ми своєї працї і щасливе раціональне

життя!

Це ціль кождого, якому дорога память тих, що клали своє життя за справу загальну.

Це ціль гідна зреалізовання.

П. 4. IV. 1911.

Ад.

Н-уси Аст.

Хоч не маю я патенту
Й не творець я, мистець штуки
Хоч не вчив ся у нікого
Так я творю й без науки.

- -

Скоро ясне сонце саде
За горами у діброві,
Я малюю в душі своїй
Твої уста, чорні брови.

Коли сумерк тиснесь в хату,
А на цвіти падуть роси,

А в уяві різбю личко,
Твої чорні буйні коси.

Коли в хату ступить нічка
Усї спати полягають,
Тодї тобі в своїм серци
Тиху пісоньку співаю.

Л. v. L. Гр.

На патріотичнім конику.

В пятім числї „Наших Листків" поміщена стаття У. Голки п. з. „Голос на часї". Прочитавши сю статтю, застановляєш ся над авторітетом автора, який неначеб з катедри втолошує страшні свої правди, поза які не узнає нїчиїх думок, хоч сам в статтї признає свободу слова. На жаль нема в статтї богато оригінальних думок автора. Нахапав ся звідки ми грімких висловів тай давай страшити ними. Тай ті грімкі гадки помішались в тїсній головцї Голки (пошеп - ошеп) так, що декуди не ма навіть логічної звязи.

З цїлою „унїверзальностию" вчепив ся Голка якоїсь воздушної критики нашого виходу

з гімназиї. Приснило ся йому, що наш вихід зганила інтелїґенция, але коли і де не каже. Якраз в „Дїлї" і „Народнім Слові" читаємо одобрене нашого кроку, колиж дневник є висловом загальної опінїї, значить, що привиди Голки неумістні. Вистане запитатись кого небудь з перемиської інтелїґенциї о опінїю що до нашого виходу, а переконаємось, що якраз перемиська громада посвалює наш крок. Хиба скрайні шкаралупники ганять наш поступок, а з такими ми не повинні числити ся.

Не знати, чому забрав ся Голка вмовити в себе, що я маю якісь консервативні погляди. З моїм консерватизмом трафив просто в пліт. Як можна закинути менї критику походу? Еж радо вийшов з прочими товаришами і зробив се свідомо. Най Голка вчепить ся таких, що й не знають досї, чому вони вийшли, а сумнїваю ся чи Голка застановив ся над усїм, чи був замагнетизований. Через то Голка зраджує, що особиста антипатия грає у него велику ролю, бо особисто зі мною не говорив і опінїї моєї не сондував, а ставить себе критиком. З рештою най Голка пригадає собі підписи в справі тов. Г..... а, а се буде для него достаточним поличником.

Мабудь Голка хотїв переїхати ся на менї за мій виступ на зборах, які застановляли ся над походом, що мав відбути ся 26.IV. Я був проти участи учеників в походї з тих самих причин, що усї не виключаючи проф. Круш...,

з виїмком кількох фанатиків. Свої суди я арґументував. Навіть загальний осуд походу я висновав преміс, хоч як показало ся фальшивих. Голка мав поле до пошуку. Тоді мало відзивав ся, а тепер здалека стріляє, тож най не жалує, що не може вцїлити. Однак тов. Голка тоді також згоджував ся зі мною в виду різної ситуациї. Колиж положенє вияснило ся і бажанє Голки, котре є баженем усїх, могло сповнити ся, Голка нараз всїв на патріотичного коника і засудив на тему усїх, що інакше висказали ся, як думали беручи під взгляд положенє. Справдї така ситуация Голки почесна і вигідна і є доказом, що случай родить людий великими.

Цїкавий Голка, що я з директором говорив. Цїкавий на дурницї, як характеризує слова директора. Справдї арґументи директора в нашім розумінню можуть бути дурні, але зі становища урядника є оправдані. Думаю, що дурних арґументів я не обовязаний тямити. [Голка охрестив їх дурними]. Зрештою я кінчив справи вечеркові, тож з директором головно о тім говорив.

Голцї привиджує ся Барвінщина. Здає ся, що Голка мимо запевнень не добре єї розуміє, коли переносить єї на згадану хвилю і приміняє до мене. Если Голка вичитав у Драгоманова, що Барвінщина погубна, то чому би я не міг до того заключеня прийти дорогою обсервациї?

ЛЬВІВСЬКА БІБЛІОТЕКА
АН УРСР
№ ИП. 57898

зрештою погляд мій на похід змінив ся, але не під впливом Голки, якого стаття появила ся пізно по походї. Я сам прийшов до переконаня, що сей прояв мусить у нас виступити. У Поляків він вже минає, в нас зачинає ся, значить ми спізнили ся в розвою. Коли я побачив таку масу січовиків у церкві, суд мій до решти упав. Я з пересвідченя узяв участь в походї. Тепер я є в силї навіть Голку переконати, колиб він був іншої гадки, що похід є потрібним. Але сам похід не вистарчає. Се можна було обсервувати на селянах підчас реферату пр. Авдиковича. Наперед свідомість, потім демонстрациї! Кому страшна демонстрация слїпих в даній справі людий? Або як виглядає демонстрация учеників, представлених в тім же числї Сїраківським ходячими колодами, властиво нежиючими, але сплячими вічно. Коли демонстрация має служити як доза морфіни, то Голка не знає ся на медицинї. На тій дорозї дійдем до того, що демонстрациї повинні бути що тижня, або і часїйше, інакше не будемо могли рухати ся. Справдї се хибний прояв патриотичности. Я посвалаю демонстрацию сильних свідомих одиниць.

Одно порадивбим Редакциї. Най не перепускає до загального відома таких судів, як „наша інтелїґенция є помилкою народа, зівялим листєм ...." чейже не годить ся прикладати таких вицвітів мозгу Голки

до нашої інтелїґенциї. Тож якраз вже народню роботу двигає невелика горстка нашої інтелїґенциї, коли противно люди з під знаку Голки стоять на заваді полїтичному розвоєви народу, дарма, що Голка одинокуцїль ученикам кладе полїтику.

Чи можна міру Голки приложити до Олесницького, Левицького, Романчука і до наших економістів? Най Голка подумає....

„Народне Слово" писало з нагоди афери з відозвами: „Не дамо приступу до нашої бімназіяльної молодежи провокаторам і вариятам!"... Шкода, що Редакция не знала тих слів, коли перепускала статтю Голки. Тодї мабуть читачі не були б радувати ся такими вицвітами публїцисти Голки. То, що Голка написав є в статтї Сїраківського, писаній розважно і поважно. Вистарчилаби одна.

Здає ся, що Голка заблудив в своїм фаху. Коли хто хоче кваліфікувати людий, мусить бути обізнаний зі всїми і безсторонний, бо інакше осмішить ся.

Раджу Голцї злїзти з такого патриотичного коника, бо може сам впасти.

Передовсїм заявляємо тут ще раз тов. С.-ви, що його першій рукопис згубив ся. Не є се зовсїм нарочне затрачене статтї". Чи може С. думає, що

так нею нас загнав в кут, що ми анї руш не можемо відповісти і що боїмо ся тих побиваючих арґументів виказати світови, щоб не скомпромітували ся. Ще такого поки що нема у нас.

Друга річ се справа з авторством тамтої статї. Звертаємо С. увагу, щоб занадто скоро не похапував ся посуджувати за автора того, про кого певно не знає. С. зовсїм прямо говорить про якогось товариша (і накидуєсь на него за особисту антіпатию). Щож має значити таке катеґоричне твердженє С-а, що „Голка мав поле до попису (на звісній нарадї). Тодї мало відзивав ся". Або „тодї також згоджував ся зі мною" і т. д. Видко з того, що С. посуджує якогось товариша не маючи доказів. З натяку на суд Г-а, про який ми дещо чули можемо доглупатись, що С. думає на якогось осьмака і то з віддїлу Б. Ми тут заявляємо рішучо і попираємо своєю честию, що С. помиляє ся. Автором статї не був осьмак.

Тепер сама відповідь. Заздалегідь зазначу, що в тій відповіди є богато місць незрозумілих зовсїм, пр. що має значити властиво згадка за поличник, який собі Голка сам мав завдати через те, що десь не підписав ся, чи щось подібного. Відтак сам той „патріотичний коник" досить не ясний і мрачний. Або пр. як треба розуміти таке реченє: „Если Голка вичитав у Драгоманова, що Барвінщина погубна, то „чому би я не міг прийти до того заключеня дорогою обсервациї". Чи тим С. хоче сказати, що і він прихильник барвінщини, чи власне противно, годї доглупа-

тись. (а се досить цікаво знати). Є ще иньші неясности, але я їх не тикаю.

В відповіди є одно непорозуміне, котре треба справити. С. боронить ся так, начеб йому закинено несолїдарність в походї, або начеб закинено йому, що він взагалї походів не узнає. Се би вже було занадто зле, колиб С-ви се закинено, бо щож в такім разї вимагати від загалу. С. сам (~~однак~~) про себе однак гірше думає і в відповіди сам себе осуджує, бо в однім місци каже: „Я сам прийшов до переконаня, що сей проєв (демонстрация) мусить у нас виступити і поводить дальше чому? Виходить значить, коли не домиляюсь, те, що С. наперед справдї жадних походів не узнавав і був противником всяких походів у Русинів.

С-ви закинено лишень те, що він брав ся ручити директорови за цїлу гімназию, що він в тім нашім случаю був противником походу, бо таке було бажане „свиньє", тай, що контракт спортовців з директором на се не позволяв. Значить закинено йому, що ідейних мотивів на думцї не мав. Сказано при тій нагодї, що у нас зачинає вже барвінщина процвітати, значить угодовство, консолїдация з директором, русланівське раболїпіє і ин. О, скілько Голка мав рациї тут не входимо. Се власне мав С. виказати. На жаль однак ми бачимо, що С. витратив богато енергії на непотрібну полєміку проти того, що до властивого оправданя не належало.

Впрочім сам С. говорить найлїпше. Сам

признає, що преміси його були фальшиві. А ані о нічо більше прецінь не розходило ся. Цікаво ми ще, чи се якраз не були преміси ті, які йому закинено.

В відповіди взяв ся між иньшим С. бути адвокатом нашої інтелїґенциї. „Хибаж скрайні скаралупники занять наш поступок" каже він, а дальше питає „чи можна міру Голки приложити до Олесницького, Левіцького, Романчука?" Чогож С. якраз вичисляє провідників? Щут о загал розходить ся. Впрочім знаємо факт, де не шкаралупник, а таки оден з провідників нашої (інтелї) полїтики, бувший посол до парляменту о. Онишкевич зганив наш поступок. Таких знайде ся більше.

Цікаві нам ще слова: „Люди з під знаку Голки стоять на заваді полїтичному розвоєви народу, дарма, що Голка одиноку ціль кладе ученикам полїтику". Пригадаймо собі слова директора на ебзорті послїдної недїлї про вибори і полїтику молодїжи, то покаже ся, що слова одного і другого не дуже то відбігають від себе. Тоном вислову С. говорить, що ученикам не занимати ся полїтикою, а люди, котрі б що небудь пробували „стоять на заваді полїтичному розвоєви народа" (директор ужив иньшого вислову — „шкодять суспільности")". Не хочемо дорікати тим С-ви: лиш так нам на гадку прийшло і одно і друге. Дивно ще, що С. послугуєсь цитатами з такого руського „Wiek-у Now-ого", як „Народне Сло

во". Воно добре для селян, міщан робітників, для них може бути воно авторітетом; для нас найменьше. Вирочім по тривіальних висловах пізнаємо і його і с-ву культурність.

-Редакция.-

І. Вихор.

Наші Товаришки.

Випускаючи І. число „Наших Листків" думали ми, що Товаришки відповідно до нашого зазиву возьмуть живу участь у редабованю спільної газетки. Тимчасом дійсність показала що иньшого. Вийшло вже було пять чисел і не прийшла ані одна стаття з кругів наших Товаришок. Доперва до VI. числа вил[illegible]ли ми перевід „Молитви весняної" тов. Орлеї. Ця сама апатия і байдужність приневолює мене сказати дещо за наших Товаришок. З цего саме огляду позволю собі представити мій погляд про Товаришок-Інститутоk і Семинаристок.

Перший інститут, по висказї нашого лїтературно-наукового тижневника, належить до перших інстітуцій цего рода в Австриї. Може; правда на внї представляєсь він гарно уряджений, навіть з комфортом, але заглянь-мо в його нутро, то пригадаєсь нам інстітут для „благонадьожних дївиць" з 60-60 років. Панночка образована у такім заведеню через кілька лїт, дбала лиш про красу, вчилась при на фортепянї, танцїв і думала про будучого її любого з ордерами, хрестами і т. д. одним словом переняла ся панськими манерами. Ріжницї між тим інстітутом з 50. р. а нинїшним перемиським XX. віку я не бачу нїякої. Про онанїю вже не згадую. А світогляд тов-Інститутoк характеризує найлучше їх відношенє до „Молодої України" і „Наших Листків". Цї панни звикли до цего, тай бажали б, щоб їм заєдно сильати комплїменти але коли найдеть ся яка людина, що представить справу в освітленю реальнім, то тодї стрічаєсь з сильною опозіцією, сильним негодованєм, обуренєм і т. д. Правда винні тому настоятелї інстітута, безперечно дир. Єрема і панї директорка, вкінци і покровитель еп. Чесович, вони винні, але тут саме показуєсь одно plus, один причинок до

поглядів антіфемініста. Бо колиб Товаришки-інститутки не були лиш бездумними виконавцями волї, приказів, а іноді навіть примх начальства, то тодіб вони перенялися иншими ідеями, малиб свої індівідуальні погляди на світ і такі вище згадані їх відносини до правдивої хоч острої критики не малиби місця. Противно воноб викликало діскусію, старалиб ся опрокинути наші погляди, а колиб нї, то нам признаниб повну слушність. Але таке ігнорованнє виходить їх лиш на шкоду і є лиш свідоцтвом духового убожества тов-інститутoк, бо ігнорованнє поминення мовчанкою навіть свого противника (а якіж ми противники!?) днесь вже не практикуєсь; борба на слова в цїлім культурнім світї найшла велике приміненнє, а хто не йде в цей бій, коли його завізвуть, цей показуєсь хиба трусом-нецком. І такий мій погляд на тов-інститутoк. Вплив проф. Ареми, славнозвісного критика д. Винниченка десь необмежений. Та нехай! І такі то виховянки мають опісля творити українську молоду генерацію. Ті люди мають вивести нове поколїннє і вони мають ся боронити о рівноправність жінок.

Тепер кілька слів про семинар.

(~~Тепер~~) Там відносини представляють ся вже дещо краще. Однак коли зважимо, що ті

люди мають піти в світ, як педагоги, то вислід не конче покажесь корисний. Семинаристки рівнож дбають лиш о якогось красного хлопця, якийби гарні сипав т. зв. віци (не дотепи) комплїменти, загалом, щоб у всім їм догоджував. Лектуру їхню становлять хиба романи головно кримінальні. Лїтература красна хочби й наша вже їх не дуже інтересує, а про научну то й вже не згадувати. За те треба признати, що між ними суть деякі одиниці навіть гарні. І вони то ведуть фужок, який і всї подібні очевидно інституції ледви животїють. Але ті одиниці (2, 3) самі не в силї встоятись і їх заражує погана, тамошна атмосфера. Супроти цего думаю, що ті товаришки повинні входити в близші зносини з ідейними товаришами, очевидно не з т. зв. шлєгерами і вониб чи то словами чи то відповідною лектурою могли б піддержувати їх духа серед тої загальної гнилї і стати ся таким чином дїйсними Українками, яких нам днесь в добі відродженя треба як найбільше. Бо прошуж собі представити учительку, перенятy тою анонїмною лектурою, вганяючою лиш за розкошами і змагаючої лиш до цего, щоб виглядати на вні як найкраще. Певно, що така

не буде сповняти своєї задачі, а учительовання буде лиш средством до осягнення своєї будучої цїли. За цїлий час істнованя „НЛ" прийшла доперва в маю переведена „Молитва" Орисї. Не вжеж це не могло статись скорше?

А вжеж що до самого житя, то Семинаристки-Товаришки мають кращі дані, коли в Інтернатї над лектурою панує епископська цензура, наслїдком чого можуть читати лиш Квітку, Левицького, Кониського (Місіонаря) і т. п. то за готов- Семинаристки можуть читати всякі книжки і цїле їх житя моглоб дуже добре концентрувати ся в інтернатї. Це однак повинно вийти від самих Товаришок, а ті кращі одиницї повинні взяти в тім провід. —

Я

З гімназійного руху.

Дня 30. IV. відбулись загальні збори научного кружка, на яких голова зложив звіт з дїяльности за другий піврік.

Цїкаво приглянути ся, що саме зробив научний кружок за тих три місяцї, бож він числить ся за осередок, в якому має концентрува-

ти ся духове життя цілої гімназії. Тимчасом зі звіту довідуємо ся, що цілий добуток кружка за той час був аж надто мізерний.

На научнім кружку не було анї одного відчиту, мусїв запозичатись з лїтературної секції. Відчити на лїтературній секції були з виїмком кількох майже безвартісні, бо аж двох прелєгентів позволили собі відписати, або подати в скороченю чужу лїтературну рецензію. Чи се має бути чесний спосіб надувати слухачів чужими лихо спрепарованими на свій спосіб гадками?!...

Ну, але підемо дальше: Слухачів було на відчитах не більше 25. (Бувало, що майже нїкого не було (5)). Кого тут винувати? Здаєсь, що в першій мірі прелєгентів, бож слухачі, се звичайно т. т. з. IV.-V. кл. (старші вже й рукою махнули на то все), яким треба вкінцї щось доброго дати. За се треба нам повстидати ся. Пощож, вкінцї силуватись на щось, коли не можна; гарнїще зовсїм не братись до цього. Оправдуєть ся це тим, що „ми ще молоді - орігінального нїчо не можемо дати". Добре, але коли ми цїлком здамо ся на чужу критику, то нїколи не зробимо нїчо орігінального не зможемо нїколи мати свого власного погляду. І в нас прочитаєть ся від біди твори автора, критику якогось добродїя і з того лїпить ся відчити без однїської власної гадки. А обробляєсь лише Квітку, Федьковича, Зовчка і всїх старших". А деж наші молодші

пись менники, де Ацків Винниченко? Не вжеж у нас не читаєть ся нічого більше, крім Левицького? На чужуж літературу може ми за мудрі? Єсь сказав щось противного цілком. Пр. російська література може нам дати навіть далеко більше чим хотяйби й наша. Доки у нас робота буде йти лише квантітативно, а не квалітативно, (значить ся, не вважаючи на вартість, продукуєсь як найбільше „відчитів") доти ми нічого не скористаємо. Навіть нема цівільної відваги признати безпредметовість такої роботи. Се той оптимізм, яким кинув нам в очі р. Товкачевський.

На загальних зборах було 53 членів (а є всіх 202). Навіть не піддержано дискусії над тим, з яких причин нема ніякої признаки із праці кружка. Через те я тут й порушив цю справу, коли на компетентнім місці ніхто не квапив ся.—

Вкінці з огляду на це, що в літі ніхтоб й носа не показав на ці „відчити, й тих відчитів не напитавби, замкнею до кінця року кружок.—

Оттак оглянувши діяльність кружка (бодай його найголовнішої части) думавби я, щоб товариші ще застановились над тою справою, може буде мати який вплив на поліпшеня справи!—

А. Тука.

Як зірка на небі мерехтить - сміється,
Як місячок сумно із неба глядить,
Тоді моє серце тріпочеть ся - бєть ся...
Дївчино! ах!... де ти?... Листє шевелить....

У хвиля за хвилев спливає у вічність,
Меркнуть ясні зорі і місяць поблїд,
Тука точить серце за Тобою мила
Моя ти бошне!... Рожевий мій цвіт!...

Дописї.

Руханковий вечер заходом українського Спортового кружка „Сянова чайка" в Перемишли.

Дня 6.IV. відбув ся в сали „Народного Дому" руханковий вечер заходом наших спортовцїв. Концерт складав ся з двох частий: музикально-вокальної і руханкової. Точки були поперемітані.

Вечер розпочав ся „вступним словом". Учителя руханки і опікуна У. С. К. „Сч". д. Л. Це вступне слово було само собою вже парадоксом. Навіть на ювилейних вечерницях люди починають обходити ся без всяких „вступних слів" — а на руханковім вечірку можна було обійти ся цїлком безпечно. По що було тут тримати ся традициї!? Як на біду було це слово так недоладно втолошене і так слабо оброблене, що несмак лишило майже через цїлий вечер. Д. Л. говорив так тихо, мляво і монотонно, якби сього таки вечера встав з ліжка по довгій, тяжкій недузї. І кождий питав себе й других: Не вжеж це має бути речник українських спортовцїв, що якраз дбають про силу та енергію тїла?"... Дуже прикре було вражінє! Тай саме слово не дуже то було оброблене. З початку говорив д. Л. про значіннє тїлесного вихованя то що, а відтак через цїлий час розповідав про дїяльність (і то дволїтну дїяльність) У. С. К. тай хвалив її, як циган свого коня. В своїм слові загнав ся так далеко,

що повичислав усї спортові товариства польські а та=
кож „спопуляризовав" гибієнїчно-прогулькову секцию, а
з бесїди навіть виходилоб, що У. Л. К. дав ініціятиву до
її заснованя. Та на дїлї - о скільки знаю - річ має ся
трохи інакше. Та нехай.

Точки музикально-вокальні вийшли також
слабше. Хори співали як за напасть. Як я зачував
то дірiґент мав зробити всего 2 чи 3 проби. Сольо труб=
кове з фортепіяном само собою навіть гарне не вда=
ло ся тов. солїстови. Гарне вражінє зробив хиба
смичковий квартет.

Руханкова часть складала ся з пяти точок. По=
минувши „кошик" в який бавились ученики з I.
кл. і який випав досить деревляно, всї прочі точ=
ки випали найкраще. І так: сїмох спортовцїв
у вишиваних сорочках і червоних поясах висту=
пило з пятьма, осьмитактовими вправами віль=
норучними. 6 товаришів в синїх руханкових
сорочках дали 8 ріжних перескоків через кізла.
6 членів в чорних одягах переробило 7 вправ на по=
ручах. На поручках робили два рази (другий
раз на біс") На кінець 12 товаришів збудували
6 веж. При гарнім і зручнім виконаню та рiз=
нім освітленю вежі викликували ефект і на=
правили лихий (~~стан~~) настрій, який лишив
ся з промови д. Л. та з точок музикально-вокаль=
них. Взагалї наш Сп. Кр. представив ся гарно і -
на мою гадку - славна реклама д. Л. була злиш=
на... При вправах приправала „Шамбура".

Інтелїґенції на тім вечері було дуже мало.

Не вжеж она цікавить ся молодїжю лиш тодї, коли та її потрібна?

А тепер ще питане до Видїлу С. К. Чи оплатилоб ся було міняти сей руханковий вечер за участь цїлої гімназиї в ювилейнім Шевченківськім обходї? Чи не лучше зробили спортовцї, що взяли й участь в походї й концерт дали?

П. Чіранівський.

Голос до VII. б, а рівночасно до всїх!

Прикро нам подавати до відома товаришів отсей факт, хоч як рідкий, але все таки правдивий. Жиє між нами К. Т. знане індивідувум, котре явно признає ся до лєцької народности. На се можна навести кілька фактів. І так: на одній годинї обороняв він конечність говорити з Поляками по польськи, задля чого вибухло навіть невдоволене в клясї. На годинї польського язика намовляв одного з Товаришів VII. б, щоби сей нароком сказав проф. Т. що він є Поляк! Що за хрунівська відвага! Що за безвстид! Однак на тім не конець. Було пр. таке, що він перед більшим числом присутних товаришів заявив без всяких застережень, що він греко-католиком, але все таки Поляк. І такий то суне ся через українську гімназию (і ми його терпимо). Так то він заманив професорів якоюсь там нїби то стипендією, щоби лиш дістати першу. Бо без першої мовляв він не дістане її. До тепер однак нема

і чутки про його стипендію, а з професорів ще собі кпить. А не булоб ще так великою, „ні=ніш-у" як би не се, що дав слово перед Товаришами і „деяким" професором, що коли дістане першу з сего предмету, то дасть 20 К на „Рідну Школу", яких він і не думає коли-небудь зложити! Таких то хулїганів є ще більше в гімназиї, про яких будем старати ся ще колись умістити допись в рамах „Кл". Таких то людців ми повинні виключити з поміж себе і доложити старань, щоб викоренити сю гниль, котра затрувае иньші молоді, палкі серця.

+ Двох. –

Надісланий „голос" поміщуємо, однак супроти його правдивости застерігаємось. Всеж таки колиб справа мала ся так в дійсности, то Товариші зуміють оцінити її вагу і поступлять собі з тов. К. Т. у відповідний спосіб! – Ред.

З причин від Редакції незалежних переносить ся видання альманаху на пізнїще.

Просимо надсилати всякі матери=али до 10. червня.

0,10р.

II
РК-33012/1911
Ж-26224

РІДКІСНА КНИГА

Ж 26224

3 МАЮ. 1911.

24304

Наші „Листки"

Перемишль

Ціна 30 сот.

Ж 26224

24304

Наші листки

Червень 1911.

Ціна 30 сот.

р. к. 33012

БІБЛІОТЕКА НАУК. ТОВ. ІМ. ШЕВЧЕНКА

І. Парченко:

У саєві місяця!...

Якраз десята. Сповістив про це дрожачим голосом місцевий старий годинник. У відповідь на це відозвалась своїм мельодійним голосом сова, а потім знова тихо...

Олесь сидів посилений над столом і зажурений глядів на кусник рожевого паперу, на якому красувались два-три рядки жіночого письма. Часом підносив до гори голову і нервозно втискав руки у кишені, шукаючи очима у нічній темряві якоїсь точки опертя, деб міг на хвилю спочити думками і забути про все. Це тревало лише хвильку. Зір його знова вертав на цяткований чорнилом стіл і по раз сотий переходив слова на листі. Ніяк не міг від нього відірватись. Навіть коли на хвилю відвертав від нього очи, бачив його як боровсь із струями вітру,

ЛЬВІВСЬКА БІБЛІОТЕКА АН УРСР № ИП. 57899

Стор. 246. 21088 . Ч. VIII

а на ньому трясли невеличкі букви:

„Із нами скінчене.
Ти провинивсь.
Забудь!...

Ольга.

Бібліотека

Із лютости судорожно вбирались його уста, та жадним роботи не міг добути із них слів проклятя. Не міг! Бо у серці його ще горів цей огонь, який людство зове любовю. Не міг здоптати цего чому кланявсь колись навколішки і на що глядів як факіт індійський у екстазі. Не міг і не хотів...

І в його душі почалась борба між двома демонами духа. Пійти покоритись і благати о милосердіє — пійти, проклясти та забути на все. Він стояв на роздорожу і як Геракль слухав душевних голосів. Сам не знав, куди кращий шлях...

Легка струя весняного повітря закралась у хатину і наповнила малу оселю журби пахощами життєм...

Він очутивсь...

.....Була весна..... Вечоріло.... По небу плив розкішно біломиций і своїм усміхненим личком розганяв буйні стада хмар. Земля вкри

та шовковою травою дихала радощами та молодістю.

Він ішов поруч із нею...

Ішов так близько, що чув її віддих, що відчував удари її ж серця.

Вони злились у одно єство і тихцем буяли там, де серед зеленоверхих пальм журчить свобідно старий Ніль, там, де над тихими водами Ганґесу хилить ся рожевий цвіт лотосу, цвіт любови. Буяли і відкривали тайни своїх сердець.....

Узяв лист, притиснув до грудий і дивив ся на літаючу довкола світла четлю.

Так як вона прямує до світла, не жахаючись смерти, яку може знайти у поломіни, так і він прямував, пнув ся до цього ідеалу, до любови. Нічого не бачив кругом себе, розпливсь у нірвані щастя і йшов непоситно вперід, щоби здобути.....

А тепер коли він найшов ся у половині дороги, паде на нього, гей на подорожнього відламок скелі, страшний удар і завертає його звідтам доки останніми силами допнув ся. Проклятє щастя...

Трунув ногою крісло, перейшов ся по ва-

нати і упав на ліжко. У його голові настала страшна метушня, буря думок і він збезсилений душевною борбою лежав, та дальше роздумував над своєю судьбою.

Рожевий кусник паперу знова замерехкотів перед його очима.. забудь!..... Результат людської любови. за тільки літ привязання — слово забудь в заплату.

Зірвав ся з ліжка. Довкруги повів блудним зором і знова усїв на кріслї. А місяць, свідок давнього кохання, глядів через віконце і своїм усмішом неначеб кепкував із бідолахи. Сидів зломаний журбою за це, що належав до висшого рода сотворінь, які вимріяли собі слово любов.

Годинник відозвавсь знова. Одинайцята. Хрипливий його голос понїс ся знова поважно у просторі темної ночі, та тихим відгомоном відбив ся геть далеко у чорній пітьмі.

Олесь приблизив ся до стола, поглянув на зловіщий кусень паперу і в його очах заблисла злість. Зімняв лист у руцї і кинув у кут.

Образ її станув знова йому перед очима. Струнка стать з усміхненим личком манила його до себе. Він задрожав. А стать ма-

нила, моргала чарівними очами. У грудях стиснуло його так, що годі було віддихнути, очи наповнились сльозами, а із горла добувались приглушені пони. Упав на стіл, ухопив голову руками і плакав як дитина.

Підніс вкінці голову і задумавсь. Сидів мовчки непорушно дивлячись у темний кут хатини. Опісля встав, підняв зімнятий лист і нервозно на другій стороні начеркнув кілька букв. Поглянув ще раз на лист, уцілував і згасив світло лямпи. Відсунув шуфляду столика і з посеред безладних паперів добув.....

У хатині тихо. Ніхто не ворушне ся, лиш десь у куті за печею відзиваєсь свірщ. Місяць підплив високо на небозводі, падає скрізь відчинене вікно і освічує викривлене скеґавлене лице Олеся. Лежить розтягнений на ліжку, і у звисаючій руці держить блискучий у місячному сяєві предмет. Довкруги тихо.

Різкий голос годинника розлеглся знова і серед зойку збудженої гори сповістив глусу північ...

5. III. 911.

Леонід.

У літну ніч!

По тих руїнах я звик блукати
У тиху нічку у літній порі,
Коли [illegible] небу плаває місяць,
А кругом нього ясній зорі.

Я звик блукати один самітний
Із серцем повним жалю і мук,
Коли кругом ніч темна красуєсь,
У чар зсилає із своїх рук.

Нераз здаєть ся мені, що бачу
У місяця сяєві на шпилі руїн,
Серпанком вкриту чудову дівицю,
Що снуєсь мовчки, як вмерлого тінь.

Рукою злегка на арфі містерній,
Що ясним, огненним топазом блестить,

Тручає струни і тихим ходом
Серед чарівних звуків спішить.

Стою в мовчанню укритий в темряві
У ловлю зором привиди чудні,
А кругом мене літна красуєсь
Ніч, що розраду приносить мені.

14. IV. 911.

М. Вербівський.

На гімназійні теми.

Коли я бачу на чолї українства дикарів вандалів у ковнїрцях чи стрічках, то серце холоне при тій думцї, що їм може попасти ся яка небудь влада в громадських справах. Цї люди жорстокі о стільки що могли б з успіхом замінити всїх иньших катів; вони, розуміє ся, гуманні, лїберальні, присуджували б до смертної кари людину, але саму екзекуцію зробили б національно — кат був би вдягнутий в синї шаравари, мережану сорочку з стрічкою і шибениця була б збудована в укра=

інському стилі. Чорносотенства, заїлости, неосвіченос-
ти стільки, що можна одуріти діставши ся під
їх вплив. Отсе характеристика людий, між які ми
гімназисти попали ся. І каже дальше Чрібцянський:
„Ними кишить кожде українське місто і їх так мало
на українській роботі, за ними проходу нема на
вечірках, танцях, картах, білярдах, з ними нидієш,
губиш образ людський, під їх тлетворним духом
вянуть всі квіти людської душі й серця, з ними уби-
ваєш свою молодість і деморалізуєш душу — кудиж
вони можуть повести, які горизонти вказати, якою
любовю сповити страждуче людство яким світом про-
світити темні очі?" Ні! Пр. Крушельницький і ди-
ректор нічого нам дати не можуть. Можуть нам да-
ти вони оба: перший свою мілість, другий без-
характерність. Впрочім вони оба, ашво шеліочеї.
Вони злодії, що обкрадують наші молоді душі
і хочуть впоїти в нас силою свою нищету під кож-
дим взглядом. Підлість! Не вжеж не може бути
виразом того Матуна. Вони дали нам аж надто
яскраві картину будучности — наших молодих
душ. Професор Крушельницький протегує відділ
а за їх підлещування лизунство і безхарак-
тенність. Все ту було злишне. Але підлість! Зате,
що в VIII. а. сплюблали п. Крушельницькому всі
(майже) виходять побідно з документом „зрілости".
На 40 уч + 2 прив. — один дістав поправку, а одно-
му „порадили" відступити, 13 більшостю, 21 одного-
лосно, 8 з відзначенем. Гарно! Возьмут люди звіт у
руки, покивають головою, пожалять у душі хлоп-

цїв" і тільки всего. А ми знаєм добре це. Тож ми бачили, як пішла матура в відділі Б. на таку саму скількість учеників. 3 з відзначенєм, 13 більшостю голосів, 18 одноголосно, 5 поправок, 1 неклясифікований, 3-ох репробовано на пів року. Правда гарно: Мовляв „ця кляса слаба". Брехня! Вона була більш приготована від першої, себто від А. Але ту були люди більш характерні. Що не професор і директор! Ми розуміємо вашу політику. Тямите, пане професор, як раз на подвірю Ви так масивно завіщували, що товариші почались реготати. А Ви накинулись лайкою таки в тім моменті словами „дич, люди без вихованя!..

Більше про Вас, пане професор, не будем писати. Матура є аж надто яскравим свідоцтвом вашої характерности. Тільки тямте, що колись і ваш „тихий та ревний патріотизм" ми згадаємо „не злим тихим словом".

Але звичайно „яке дерево, такий клин". Від часу, коли прийшли наші пан директор у цю гімназію, все перевернулось до гори ногами. Памятаємо, ще ті хвилї, коли пан директор хотїли собі скаптувати наші серця. Та в недовзї ми полапались. Маж тямимо страйк. Тямимо справу VII. а і виборчий фонд. Знаємо добре все. Ви, пане директор і не припускаєте, як ми знаємо вашу „чесну тактику". Тямимо ту справу двох учеників VII. кл. за віче, як то Ви розпинались на конференції, щоб їх укарати як найострійше. Та коли збір учительський спротивив ся, та наложив меньш

кару, Ви прибрали міну доброго пастиря і пішли в зовсім негарний спосіб брехати, що це Ваша заслуга. Нема місця більше писати. Та тямте, що нічого не вдієте. Не вдіють нічого Ваші посіпаки, Ваші гончі пси. Бо й в нас ще є сила! Збірайте падлюків. Чиніть їх своїми заушниками, розвезуйте при їх помочи кружки; їдьте десять раз на тиждень кланятись панам у раді шкільній, але ми Вам не дамось!..

„Просвіщайте бідну Україну, кличте до сонця селянських дітей, окрадайте їх мрійливі душі, виховуйте з їх собі найлитів, лакеїв і катів. Гнійте й далі брехати і не жертвувати себе самого знущатись над людьми і звати це любов[illegible] [illegible]вати душі і звати це „відродженєм" — [illegible] до сонця"..... Протестуємо [illegible] [illegible] в національному стилі! Хай стоять [illegible]

Не жаль на злого бо коло його
У слава сторожем стоїть.
Я жаль на доброго такого,
Що й славу вміє одурить!!

Цебто: не жаль впасти від ворога, а жаль впасти від руки „доброго" друга — опікуна, „батька" свого, яким іменем Ви називаєте себе зовсім не двозначно.

Кл. Йогина.

З весною!

Весна прийшла, прийшло життя,
Радїє кожен цвіт,
Похмурі днї йдуть в забуття,
Бо кращим стає світ.

Убрали ся сади буйні
У зелень чарівну,
А соловії голосні
Вихвалюють весну.

Весна життя, обнови час
Для піль, садів, левад.
Нехай же з нею і у нас
Настане кращий лад.

/.

Геть смутку, геть з наших рядів
У ти зневіро з ним.
Нехай лунає гордий спів
Над народом моїм.

Досить нарікань, досить сліз
Не час тепер на се.
Ось ворогів проклятих ліс
Загляду нам несе.

Борба буде. Смерть трусам всім
А честь рядам борців!
Нехай над народом моїм
Лунає гордий спів.

Яд.

Май.

Погас надії святий огонь,
Погас, як гаснуть огні ночі
І вже я думав: забуду все —
Прекрасне мучко карі очі.

Та знов вернула ся весна...
Вернув ся май ташок співання;
А в моїм серцю воскресло знов
Давне, пригноблене кохання.

І скільки раз згану тебе
І скільки раз тебе побачу —
На груди лягче щось таке
Що з болю тихо без сліз плачу...

6.V.911

Стор. 258. Ч. VII.

У. Парченко.

Сумні роковини!

Минає рік, як у центрі австрійської України залунала сумна вістка і голосним відгомоном звістила цілому світови нову жертву, яку наш нарід зложив в борбі за свою найвисшу святиню науки. Кінчаєсь рік, як у кольорах львівського університету полилась кров і упав один із передових наших борців незабутній тов. Адам Хоцко.... Упав! Та за що? за самостійний український університет, за інституцію яка нам, яко культурній нації правно належала ся. Дивне, скаже неодин, що до здобуття необхідної для 30-міліонового народа школи треба уживати аж таких средств, як порма, кров і трупи. Дивне, а заразом підне застанови, що у XX. століттю подібні речі можуть діятись. Та для нас це не дивно. Наш нарід звик класти жертви на кождім кроці свойого поступу наперід; як широка наша Україна по цей й той бік кордону усюди могли борців за кращу будучність нашої нації.

Минає рік, а справа так важка і так сумна в наслідках ні крихітки не полагоджена. Не помогли ні фатальні сецесії, ні кроваві події 1906 та 7 року, ні остання подія 1. липня 1910 р. Польська кліка з під марки гр. Андрія до цего степеня ігнорує наші постуляти, що до цеї пори

ми нічого путнього не одержали. Чиж креовання кількох катедр може вдоволити наші бажання? Чиж ми маємо із заложеними руками ожидати ласки і ад calendas graecas справу університетську відложити. Відай що ні! Наш нарід гаразд це розуміє і не дасть себе обманити обіцянками польських властий, які мнизвольть колись на креовання відрубного нашого університету в Европі, або денебудь інде. Український університет це не є глупе бажання кількох одиниць, але це пекуча й найбільш актуальна справа для цілого нашого народа без огляду на ріжницю стану та переконань. Це клич який наша молодїж поставила собі за девізу і до зреалізовання якого ужиє усяких средств без огляду на стичну та моральну основу.

Инші народности Австрії давно уже зреалізували цей ідеал. Ужили усіх своїх сил щоби здобути власні університети, щоби таким робом заявити перед цілим світом, що вони також самі люди як і иньші і що вони також хазяїни у своїй власній хаті. Лише ми лишились по заду у тім еманціпаційнім руху і сказатиб правду ми не істнуємо. Коли наш нарід не має своєї найвисшої святині, коли його діти скитають ся по між чужими то хтож про нас знає?

Минули часи Могили часи київської академії. Наш нарід приняв на себе тяжкі кайдани і по нинішний день годі йому їх скинути. Стогне

під ярмом, а коли захоче що небудь для свойого вивоюдження зробити, то власні брати, які так богато співають про питоїс і вчаленство і які самі під чужим ярмом стають йому на перешкоді в здобуттю найпримітивнійших домагань. Для заманістовання своєї діктатури в українській части краю, вони не жахають ся зовсім підлої ролі узурпаторів і де лиш можуть співають про некультурність нашого народа. Чиж квестія університетська (~~діскусії, дебат кабінетових та~~) свідчить також про цю некультурність?

Справа нашого університету перестала вже давно бути предметом теоритичної діскусії, дебат кабінетових та мирного порозуміння. Вона стала основною точкою національної борби нашого народа, яка так довго не умовкне, доки наші бажання не будуть як слід заспокоєні.

Минає рік. Перед львівським трибуналом стоїть щей по нинішний день численна громада нашого студенства, щоби із уст польської власти одержати нагороду за свої домагання. Жде їх велика нагорода: тюрма або релєгованнє із університету. Процес 101 ще непорішений, та який буде його вислід, кождий наперід догадаєсь. Галицька юстиція усім добре знана. Наш нарід зложить знова численні жертви, та не опустить з резіґнацією рук, лише поведе дальше ще завзятішу борбу за постулят самостійного українського університету. Здобуттє цеї святині науки стане зворотною точкою у нашому політичному життю, буде відповідю на питаннє: Чи

живе український народ? Коли у старому нашому городї стане центр нашого умового життя, коли наше студенство вступить в порог власної хати, коли з катедр львівського унїверсітету залунають виклади у нашій рідній мові, тодї певно не найде ся жадна ворожа сила, якаб посміла нехтувати наші святі почування і ми поставимо нашу націю на трівкій реальній основі дальшого розвою.—

І тепер, коли наш нарід поспішить на могилу жертви і лиття, коли прийде поклонити ся глїнним останкам найлїпшого сина, справа українського унїверсітету виринає з поміж усїх наших постулятів і як метеор пригадує нам про наші завдання, про вихідну точку для нашої нації. Хай отже ті сумні роковини не скінчать ся лиш самою згадкою покійного. Над могилою Адама Коцка нехай кождий якому та справа лежить на серцї, а передовсїм ті круги нашої молодїжи, які вже вступили або незадовго (~~ті круги~~) вступлять в ширше життє академічне, згадає про свої обовязки зглядом нашого народа. Наше поколїння мусить взяти прапор борби за справу нашого унїверсітету у свої руки, та рішити про нашу екзістенцію. Українська „Alma mater" у Львові стане заявою перед цїлим світом, що ми яко нація з історією маємо право кермувати своїм житєм і скорше, чи пізнїще скажемо: Хто ми!...

А. Туга.

Коли блідий місяць розсипає чари.

Журчить потік... Перелива
Перлисті каплї - сльози,
А понад їм шепочуть щось
Гнучкі, стрункії лози.

А кругом тиша. Усьо спить
У чарівному снї
І чудне і страшнеє щось
Ввижаєть ся менї.

Місяць немов свою любов
Зіркам виповідає
І на землю любку свою,
Цїлуї посилає.

Меніж так сумно, страшно щось
Всьо тихо, тихо, тихо,
Неначе мрія, наче сон...
Деж щастя, а де лихо?

Не знаю я й душа моя
Тривожить ся, страждає.
Таємне осьо, місяць, земля
І небо це безкрає...

ЛЬВІВСЬКА БІБЛІОТЕКА
АН УРСР
№ ИП. 57899

Ел.

Заборчі змагання Р. М. К.

Рік цей зазначив ся у нашім гімназійнім житю двома важнїщими подїями. Маю на думцї страйк трьох українських гімназій з нагоди заборони святкувати Шевченківський ювилей, а другий факт — це звісна подїя з відозвами в роковинні акту

12. квітня. Безперечно, що ці факти лишили якийсь спомин в душах, що живуть сірою буденщиною, але не остали они й без прикрих наслідків на самих таки гімназістах. Кождому звісне аж за довге зволікання з остаточним покінченєм слідства. Розвязати цей факт — „въ пользу" гімназістів було жалісно для наших „настоятельствующих". Оттак легко скінчити зі всім вони не бажали. Бо чомуж то не сплатити старих довгів, коли лучилась добра нагода? Але й задоволити своїх винських інстинктів годі було знова зо страху перед новим вибухом молодечого негодовання. Отже „час найкращий лікар" — сказали собі і з легонька почали виключати одного по другім, зразу на неограничений час, на разі лише з місцевої гімназії, опісля з цілої Галичини, а вкінци з цілої Австрії. Ось тепер гарна перспектива.

І хтож цему всьому винен? — Я скажу: „Винні самі наші старші!" Питаюсь: „Як випало слідство у Львові? Хто тут рішав?! А хтож, як не самі Українці, український збір учительський. Український директор подавав Раді Шкільній пропозіцію, а опісля міністрови, прогнати кількох ідейних (очевидно не для них) з цілої Австрії. — Ой хиба ясна! — Свої таки Українці, земляки, просвітителі, други і богато подібні... а ніхто иньший

причинився до мо.

Або беріть инший случай — з нашого тяжкого „цвітника". Рада шкільна булаб може і не знала, що [illegible] там класа запомогла виборчий фонд. Але мимо того, хоч справу розмазав, як не свій. І то ще як! Лише завдяки тому случаєви, що помежи межибредами знайшлось кількох людий, яким сумлінне не позволило на неневну — (ні, таки досить певну — Ред). долю 5-тьох учеників при кінці року за дрібницю. Завдяки тому нині ті ученики ще й находяться в тій гімназії. —

Але річ зрозуміла, що директор вже ex officio [illegible] посилає до відома учеників те все, а тим самим накликує цілу отару гончих псів на нашу молодіж. З гімназії проганяється за досить тяжку провину. Значить, що в очах „наших патріотів та опікунів" се провина. Колиж свої рекомендують запомагане виборчого фонду з легким серцем за тяжку провину, то чомуж би крайно ворожа сторона не скваліфікувала цего „ичесъ Увгодніснуть [illegible]", „[illegible]" і т. д.

Гірше Ляха свої діти... тяжко боротись з ворогом, але вже гірко там невиносимо бачити „своїх" в рядах ворогів. Свою рабською „вірность" дають наші

ворогам оружє для нагінки на українську молодїж. Осмілена Рада Шкільна видає обіжник, оголошує виїнковий стан по всїх українських гімназіях, а мотивує це тим, що наша українська молодїж має за мало опіки, бо між молодїжю, а учителями нема ніякого конюнкту, а через це посторонні елементи мають на неї (на молодь) фатальний й згубний вплив". (Діло 1911. ч. 139.). Що посїєте, це позбираєте! Чи між копаєте пропасть між собою а молодїжю, подаєте на неї ~~[illegible]~~ оружє в руки ворога, навчили та осмілили його вигадувати біг-зна що — а до цего дали початок і своє позволенє. Прийміть поличник від того самого ворога за це, що не вмієте удержати конюнкту між молодїжю а собою! заплата гідна заслуги. „Помагайте недолюдки!... Але на них це мабуть не робить вражіння! Усї директори і професори мають зовсїм позітивний та не двозначний приказ, скликати в тій справі спеціальні конференції, а конкретні внесення на них післати як найскорше до Ради Шк. (Відгук).

Коли ж наші професорі поставлять ся до того розпорядженя так, як до тепер, тоді — Радуй ся Русе! — Будеш мати щось таке, гейби дещо зутраквізовані всї гімназії. Це не є мрія, ані занадто скей=

тичний погляд. Утраквізація наших гімназій, віддане в безпосередний догляд Ради Шк. висить в воздусі, а се буде залежати від вислідів якраз цих конференцій. А хто цему буде винен, не тяжко сказати. Колиб цю справу полагодили учительські конференції характерно, без упідлювання і без випередування Ради Шк. в „почутою обовязків та батьківської опіки", то їх може ще не розірвало остаточно коннюнкту помежи молодіжею а ними. Наша молодіж стоїть тепер перед незвичайно важною справою. Вартоб, щоби она застановила ся над цею справою. Caveant consules!"

По небі сунуть чорнії хмари,
Природа плаче — всюди сум...
В душі сонують ся прескорбні мари
І краєсь серце серед дум —

А. Туга.

К. Могиня.

Маєва ніч.

Місяць виходить тихо з за гори,
Дрімає мрака в гаю,
Мумлять понурі, відвічні бори
Вайрну пісню свою.

Десь там далеко вулицю чуть,
Несеть ся сриляних спів.
А воздух дише запахом рути
Із рідних піль та степів.

На ставі ровно гойдаєсь звільна,
Плава то сюди то туди.
І лиш десь-не-десь рибка свавільна
Ворушить плесо води.

Вітрець легенький з ділем шепоче,
А травка водна тремтить.
Вербонька віти в воді полоче
І листам ґримо мечить.

Голод, невіжество, страх.

Три вороги у народа!.. Перший — голод, другий — темнота!.. третій — страх!..

Голод зробив його вічною скотиною... І невиносимо тяжко його істнованнє. Ма тяжкі удари кнута. І він терпить. І обливаєть ся кривавим потом. І разом зі слезами пєть цюю кров!

Голод гонить селянина і робітника, мущин і женщин, старців і дітей на ринок раєть, та приневаноє їх кричати:

— Купіть робітника!.. Ми продаєм себе цілиє — і діло, і душу і совість!..

— Купуйте дешево — ми робитимем на вас до божевілства, до шалу, до кровавого поту, ми вго-

Стор. 270. Ч. 14.

Взяли на себе ярмо і цілуватимем ваші ноги! Купуйте робітника — дешево, дешево!...

Ми просимо ~~лиш~~ не много — лиш хліба тільки — щоб не згинути, та мізерних, злиденних лахів, щоб прикрить наготу!

І торгує народ.

І стадо хижаків, богатих і сильних людий збігаєть ся.

Купують робочу силу, робочу душу. І на ~~[illegible]~~ повнюють ними заводи, фабрики. І чути стоїть.

Але богато осталось... некуплеными. Богаті та сильні оставили їх, щоб мати в запасі, щоб своїм рабам сказать:

Бережіть ся, ми возьмем других на ваше місце", щоб кріпше держать їх в руках, щоб більше дійшлаючо бить робочих скотів.

Для тих голод не знає пощади.

Він собі на поміч кличе тиф, холеру і косить народ.

Страх і розпука всюди.

І стоне народ .....

.....

Його другий ворог — темнота — невіжество. Пирують богаті. Під вибахливими стравами ...

пають ся їсті столи, ріками ллєть ся вино. І своїм собакам кидають вони більше, як людям-рабам.

Золотом блистять їх убори, радістю сяють очі. Їх здорові діти, обуті і ситі...

І сотки тисяч робітників працює ціле життє, щоб дістати цим дітям богатих красні іграшки.

І тисячі дітий робітників чахнуть по фабриках босі, голодні, бідолашні, мізерні...

Їх жінки не знають праць, все зроблять слуги. Їм не годить ся працювати. Нужного робітника з жоною й дітьми.

Лиш його поганяти та бити, щоб віддиху не знав.

А народ видить це і думає: Так і повинно бути - він хазяїн - пан, а його підданий - раб.

І думає так, бо темний.....?...

.....

І приходять до сього священики і говорять: Ми знаємо, що вам належить ся царство боже-небесне. Що послідні будуть першими в нім. І за то, що ми вам то говоримо, ви платите нам за це часть своєї праці.

І народ слухає й вірить.

І ще свою спину на поли, на лугах, під зарким зноєм дихає затроєним воздухом в робітнях і заводах, як кортиця риється в землях богатаб, щоб заплатити слугам божим.

І робить він це тому, що темний.....

І приходять до його сильні міра „цеса" і говорять йому. Ми захищаєм тебе від ворогів, щоб ти мій свобідно робить. Ти нам повинен платити. І своїх синів ти должен нам давати для війни з ворогами.

І вірить народ.

Кровю обливаєть ся, щоб податок заплатити і дітий своїх посилає на певну смерть. І робить це бо темний.

І всі живуть працею його рук, всі у його на шиї сидять: фабрикант і поміщик, піп і учений: всі виживляють ся кровію його.

Ним погорджують і топчуть ногами і називають його простаком.

І народ той наче дитина наївний не понимає, що дармоїди всі ті, що його кушують, властителі його тіла і душі, що з ними треба бороть ся на життя і смерть, що треба скинуть платі, треба рівности,

богатства, рівности знання, що треба волї.

І стоїть нарід і терпить.....

.....

Його третий ворог страх.

Стоять коло розжареної печі, кидаючої тисячами ескр(ипячих) горячих, роблять в сирих шахтах, де грозить усе заваленням, пожаром або удушенням газу — не боїть ся народ.

Убивать на війнї і підставлять себе під кулї ворога не страшно йому.

Але під ударами свого пана, поміщика, фабриканта, або чиновника, він опірно мовчить, скований страхом.

Відбирають йому землю і нею торгують наче річю. Повні хліба комори панів. А народ голодує і мовчить.

Цїлі села терплять гнет одного.

Тисячі боять ся немногих, боять ся повстати проти них, відібрать у їх землю, прогнать з неї дармоїдів, привернути собі віками ограблене.

Він мовчить скований страхом.

На фабриках платять йому гроші ті, які збивають мілїони працею і потом, та кровію на=

рога. Десятки і сотні тисяч робітників. Лиш небогато, кілька богатих фабрикантів.

І спокійно мирують вони
Тому, що народ мовчить.

Повні магазини одежі для богатих людий. І гроші робочих ограблених міняєть ся на перли і шовк. Народ ходить в лаяміттях, видить всьо то і... мовчить.

На шафот ведуть його синів за це, що любили народ, збуджали в його сміліcть і силу.

І товпи народу кругом.

І не дрібне рука, щоб напасти на ворогів і разом з своїми друзями бороть ся за рівність, за свободу.

І торжествує кнут!.....

.....

Є три ворогі у народа: голод, невіжество, страх.

З російського переклав А. Ш.

А. Туга.

*

* *

Всяка твар ночею бродить.
„Чоловіче стережись"!
Так казав мені учитель,
Найдорожший мій колись.

Аж ходив, блукав ночами
І нічо сталось мені, —
А пустивсь задня в дорогу
І впинив ся у тюрмі!...

. . . . . .

Стор. 276. Ч. VII.

С. Нетела.

Жіноча квестія.

Цілий нинішний культурний світ занятий дуже важним проблемом: жіночим питанням. Це питання першої ваги і воно вже може спровадити зовсім инше унормовання наших суспільних відносин. В Англії воно викликало борбу, яка кипить там чи не на найвищім ступні. В Норвегії король Гаґон за приводом Бернзона надав жінкам рівноуправнення в житю політичнім. В Франції бачимо женьщини при всіх урядах публичних; теж саме в Німеччині. Ба навіть в „нашій монархії" ухвалено недавно закон, силою якого жінки можуть належати до політичних товариств. Навіть галицькі, так Польки як і Українки, устроїли у Львові демонстраційне віче, на якім ухвалили домагатись рівноуправнення. Загалом кажучи, на позір борба кипить, прибирая іноді радикальні форми, однак одно „але". На мою думку як би там небудь, жінки останутьсь такими, як суть, значить ся, коли не змінить ся

ся їхня природа, вдача, борба ця буде без успіху. Жінки не стануть ніколи на рівні з мущинами.

Позволю собі тут навести думки німецького фільозофа О. Вайнінґера.

Женщина яко така, це людина без душі, без інтелекцій, це прямо мумія. Лучають ся оправді женщини навіть мудрі, однак це суть не жінки так сказати чистої крови, се суть женщини, які мають в собі богато мужеського. Доказано через ембріольоґію, що людське ембріо в першій фазі, чи з нього має бути хлопець чи дівчина, не ріжнить ся нічим і воно не має спеціяльних прикмет ні мужеських ні жіночих. Ріжниця зазначуєсь доперва в пізнішій стадії розвою, але вона не є ніколи повною. Всі прикмети мужеського поза находять ся у жінок й на відворот. У одних є они розвинені в більшій мірі, у других в меньшій і відповідно до того маємо ріжні комбінації між мущиною, а женщиною, або т. зв. мізмалові форми. Однак чистого мущини і чистої женщини нема; істнує лиш мужеськість і жіночість в ріжній пропорції. Колиб пр. в якім мужеськім індивідуї було 1/4 % мужеськости - 1/4

жіночости, а в жіночім 3/4 % жіночости, а 1/4 мужеськости то тоді, колиб ці дві одиниці сполучилиб ся зі собою разом, тоді може вийти чистий мущина, або чиста, повна женьщина. Очевидно, що це прямо неможливо й тому таких людий не маємо. Це відносить ся так само до фізіольогії, як рівнож і не в меньшій мірі до психіки. Й тому подаючи характер людини з точки наукової, не можна говорити, що вона є мужеська або жіноча, бо таких в сути річи нема, але треба переконатись, о скілько в ній є мужеськости, а скілько жіночости. Єсна річ, що прикмет мужеськости буде в більшій мірі в мущині, жіночих в жінці.

Прийдемо тепер до еманципації жінок. Сама жінка т. зв. „чиста" є противна своїй еманципації. Однак в міру цего, як жінка має більшу скількість прикмет мужеських, стремить вона до розширення своїх прав. Це вже є ціха мущини. З огляду на це всяка агітація, пропаганда, або творене жіночого руху це парадокс. Коли мають бути які уступства (як вільно так висловитись), коли хочемо поліпшити стан жіночий, то мусимо постаратись о такий закон, якийби давав вільний приступ жінкам до всіх заведень научних

і до всіх занять. І лиш добра воля і охота жінок може їх вивести із теперішнього стану. Це в руках вирочім судьби. Відповідно до того, кілько буде жінок о мужеських прикметах, відповідно до цего борба о визволення жіночого поля піде швидшим чи повільнішим кроком, а результатом того будуть ріжні успіхи. Ще одно. Правдиве визвілля духове не може бути осягнене масовою борбою, о це мусить бороти ся кожда одиниця індивідуально. На жаль стрічаємо тут нову перепону. Ще женщина не має почуття свого „я". Підчас, коли мущина є індивідуальностю, то женщина є хиба індивідуацією. На початку сказано, що женщина не має душі; з почуття знова „я" з душі, виходує воля; без душі нема волі. Конклюзія з того така, що женщина не має волі і тому так легко улягає волі та впливови мущини. Трафить ся пр. якийсь мущина сентіментальний, а має вже на дану женщину вплив, то вона переймаєсь його манерами, а коли з ним розійдесь і стріне иньшого зовсім противного першому під зглядом думок, душі, то тоді та сама женщина переходить на сторону другого. Правда, трапляють ся іноді женщини, які будуть спори-

чи з мущинами, але це будуть або білі круки — дійсно мудрі, або це будуть діти — брехні, діти — нинішної т. зв. моди. Говоримо о інтелектуї женщин. Чи женщина має память? Не говорю о памяти для вивчення ся предметів, бо ті приходять із вні і не мають часто нічо спільного з внутрішною істотою чоловіка. Памятати ся може річи, о яких має ся повне, ясне понятє. А женщини думаючи лиш генїдами с. є маючи лиш мрачну, невиразну свідомість о річах, не мають ясних понять. Вони пригадують собі лиш ті події з своєї минувшини, які суть звязані з її житєм сексуальним, та з її функцією материнською. Отже тямить о всіх своїх любовниках, о весільній ночі, о кождій своїй дитині, о лєлках, цвітах, віршах її поетів і очевидно о комплїментах. Женщина, згадуючи о минувшині, не розуміє себе самої і не відчуває потреби цего зрозуміння. Вона собою не інтересує ся (Духово! [illegible]лесно!) тому нема й не було женщини псіхольоґа, і нема псіхольоґії, якуб женщина написала. Причиною цего те, що цей пол не має памяти, — тяглости (Kontinuität), у ній суть хиба неясні спомини. З огляду на це у женщин нема й ґенїїв, не кажу талантів, бо

Ті послідні можна приписати атавізмови, наколи (індивідуальність є вик) геніяльність є виключно індивідуальною. Попри це у геніїв є все дуалізм, а женщина тої прикмети не має. Не признаючи женщині памяти, деякі психологи в заміну за це приписували їй більшу фантазію. Але ця фантазія є хиба зовсім інертною. Бо коли б річ мала ся зовсім противно, то тоді музика, де уява відіграває найважнїщу ролю, малаб найвіднїщих своїх представителів у жінках. Однак дійсність показує, що не було досі ані одної геніяльної композиторки. Бо прецінь поле музикальне було для цего поля все приступне і тут евентуальна спосібність женщини повинна була засіяти повним блеском. Женщин-письменників геніяльних нема рівнож, суть хиба талановиті; впрочім ми, мужеський пол, оцінюючи твір жіночого пера відносимось до нього з зовсім иншою мірою, з більшим вирозумінням, чим би ми відносились до підібного твору мущини-письменника.

На конець згадаємо о деяких прикметах жіночих. На першім місци треба тут поставити сорамливість. Ця прикмета уходить у нас за при-

клету добру. Однак, зважмо, що женщина є лиш перед мущиною соромлива, а радше хоче перед ним такою представитись; супроти другої женщини, або супроти себе самої такою вона не є нїколи. Доказом, що женщина є безстидною та бездушною є се, що часто хвалить ся перед иншими своїми товаришками, що в нїй цей а цей залюбив ся. А по що се? спитаєте! На се, щоби у них збудити заздрість.

Часто лучає ся, що женщина є скромною. Се походить звідси, що не має вона почуття своєї вартости, з виїмком хиба своїх вніщних прикмет. Й тому вона бажалаб собі, щоб усі її подавляли, бо хоче, щоби мені дали її таку вартість, якої вона в дійсности не має. Днесь оцїнюєсь людину після її душі: вона є лиш правдивою, абсолютною, нескінченою вартістю кождої одиниці. А женщина оцїнює себе після майна, гарної [illegible]тоальти, становиска в світї відповідно до вартости свого чоловіка. З браку знова почуття власної гідности слїдує заздрість, яка вказує на брак знова почуття справедливости! Женщина отже є заздрістною і несправедливою!! І в виду того на питання, чи в таких обставинах женщина може бути самостійною, остаєсь одинока відповідь: нї!

Ніколи! В життю вищім женщина не бере задного уділу. Це видко хочби із способу, в який женщини завдають собі самовбійчу смерть. Женщина ніколи не вбиває ся з жадоби покопання цього низького буття і щоб опісля війти до життя висшого, через свою смерть хоче викликати жаль або злість. Она все думає об тім, що скажуть на це люди? І тут саме доказ „ничтожности" жінки, що навіть в годині смерти не доходить до проблемату свого життя. Мимо того, єсли она чоловіком, а доказом цього її відношення до мущини. Вона є у людському світі протиставленням і доповненнем мущини. В обсязі сексуальнім женщина є властивим доповненням мущини, в обсязі інтелектуальнім є його протиставленням. Подібно як контрастом, є щось й нічо, предмет й підмет, форма й матерія. Підмет й форма це мущина і як предмет без підмету а матерія без форми, так женщина без мущини не може істнувати. Доперва форма получена з матерією дає повну, одноцільну картину. Сама женщина, як матерія є пасивною, вона приймає форму, ідеї і переконання мущини. Самостійною повторяємо, женщина не є! Коли так, чоре-

Ба мають ся в дійсности, то якою дорогою справа (мають ся) еманципаційна має піти дальше? Не вже де зрезиґнувати зі всього і полишити все судьбі? Скажемо на се, що лишають ся лише дві дороги: Або праця невмолима, безвтійна над самим собою, або

Як на чужу
В собі силу,
Грасть відразу
У могилу!... (А. М.).

Закінчене!

З кождим страхом, з малою надією, а навіть з протестом таки дальше наших співробітників забирали ся ми до видання першого числа „Наших Листків". Бажаннє зачати й докінчити діло — з одної сторони, а свідомість і предчутте смерти, з якою кінчили своє істнованнє на першім або другім числі богато, богато шкільних часописей, коли б їх так (було) можна було назвати, з другої сторони дуже настановлячими

самі з собою, ставалась загадкою і була на них ріжно відповіди та пророковання. І нині з кінцем шкільного року можемо сказати, що перші наші побоювання були майже безосновні. Життє гімназійне як й кожде життє богате в факти і події з усіма його додатними і відємними сторонами дає богато, богато матеріялу до оброблення і по нашим силам старали ся ми звертати на нього як найбільше уваги. Чеж була перша й найголовніща точка нашої програми. Але кажемо, що ми лишень звертали увагу бо, щоб обговорити й обробити його бодай сяк-так, на се у нас за мало міцє, а що важніще - за мало сил: квалітативних і квантитативних. Очевидно, се не відстрашувало нас і не відстрашувати-ме на будуче, бо знаємо, що кожда праця акаби она не була, з початку видає ся непоборимою, але з часом при консеквентній роботі всякі трудности перемагає ся. Мимоходом зазначимо, що наше гімназійне життє почавши від другого курсу змінює ся чимраз більше і скорше то на жаль з некористию для нашої молодежі, згинутиб хиби клерикальні, лякейські та нерво-

жовті тенденції п. директора et consortes і дальшого повинні і мусять злучить ся разом всі наші, хоч троси краще думаючі товариші, щоб тим шкідливим затіям протиділать і поборювати. На се звертали ми увагу і се наша ціль в будучности, але як зазначено вище, ми за слабі і потребуємо підмоги від товаришів.

Що до других точок нашої програми, то також старалисьмо ся виповнити. Порушувалисьмо питання, що на нашу гадку були цікаві для товаришів та товаришок. Давали місце нашим молодим початкуючим письменникам, поміщували дописі і ин. Оцінювать нам твори, які були поміщувані в „Наших Листках" — це не наша річ. Знаємо, що не одно вийшло славше, а може й слабо, але звертаємо уваги на се, що все лише початки, а по друге нам доводило ся працювати нераз серед прикрих обставин, як пр. перед конференціями, коли задля браку часу не тільки не можна було добре обробити якусь статтю, але годі було навіть й докончить.

Рівночасно складаємо щиру подяку усім нашим співробітникам, а передовсім т. т. Пар-

Ч. VII. Стр. 287.

ченкови, Сіраківському, Шаранови, Леонідови, Тузі, Сд, як також лім нашим комп'ортерам та передплатникам.

Редакція.

Зміст:

1. І. Парченко: У сяєві місяця 245.
2. Леонід: У літню ніч 250.
3. М. Вербівський: На гімназійні теми 251.
4. К. Стошня: З весною 255.
5. Ед. Май 257.
6. І. Парченко: Сумні роковини 258.
7. А. Шура: Коли блідий місяць розсипає чари 262.
8. Я.: Заборчі змагання Ш. Г. К. 263.
9. А. Шура: По небі сунуть 267.
10. К. Стошня: Маєва ніч 268.
11. Голод, невіжество, страх. Переклад з ... 269.
12. А. Шура: × × × 273.
13. Ч. Ястела: Жіноча квестія 276.
14. Закінчене 284.

0,10р.

II
РК-33012/1911
Ж-26224

РІДКІСНА КНИГА

Ж 26224

24304

В. М. Наші листки.

Червень 1911.

Ціна 30 сот.

Ж 26224

Змiст:

1. Від Редакції.
2. Лєвіц: Пасуть листки.
3. І. Панченко: Над могилою. Н-Кр.
4. Верболіз: В гору прапор.
5. Верболіз: " "
6. Бурлачка: З нагоди виступу проф. Лейбергера.
7. Кіпіц: Primula veris.
8. Сіраківський: Газетка ненаписаних мусянок.
9. Верболіз: Нитка.
10. Переяславський: Хатемчи дня.
11. До Поварищів ок.

1911.

Річник II. Число 1.

Наші Листки.

Перемишль в падолисті.

р. к. 33012

24304

ЛЬВІВСЬКА БІБЛІОТЕКА
АН УРСР
№ ИП. 57900

БІБЛІОТЕКА
НАУК. ТОВ. ім. ШЕВЧЕНКА
У ЛЬВОВІ

Від Редакції.

Один рік праці, один рік нелегальних змагань!

Що за короткий час, а так богатий у події та вражіння. Один рік. Рік борби вільної думки з пересудами та брехнею, з ворожим настроєм та іронією своїх не чужих людий. Тутъ на лаві шкільній, у святини науки, де сотки молодих сердець теряє весняні дни, щоб звідси винести знанє та свідомість свого „я", щоб заспокоїти свої духові потреби та бажання - тутъ родить ся самовільний протест молодих та недосвідчених. Без помочи

та поради своїх опікунів наша молодїж піднялась великого як на її сили дїла, щоб тим вказати, що вона не вдоволяєсь тим, чим її кормлять у нинїшній школї, і що вона здібна жити новим житєм.

І явились перші овочі цієї працї. Як перші платки снїгу упали перші числа „НЛ", щоби сповнити важну місію серед загалу тутешньої молодїжи. Явились зразу у нехарній, новій шатї, та спокійно ждали осуду.

Чи сповнили вони свою задачу?

Кождий, який без апатиї відносив ся до тих мрій, відповість, як слїд, на це питання. Кождий нам прихильний осудить в додатній мірі цей перший, а так важний крок, самостійний, та богато обіцюючий крок наперід.

Ми зі своєї сторони спокійно, із

внутрішним вдоволенєм скажемо, що ми не завели ся у наших намірах. Настрій тих, серед яких упали „НЛ" додали нам сил та запалу і відповідно до них працювалисьмо на нашій ниві.

І з початком цего року бажаємо пійти дальше нашим шляхом з надією, що і в тім роцї стрінемо ся із загальним признаннєм так серед як і поза мурами шкільними: дальше бажаємо працювати для здійсненя давних наших мрій, цебто до цїлковитого усуненя „апатії та моральнаго і інтелєктуального занепаду" серед кругів нашої молодїжи.

І тутъ на тім місци апелюємо до Вас: „Ходїть з нами!" Ходїть з нами вперід як люди, що зарання почули в собі потребу чогось вищого, но-

вого, як люди, що слухають голосу — своєї душі. Коли хто з Вас ще досі не збудив ся зі сну, душа його загине. Він жити не буде.

А скілько то людий йде із життям у сні?

Тому то прийміть зі щирим серцем це, що другим вказувати ме на наше життє. Нехай ентузіязм минулого року привитає і тепер так радісно наші молоді пориви, нехай при помочи усіх росте наш твір у силах.

Ми зносимо трібуну там, де не мож нам висказувати наших почувань, наших горячих бажань, там де мовчати нам кажуть і не позволяють нам слідити тайн сучасного життя.

Нехай наш клич знайде щирий привіт у ваших серцях і нехай голосним відгомоном залунає серед наших рядів заклик:

Час вже пізнати вагу нашого життя!...

Леонід.

Падуть листки...

Падуть листки, у діл падуть,
Лишають голі гилі,
Красять для мене довгу путь,
Листки ті пожовтілі.

Падуть листки, що так колись
Зеленню пишались,
А нині? нині, ось дивись,
Лиш гилі полишались.

Падуть листки, аж йду вперід,
Гнету їх під ногами,
Позад лишаю другим слід
Між жовтими листками.

Падуть листки, моїх надій
Лишають голі гилї,
Несуть з собою весь жаль мій,
Листки ті пожовтілі.

18. IX.

І. Парченко.

Над могилою - - - - - - - - - „Научного кружка".

Сповнило ся!...

Научний Кружок, який після загальної думки мав нас познакомлювати з тим, чого школа „мило найлїпших бажань" не може дати, устав. Та інституція, про яку так богато говорено, до якої не-один відносив ся прихильно і може навіть хотів працювати для її розвою,

замкнула широкі ворота перед „жадними науки" умами нашої гімназіяльної громади. Вже від давна мож було це предвидїти. Кождий міг надїятись, що діктатура Андрія I. не ощадить навіть і цего так невинного дїла, що і ту сягне його рука.

Не великий жаль. Це лише олива, долита до огню, який тлїє позаду шкільного режіму, який звільна нищить ті основи, що підпирають нинїшне шкільництво. Розвязанє кружка, це велика похибка зі сторони наших настоятелїв, котру, як саму бачимо, вони пізнали, та вже за пізно. Вони хотїли зробити „щось" однак не вдалось. Чи дїйсно ця подїя так маловажна?

Гляньмо!

Рух останнїх часів, який появив ся серед кругів нашої молодїжи, звернув її очи у иньшу сторону, чим досї. Вони відвернули ся від нинїшної школи, того тенденційного напряму, бо

пізнали, що це знаннє, яке вона нам дає, є антітезою правдивого вселюдського знання. Вони пізнали, що нинїшний шкільний сістем є причиною браку критицизму та охоти до самостійної працї, що вщіплює у молоді душі сервілїзм та апатию до всего знеслого та ідейного. Вони бачили, що доґма релїґійна заволодїла усіма типами наших шкіл і що з інквізиторською повагою стоїть на сторожі, щоб жадна думка, жадне вільнїйше слово не виплило із уст ученика, щоб він приняв лише то, що йому подають педаґоґи, щоб він спокійно піддав ся сістемі умової деправації.

Та душна атмосфера, позбавлена життя і пересякла клєрікально-ретроґрадними тезами стала причиною нового духа серед шарів нашої молоді.

Вони мусїли винайти иньший шлях до працї над самим собою та других. Вони кинулись до працї тайної, закулїсової, якої хочби малий нерозважний крок потягав за собою кари, екс=

клюзію і що більше зломанє на ціле життя. Та ніхто на це не зважав: кождий уважав за свій святий обовязок причинитись бодай малим ділом до розбиття цего „китайського муру", щоби через цей пролом внести між себе нового духа. Духа невломної праці та пожертвовання, що скріпив би молоду генерацію, додав її сили до борби з поліцийно-клерікальною сістемою, до борби за загально людські постуляти.

„Різьбарі" молодих душ найшли ся у лихім положінню. Вони лякали ся цеї лявіни, що із страшним гуком на них насувалась, лякались, щоб нові думки не підкопали під ними пропасти, у яку повалились би вони разом із своєю „культуральною працею для молодших братів". Вони бачили, що їх погрози та кари не поносили пожаданих наслідків, овшім, збільшували інтензивність небезпечної для них пропаганди віль-

ного слова. Почали шукати якогось иньшого средства, иньшого „antidotum" проти пошести, що „нищила здоровий орґанізм молоді".

Глядїли і найшли.

Були тим „Научні кружки" або „Czytelnie gimnazyalne".

Надїялись, що тим робом притягнуть загал молодїжи до себе, звернуть їх увагу на ті інституції і в цей спосіб втнуть у зародї голову ворожій хімері. Кружки ті проявляли яке-таке животїння. Праця звільна поступала, партийність одначе та полїтичні переконаня і ту найшли місце. Колиж до цего власть педаґоґічна почала зраджувати свої властиві наміри, коли ту почала проводити клїка „обрусителїв", тодї то здорові одиницї усувались від дальшої працї.

У нас лише другий случай зайшов, річ одначе взяла иньший оборот. Наша молодїж завчасу пізнала

ся на злобних реформах та указах зі сторони єзуїтсько-діректорского союза і заявила сміло: „Бути або не бути!" І за це належить ся її назагальне признаннє.

Булисьмо свідками, як голова учительського збору на вид опозиції своїх зарозумілих „хлопців" виконував прямо подиву гідні маневри проєктів резолюцій та... ....пес Hercules. З огірченнєм в серцю мусів приняти до відома, що кружок лише тоді буде просперувати, коли реформація буде залишена.

Чиж це не сором насамперід ухвалювати проєкти, щоб лише обмежити нашу „волю" (о іронїо!..), а опісля крутити ся як вюн! Цего доказати зможе лише чоловік з під стягу „Руслана" чоловік, якого поступованнє гаразд кождому звісне, а яке було вже не раз напятноване на сторінках нашого органу. Чоловік, що рад би бачити коло себе лише такі одиниці, для яких мило звучалаб назва: „спокійний

горожанин, чесний патріот", в скобках — з чорно-жовтим хрестом на грудях. —

Не ма за чим плакати. І так не дуже великий хосен ми виносили з під криші „Н-Кр". В першій мірі ми мусїли числити ся із цензурнїми умовами, добором тем та відповідним опрацюванням тих. Ми були приневолені все числити ся із тим, що це школа і що не на усе вона може нам позволити, — що нам з нею поки що з нею лиш боротись. Борба ця буде так довго тревати, доки не здійснять ся слова: „Вільна школа". —

Верболіз.

В гору прапор!... бо хвиля лютя,
Шалена буря вже зближаєсь...
Гет! від нас боязнь жаль і смута!
Знаймо, що раб лише хиляєсь!

Верболіз.

* * *

Я устою серед бою
Серед клятої борні!..
Ще зірочка чудно сяє
Ген на заході мені!..

Як потахне лиш вона
В небеснім просторі,
Отоді пропаду й я
В житейському морі.

Та не схилю голови
Перед лихом лютим,
Лиш польжу у борні
Із мечем добутим.

Бурлачка.

З нагоди виступу проф. Лайбергера.

Остання подія у нашому семінари загально звісна; росказувати про неї — злишне. Однак варто призадуматись над її причинами, що саме безпосередно її викликало і які вона наслідки може принести а навіть повинна.

Перемиський семінар після розпорядженя Р. Ш. К. утраквістичний, значить наука вестись має по українськи і по польськи. Тимчасом цей утраквізм полягає лише на тім, що вчать українського і на третьому році математику чи історію. Все проче ведеть ся по польськи. Очевидно коли приглянемо ся зборові учительському — цей стан нас не дуже здивує.

Крім пані Ц. і К. і професора М. цілий збір учительський - польський. Й вони то маючи силу в своїх руках надають тон цілому заведеню, свою марку, - утраквізм істнує хиба на папери, а в дійсности семінар - польський. Навіть число українок загалом дуже обмежене. На цілий семінар..... щось 30 українок. Це число свідчить, як не може краще за відношення властий тікільних до нас..... А скільки наруг зносить ся від товаришок своїх, скільки переслідовань від професорів(ок) не нашої нациї....! Найліпшим свідоцтвом цього - остання подія. Правда, проф. Лейбергера усунено з заведеня, та цього мало! Подія ця так спокійно скінчить ся не повинна! Товаришки могли були дійсно станути в обороні своєї товаришки і це повинно було показать ся на ділі. Але коли возьмемо під увагу пануючі в семінари відносини -

нічо дивного...

Та цей факт повинен бодай нас зєдинити! Цей поличник дістала не одиниця, але всі ми! Здавалоб ся, він повинен був викликати серед нашого гуртка якусь акцію, він повинен був нас збудити з цього отупіння, байдужности. Та тільки здавалось... Сльози тиснуть ся, біль огортає душу - скільки рабства, сервілізму, переданнього батьками... Сумно про це писати, зневіра насильно вдираєсь.....

..... але глибоко на дні... блискає огонь... проміння життя - надія... Я вірю в кращу будучність, так хочеть ся себе бачить серед иньшої атмосфери, серед цього самого гуртка, але вправді обнятого якимсь внутрішним життям. А цього в нас покищо не має. Наші Товариші подають нам дружну руку, взивають нас до спільної праці, а ми не чуємо, чи таки не хочемо. Скільки закидів пороблено нам торік (VI. ч.), ба навіть дійшло до цього,

що порадили нам... (VII. ч.), а ми на це навіть не відгукнулись. Та й як би не про нас. Та цьому вже раз треба покласти край... це вже повинно раз скінчитись...

„Коби я мав надлюдську силу
І володів огнем пророчих слів"...

нагадують ся слова П. Карманьського...

Так якось хотілоб ся промовити теплим словом до товаришок... загріти їх до праці, вказати на наш ідеал, та на це мене сил немає... я тільки вірю свято у краще і хай ця віра перелєть ся товаришкам... я бачу пишно розцвитаючу злуку.

Загляньмо в Росію у тайні кружки. У спільних льокалях гуртує ся молодіж обох полів, підпомагають себе, загрівають взаїмно... а терплячи за це діло — кари, потішають себе будучим, це їх не тільки не ломить, але овшім — боєві кадри більшають! Це в Росії, в країні деспотизму. А в нас в державі конститу-

ЛЬВІВСЬКА БІБЛІОТ
АН УРСР
№ ИП. 57900

цїйній, де здавалоб ся життя повинно в цїлій повноті зацвисти - гробова тиша. Низьке заспокоювання своїх інстінктів, фізіольоґічних потреб, крайне непорозуміння своїх задач, - це програма нашого життя. Коли це возьмемо під увагу, то остання подія і її наслїдки зовсїм оправдані. Кожда з нас тільки й мріє, щоб скінчити семінар, поучительовати евентуально з рік, два а потім... сїре монотонне життя. Не вжеж нема в нас кращих цїлий, вищих стремлїнь? Підчас коли у иньших націй жінки грають визначну ролю у громадському суспільному життю... ми не в силї навіть піднестись понад щоденне болото. А остання подія повинна бути рішучо зворотною точкою у нашому життю. Ця зневага нам заподїяна перед всїма, повинна (бути) прочуняти нас і показати шлях - куди нам дальше. А коли вступимо на цей шлях, значить ся, почнемо думати о чімсь кра=

щим... тоді ціль, стремління це наше зъдинить нас разом і такі події, як остання не мати-муть у нас місця. А як би навіть і лучилось щось подібного, тоді зуміємо постояти в обороні своїх прав: за подібну зневагу відплатимо ся! —

Леонід.

Primula veris!..

× × ×

Весняне сонце зазирає у мою келію... веміхаєсь та стелить золоте проміння на чорних поломаних предметах нуждонної хатини. Холодний вітерець втискаєсь у нутро та проганяє останки зими. Стою при вікні та дивлюсь... так дивлюсь у весняні простори. У мені родить ся бажання напитись весняно-

ного чару, щоби із відновлених грудий викинути тїснь, а наповнити їх на ново надією та життям. Бажання родить ся та ним лишаєсь. Марним бажанням! І в грудях моїх дальше лютує злюща зима. А довкруги питає ся ця, яку зовуть весною...

На склонї гори.

Я стояв на склонї зеленої гори, нашої невисокої гори. Під ногами стелилась пишна, шовкова травиця, а у горі фимлювало розпняте покривало неба, крізь яке глядїло весняне сонце. Повне, золотисте сонце. Я стояв, та упоєний красою зверхньої шати весни радувавсь у душі. Лиш день здалека тихий вітер ніс на своїх крильцях дивні голоси, чейби стони та жаль. Ніс, та вставляв у сімфонію весни нові тони, тони контрасту. Я стояв та слухав.

На струнах душі.

Сидів в задумі. У старій свитині та чоботах, із яких виглядали чорні, зболочені ноги. Коло нього на ранній траві лежала одинока товаришка, стара-старезна скрипка. Сидів обпершись об грубий пень тополі і глядів задуманий у глибину бору. А бір шумів, бурмотів вечірню пісню. У горі кружляла спізнена птичка, а угледівши свою домівку, спустилась стрілою у чорну пітьму бору. Він глядів на ню і у його очах заблис огонь ненависти. Дрожачими руками підняв скрипку і почав грати. Серед вечірньої тиші голос плив, як гімн похвальний, як голос арфи соля, як голос із грудий нуждаря. Він примкнув очі і злив ся разом із душею своєї скрипки, з якої добував ці сумні звуки. Бір замовк. Тихо як в гробі. Він грав на струнах душі своєї. Грав чим раз тихійше, тихійше

аж звуки зовсім заніміли, сконали. На щоках змарнілих блестіли краплини сльоз...

На роздорожу.

Поломаний, оброслий мохом стоїть на роздорожу. І тучі і бурі перелітають над ним, а він непохитно стоїть. Кругом зелень, лиш він один зчорнілий, похилений, неначе образ проклятого та забутого. Сонце кидає по раз сотий останнє червоне проміння на старе деревище і цілує роздерте лице розпнятого. А він стоїть, та роздумує над людською невдячностию і з подувом вітру видає із себе тихі, приглушені стони. Стоїть отущений, самітний, лиш ворон чорний усяде часом на нього та привитає його хрипливим голосом...

Сліпець.

На тім самім місци, що і давніще стрінув я його. Згорблений сидів на ва=

занцї соломи і монотонним голосом звертав увагу прохожих. Усе цей самий. Самітний, опущений, сивий, як голуб. Суху руку витрямив і жде чи хто не кине йому лепту. Волосся його мерехкотить як діяманти під золотим промінням сонця, а з порожнїх отворів очий бє дивний блеск. Кругом нього весняний лепіт. Люди вештають ся один по одному і лише дехто зверне на нього увагу. Йому байдуже. Простяг руку та шепоче щоденну молитву. Молитву слїпця. У горі над головою шумить тихо, тихо стара липа, шатро природи над уполїдженим сином природи. Світ радуєсь! Радуєсь і виспівує похвальну пісню в честь краси, в честь весни. А він сидить згорблений та тихцем шепоче свою звичайну молитву слїпця...

май 911.

Стор. 24. Ч. I.

Т. Сіраківський.

Газетка перемиських ліцеанток в 1906/7. році.

Що в Дівочім Інститутї в Перемишли ліцеантки видавали в 1906-7 році свою газетку - не було нікому тайною і они самі з тим не крили ся. Ходили ріжні коментарі про редаговання сьої газетки, як пр. що та газетка переходить через цензуру директорки, що в сїй газетцї крім самих ліцеанток пишуть і учительки і т. п. Хто знає перемиський український ліцей посередно чи безпосередно, хто знає по яких торах іде виховання ліцеанток і т. п., для того буде мабуть дуже цікавою річею, як виглядала ся ліцеальна часопись, в який спосіб і ким була редагована і що за твори були в ній поміщувані?

В тих річниках, що попались менї в руки бракує трьох чисел перших, відтак чисел 6-8 включно. Шкода, що нема трьох перших чисел, а передовсїм першого, бо там мусїла бути подана програма і цїль видавництва, як також подані при-

чини, які спонукали тодішних ліцеанток видавати свою газетку. Булаб се і та користь, що колиб була програма, то можнаб оцінити, о скільки редакція єї виповнила, а о скільки зайшла в противну сторону, як се буває зі шкільними газетками. Всеж таки коли перегляне ся докладно всї числа можна буде відновісти потрохи на всї висше піднесені питання. Однак заким я се зроблю, подам найперше те, що скорше впадає в очі.

В мене в руках є четверте число, бо три перші, як відомо, десь згубили ся. На середині картки є написане грубшими буквами „Хаос", а під сподом „Газета для розривки і науки руської молодїжи шкіл середних; Виходить що суботи". По обох боках по лївій сторонї: „Перемишль 10/XI." по правій „Число 4." На самій горі понад назвою газети і всякими иньшими додатками є напись: „Чистий дохід на селянську бурсу в Перемишли". То все підчеркнене і зачинає ся вже сам зміст часописи. Вже зі сказаного вище можна вносити, що газетка почала виходити в другій половинї жовтня (десь коло 20), була призначена для „розривки і науки (!)" тай що не обмежала ся на самім лїцею, чи Інститутї, але мала бути ширена між всею руською молодїжю шкіл се=

середнього" - значить ся зачеркнула собі навіть дуже великий круг діланя. Обем числа виносив через довший час чотири сторінки.

Оттак на перший погляд представляє ся „Хаос". Та вже 6-9. числі, що вийшло 13. грудня 1906. (а може й скорше, бо 6-8. чч. бракує, „Хаос" заміняє ся на „Інституцьку Хроніку", з маленькими змінами, іменно наголовок удекорований якимсь псевдоцвітами, а на двох їх листках є написане по одній стороні „ч..." а по другім боці „Р. I."

Обговорюючи зміст „Хаосу" та „Інституцької Хроніки", я обмежу ся до загальної характеристики. Роблю се тому, що колиб я обговорював кождий твір з окрема, то між мною а читачами моглоб вийти непорозуміння, хочби через це, що богато з них, а може і всі, не читали інституцької газетки, а подруге задля браку місця в „Ил". По формі усе писанє в „Хаосі" та „Інст. Хр." можна поділити на поезію і прозу з усіма їх відтінками. Поезії є найбільше і она зі всего найслабша. Колиб так оцінювати єї зі загального становища, то крім кількох віршів, всі прочі до читання майже не надають ся. Поетки густо-часто, як виходить з їх віршів, і не здавали собі справи, що таке поезія? Мені здає ся, що они уважали свої писання за поезії тоді,

коли поставили побіч себе чотири стрічки і написали нераз дуже натягнений рим. Ритміка, наголос, вибір сюжету, добір слів і загалом оброблення, се у ліцеаншок-поеток належало до річий другорядних. Зміст поезий дуже одноманітний: сирітська доля (три поезиї має такий самий наголовок), патріотичні почування й особисті переживання, відношення авторки до природи, до світа. Часто богато нещирости (в поезиї) неприродности, тенденційности. Нераз так і чути, що авторка не переживала і того, що пише, а фантазія єї за мало розвинена, щоб дати якийсь гарний, хочби навіть неприродний образ, видко, що авторці бракує слів, щоби дати гарну мельодійну форму, коли вже не дає змісту.

Можна найти передовсім в „Інстит. Хроніці" кілька поезій трохи кращих, котрі, хоч слабші формою і обробленєм, притягають до себе читача своєю наївною вірою в щось краще, нове, хоч нераз неприродне. Всіх поезій у тих числах, що я маю, є 20.

За поезією йдуть по своїй скількости (11) статті наукові. Щоб можна представити собі бодай як-так їх зміст, я подам їх наголовки: 1. що зна-

чінє, яке має дївчина в українській пісни і лїтературі. 2. Що є правдива еманципація? (Праця конкурсова надїлена нагородою). 3. Дещо о народних піснях, 4. Критика статті з під ч. 3.; 5. Чи се шовінізм? 6. Поезія і музика, 7. Вірування Славян 8. Дещо про панщину, 9. Оцїнка Кулїшевої „Чорної Ради" 10. Час то гроші, 11. Бєлїнський а українське письменство (відчит тов. Ю. Левіцької).

Як видно з наведених наголовків то деякі наукові працї лїцеанток були дуже інтересні і займаючі своїм змістом пр. 1. 2. і 5, так знова другі теми були занадто сухі і невдячні пр. 7. 9. тай загалом за трудні на лїцеанток (пр. 6.) Впрочім всї теми, хиба крім 2. оброблені слабо, шабльонно нераз і карикатурно пр. 1. і 9.

Дальше ідуть нариси, оповідання і переклади числом 7. Ось їх наголовки: 1. Оксана (без початку), 2. Перечеркнений тестамент 3. Любов сестри (переклад з нїмецького) 4. Пориви молодої душі, 5. Дорога до цїли, 6. Що край, то иньший обичай (переклад з нїм.) 7. Всїляко на світї буває. Аг 1. – се кінець оповідання, якого початок був в перших числах, яких я не маю. Говорить ся там про дївчину, що через смерть родичів не могла

скінчити гімназиї, а скінчила лиш семинар, а відтак, як учителька, просвічала народ. В „Перечеркненім тестаменті" говорить ся казочку на тему еманціпаційного руху. Загалом богато слів, мало змісту. Любов сестри се досить банальна німецька повістка переложена досить добре на українське і єї як не дубову власність лїцеанток чіпати не буду. Мабуть чи не найкращим зі всього, що є поміщене в Хаосї і Інст. Хроніцї буде нарис „Пориви молодої душі." Зміст цього нарису такий: Молода дївчина, що вирвавшись з під опіки своєї тїтки, що хоче зробити з неї вже, як не „сальонову цяцю", то бодай добре вихованy панну" іде у лїс і тут під розлогим старим дубом віддає ся своїм думкам про свободу, любує ся своїми мріями молодечими. Нарис чи новелька написана з чуттєм, навіть з полетом поетичним, хоч занадто марканина, мало заслонена" тенденція може й шкодить самому нарисови. Авторка підписала ся псевдонімом: Нерозважний Мажибреда. Та сама авторка дала також і другу новельку: Дорога до цїли. Новелька була би може й прекрасна, як би авторка не ихнула занадто грубої тенденції — мовляв — смерть і бог — це послїдна цїль на світї. Зміст такий: Понеслись брава і ентузі-

зіястичні оклики, а далї посипались просьби до панни Ольдзї, котра щойно скінчила з чуттям відспівану пісню, щоб заспівала щось нового. Та серед сьої радісної хвилї протискає ся служниця і подає Ользї вістку, що її мати нагло померла... Почувши сю вістку, „Оля повалила ся мов підтята цвітка на землю..." Гарний контраст. Але авторка росповівши перед тим, що Оля ходила до гімназиї, що знаменито училась, що в VII. клясї відумер батько, а лишила ся лиш улюблена ненька, розповівши про її мрії про університет, а вкінци представивши досить неприродну смерть - кінчить свою тенденцію: „Не сповнилась єї мрія, не скінчила університету, не осягнула своєї цїли в життю; за родичами душа її понеслась в гору до Бога - послїдної цїли на світї.-"

Я умисне спинив ся довше над тими двома оповіданнями Нерозважного Мажибради, бо они видались менї найкращими між усїма творами лїцеальної газетки. Досить цїкаве оповіданє „Всїляко на світї буває". Авторка представляє дві сцени рівночасно і в однїй панську гульню, де то музика вправає завзято, „вино лїєть ся ріками, а при картах золото перестає ся з рук до рук".

а в другій сцені представляє ссоровану жінку, що в кушику навчає в останнє свого хлопчика і о голоді прощаєсь з життям а її душа полинула там де нема ні болів, ні смутку...

Є ще в газетці і „смішне" підслухане одна стаття п. з. „Одна хвилина з інституцького життя" і дві редакційні статті п. з. „Від редакції". В першій з них редакція підчеркнувши, що „в найновійших часах (!) повстав рух по всій просторій нашій Руси-Україні", що „мов з глубокого сну та темноти, прокинув ся народ-великан" та що „перестрашили ся тирани, витав кнут з безсильної руки, а нарід почав рухатись, почав жити", - говорить, що „і ми (себто редакція) хотяй ще так незначними силами взялись також будити життя поміж собою щоби вже змалку привикнути до боротьби, яка в дальшім життю нас чекає". В тій статті говорить ся також про напрямок часописи, а має він бути „науковий (о скільки можна) з закраскою „патріотичною". В другій редакційній статті згадувши про вибори агітацію „батьків і старших братів" редакція говорить ось що: „Ми не можемо іти в народ: нас приковало бажання правди і науки до шкільної лавки. Але ми повин-

винні інтересуватись і тішити ся дуже їх добрими успіхами. Алеж се за мало!"

„Товаришки! Чи ви забули, що „Інститутська Хроніка" хоче істнувати?"

„Як кождий запал, так і Ваш перемину в і Ви зачинаєте на ~~раз~~ жаль чимраз меньше інтересувати ся нашою часописею. Таж се суть наші перші кроки і ми маємо сею часописею спробувати наші молоді сили. Ми не повинні зражати ся якоюсь малою неудачию, ми повинні братись знова до нового діла, до дальшої успішнійшої праці. Учім ся на малім поборювати неудачі, а тоді підемо з піднесеною головою в світ на тяжку борбу."

Дальше ідуть горячі заклики до предилати „Інст. Хроніки", та до праці.

Я навів довші цитати з тих обох редакційних стать, щоб зазначити їх власними словами напрямок і ціль, яку поставили собі лїцеантки при виданню своєї газети, а по друге, щоб показати ці рожеві шкла, крізь які они дивлять ся на світ, тай цей ентузіязм, з яким они вибирають ся на життєву боротьбу.

Для пояснення треба додати, що сю газетку видавали учениці четвертої кляси лїцеальної (тоді найвисша кляса лїце-

альна), дївчата віком не старші, як 14-16 лїт. Тож якби не оцїнювати їх духових плодів, (а они майже не могли інакшими вийти, як вийшли), мусить ся похвалити їх охоту і заклики до працї, їх пропаґованнє любови до народу загалом і простолюдя зокрема, їх заінтересованнє житєм і спеціяльно їх змаганнє до еманципації жінки.

Може хтось сказати, що у всїм тім більша половина фразеольоґії, що ґазетку видавали лиш одиницї, отже загал тут нї при чім і т. д. і т. д. На те я запитаю ся: Де і в чім нинї нема фразеольоґії, де є нинї такий загал, щоб ішов сам до означеної цїли, а не треба було одиницям-провідникам тягнути його до сьої цїли за уха?

Редакторкою ґазетки була і підписувала ся Марія Бачиньська, про ґазетку знали учителї і учительки, а дехто з них навіть підпомагав ґазетку матеріяльно, пр. тодїшний лїцеальний катихет Мартинович. Цензуру над ґазеткою держала директорка.

Вартаб побажати, щоб і теперішні лїцеантки (а тепер в V. і VI. кл.) пішли слїдами своїх попередниць. —

Стор. 34. Ч. I.

Верболіз.

Життя...

Було їх богато...

Широку, безкраю долину покрили їхні палаючі пристрастю очі та широкоотворені уста. У їхньому нутрі жарів огонь і синява полумінь, мов серпанок окружала їх обличчя.

Хотіли угасити внутрішний огонь...

Кругом по землі розсипане, мов перли, дорогоцінне каміння.

В натовпі кидались і збірали їх, та нервово вкидали в уста, щоб угасить огонь нутра. Та це не помагало...

Ще з більшою силою бухала полумінь.

Вониж безупину глядали щораз інших цінніщих каміннів. А час минав! . . . . . .

Нові цінності не заспокоювали жаг.

Бережанський.

На теми дня.

Нераз доводить ся нам, як ось недавно з нагоди шибобитія — чути від професорів нарікання на нашу молодіж, що вона безідейна, нетактовна, дика і т. и. Не маю наміру боронити єї, бо й я думаю, що можна їй богато дечого закинути, але запитаюсь: Хто цьому винен? Чиж сама лише молодіж? Так, молодіж, але в більшій мірі єї учителї. Батьки поручили нас їхній опіці. Вониж повинні різьбити наші молоді душі. Вони повинні розвивати наш характер. Тож

не в їхній силї зробити нас такими, яки=
ми бажають ся собі нас мати! Колиж во=
ни не здібні до цего, коли часто навіть ви=
кривлюють наші душі своєю наукою, ко=
ли ломлять наш характер, коли гноблять
всякий свобідний крок. Так якеж мають
право нарікати на нас за ці всї поступ=
ки, які робимо радше із незнання, як із
злої волї. Скажуть може, що не в силї на
нас впливати, нас висовати, бо не слуха=
ємо їх, бо не довіряємо їм, бо криємось зі
своїми думками та намірами? Так! Прав=
да! Алеж так мусимо поступати, бож у
декотрих панів, що хвилька инший настрій,
инший погляд на все, бо нераз приходить
ся терпіти за свобідне слово, яке нам вир=
валось нехотя за свобідну думку, за завели=
ку щирість. Не треба примірів! Кождий
з нас знає їх дуже богато!.. Впрочім хто
з нами поступає, як чоловік, так ми вмі=
ємо оцїнити це і щиро відносити ся
до них, але на жаль мало таких людий.
Аж сумно стає, коли приглянутись збо=
рови наших керманичів-учителїв та
батьків, в якім чи не більша часть це ду=
хові калїки, без такту, без рівноваги
духа, а може й без знання. І мимохіть
насуваєть ся на ум латиньська приказ=
ка: „Medicae cura te ipsum"! Так вилї=
чіть насамперід себе із тої підлоти, ли=

лизуньства, карієревичівскої безідейности і того всього, що нам закидаєте! А потім, потім будете нас лічити!..

І саме через ту нездарність, та нетактовність „керманича" і пр. Д. склались цего річні досить сумні в наслідки події. Бож проганяти ученика за некоректне поведеня супроти професора, - ломати його житєву карієру, а відтак ізза ображеної амбіції розвязувати класу, - цеж лежить в компетенції пленарної конференції, - і зараджувати нові вписи, цеж нічо иньше, як нарваність та нетактовність. Товариші знають, що маю на думці!.. Інцідент між тов. Риваком а проф. Д. звісна річ, що проф. Д. повинен наперід піти до лічниці, та вилічити свої нерви. Бо не раз має напади, серед яких готов бог зна, що наробити! тов. Ривак рівнож острий на слова! Тому що й вийшла звісна подія.

І послідна подія цього року, як з одної сторони показує нетактовність „керманича", - так з другої сторони показує безмисність та варіятску екстравабанцію нашої молоді. (Похід в білих рукавичках через місто). Іти через місто гусаком в білих рукавичках лиш для сензації, чи для чого?.. Я не знаю! Може це декому подобаєть ся, але для мене так обридливе, так

мерзене, що колиб я був бачив це на місті так бувбим згорів зі стиду! Яка в тім думка, яка ціль? Я не знаю!.. Те, що потім сталось (шибобитіє) це добре зробили, бо такому чоловікови який дбає лиш про ордери, який о кождій дрібници зараз доносить Р. М. К. а вкінци Хр-Суспільникови - найбільшій отді нашої суспільности, - чоловікові якого idee fixe засіяти Хрсуспільство в нашій гімназії - годить ся таке!..

Взагалі, від довшого часу в нашій гімназії досить прикрі відносини. Між товаришами можна запримітити якийсь духовий занепад, на що й тамтого року нераз звертало ся увагу. - Не видно жадного інтересу до книжок, до самообразовання. Крім деяких одиниць - загал - сїра мірність, - яка нічим не інтересуєсь, мба танцями й забавами.....

. . .

Похмуро дивимось в будучність, як в отсї осінні дні і кидаємо наші листки в гімназийне болото. Правда, вони зігниють, як пожовклі листки, що падуть осінню з дерева, але нас манить надія, що вони бодай трохи поправлять почву нашого поля, на якому замість буряну покажуть ся ніжнїщі та кращі цвіти!.....

Випускаючи у світ перше число „Н-Л" звертаємось до давних наших співробітників та прихильників, щоби і у тім році не забували про нас та щоби усіма силами старали ся нас спомагати. Це стане доказом, що наш журнал не є орудієм лише декотрих одиниць, але цілої молодїжи усіх шкільних заведень. Лише тоді „Н-Л" мати муть запевнену будучність коли згуртують ся біля них усі свідомійші одиниці так серед товаришів, як і серед товаришок, коли між ними найдемо не лише щирих пріятелів, але також трудящих співробітників. А на тих нам передовсім залежить.

— Редакція „Н-Л". —

Зміст:

1. Від Редакції . . . . . 1.
2. Леонід: Падуть листки. . . 5.
3. І. Парченко: Над могилою „Научного Кружка". . . . . 6.
4. Верболіз: В гору прапор. . . 12.
5. Верболіз: Я устою серед бою. . 13.
6. Бурлачка: З нагоди виступу професора Лейбергера. 14.
7. Леонід: Primula veris. . . . . 19.
8. Сіраківський: Газетка перемиських лїцеанток 1906/7. . 24.
9. Верболіз: Життя . . . . . 34.
10. Бережанський: На теми дня 35.
11. До товаришів (-ок). . . . 39.

БІБЛІОТЕКА НАУК. ТОВ. ім. ШЕВЧЕНКА У ЛЬВОВІ

II
РК-33012/1911
Р.2.ч.1
Ж-26224

Ціна 30 сот.

РІДКІСНА КНИГА

Ж 26224

Зміст:

1. Від Редакції.
2. Лонід: Пахуть листки.
3. І. Панченко: Над могилою. Н-Кр.
4. Верболіз: В гору прапор.
5. Верболіз: " "
6. Бурлачка: З нагоди виступу [illegible]
7. Лонід: Primula veris.
8. Сіраківський: Газетка [illegible] [illegible].
9. Верболіз: Нитка.
10. Переосанський: На темні дня.
11. До Поварищів [illegible]

1911.

Річник II. Число 1.

Наші Листки

Перемишль в падолисті.

Ж 26224

Грудень

1911.

Рочник II. Число II.

Наші Листки.

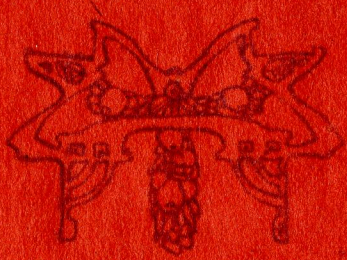

Перемишль в грудни.

Зміст:

1. Ед: Єнїй паде.
2. Крапоткін: Нігілїзм.
3. Леонїд: Над Босфором.
4. І. Парченко: Червоний сміх.
5. Верболіз: Під легіті осінної ночі.
6. Д. Occultus: Молодїж і її недагоги.
7. М. Мрієн: Присвята І. Д.
8. Бережанський: Відємні чинники у нашім житю.
9. А. Тура: В обіймах ночі
10. Конкурс.

р. к. 33012

Дг.

Бібліотека
наукового товариства
імени ШЕВЧЕНКА

Чий паде.

Чий паде...
Тихесенько
Кластик кластик доганя,
Як цвіт з вишень обліта
Помаленько –
Чий паде.

Чий паде...
Тихесенько
Чиїсь ся сни, тихі розмови
Чиїсь ся мила, чорні брови...
Помаленько
Чий паде.

ЛЬВІВСЬКА БІБЛІОТЕКА
АН УРСР
№ ИП. 57901

Ч. 42 Ч. II.

Л. О. Крапоткін.

Нїгілїзм.

(Із „моминів революціонера".)

Це були часи великого оживлення посеред інтелїґентньої російської молодї. Паньщину знесено. Але протягом півтретя столїття її панування повстав цїлий світ звичаїв й обичаїв, зроджених неволею. Тутъ виступала і погорда людського достоїньства, деспотізм батьків, фарісейська улаглість жінок, синів і доньок.

Деспотізм обичаєвий панував в початках XIX. ст. в цїлій західній Европі. Без лїч примірів цього бачимо у Такерая (Thackeray'a) і Дікенса (Dickens'a), але нїде не розвинувсь він в так пишний цвіт як в Россії. Цїле життя россійське: в родинї, в відносинах настоятеля до підданого, охвіцера до жовнїра, власника до

робітника - було ним навіяне, пересяк-
ле. Витворив ся цілий світ звичаїв, о-
бичаїв, поглядів, пересудів і моральної
трусливости, вирослих на основі без-
дільнього життя. Навіть найкращі лю-
ди цих часів складали щедру дань
цим обичаям, що мали своє жерело в пан-
щизняних відносинах. Закон проти їх
був безсильний. Тільки сильний рух
суспільний, підтинаючи лихо в самім
коріни, міг перетворити форми що-
денного життя. У в Россії цей рух, ця
борба о права людської індівідуальнос-
ти приняв далеко більш могучі розмі-
ри, виступав проти істнуючих рал
і порядків життя з неумолимою си-
лою заперечення, завзятійше і більш
безглядно, чим колинебудь.

Турґенєв у своїй славній повісти
„Батьки і діти" назвав це „нїгілїз-
мом".

В західній Европі нїгілїзм пони-
мають ся зовсім фальшиво; в пресі при
міном, ідентифікують його все і цілі

рорізмом і називають нігілїзмом цей рух революційний, який почав ся в Россії в останних роках панованя Олександра II. і скінчив ся його трагічною смертію. Все те основуєсь на непорозумінню. Брати нігілїзм за террорізм значить це саме, що якийсь рух фільозофічний, пр. стоїцізм або позітівізм брати за одне з рухом полїтичним пр. републїканїзмом. Террорізм був спричинений певними поодинокими услівями полїтичної борби в данім історичнім моменті. Істнував він якийсь час і помер. Може знова воскреснути і знова згинути. А нігілїзм витиснув своє пятно на усім житю нашої інтелїґентньої кляси і пятно це не скоро зійтресь. Нігілїзм - відкинувши його неокресані і дивні виступи, неминучі впрочім в кождім молодім руху, надав нашій інтелїґенції цю орігінальну відтїнь, яку з великим жалем, ми, Москалї, не стрічаємо в житю західньої Европи. Одним з числен=

них проявів цього нїгілїзму є отся знаменна щирість, питома деяким нашим письменникам отся манєра „голосно думати", яка так дивувала й дивує европейських читачів.

Передовсїм нїгілїзм виповів війну т. зв. конвенціональній брехнї цівілїзованого світа. Наймаркантнїщою його прикметою була повна щирість, в найширшім значінню цього слова. В імя цеї щирости вирік ся нїгілїзм сам і жадав, щоби й другі позбули ся забобонів, пересудів, звичаїв і обичаїв, незгідних з законами розуму. Нїгілїзм признавав одну лиш повагу: розум. Аналїзував він всї суспільні інституції і обичаї та звернувсь проти всякого рода софізматів без згляду на маску, під якою вони ся вкривали.

Зірвав він — має розумітись — з батьківськими пересудами. Що до своїх понять фільозофічних нїгілїст був позітівістом, атеістом, еволюціо=

оністом в дусі Спенцера, або матеріялістом. Щадив він просту й щиру віру, що є психольогічно конечньою потребою чуття; за те невмолимо боровсь з людським фарізейством. Ціле життя людий цівілізованих повне є конвельціональної брехні. Люди ненавидять себе взаїмно, стрінувши ся (взаїмно) на улиці приневолюють свої обличча до найбільш приятельського усміху: а нігіліст всміхавсь лиш до тих, яких в дійсности рад був стрінути. Всі форми внішної ввічливости, які властиво є чистою оманою, були йому осоружними. Придбав собі дещо манер не вказуючих зовсім на добрий тон, які протест проти зверхньому вигляді своїх батьків. Нігілісти бачили, як батьки їхні позовали з гордістю на ідеалізм і сентіменталізм, що їм не перешкоджувало бути правдивими варварами в відношенню до своїх жінок, дітий й підданих. І нігілісти повстали проти цього сентіменталізму, який так

добре давав ся погодити з зовсім не ідеальним режімом россійського життя. Штуку теж обняла ця широка струя негації. Нігілїст бридить ся нескінченими розправами о красї, ідеалї, о штуцї для штуки, естетицї і тим подібних річей — тодї коли кождий предмет штуки придбаний був грішми, добутими з голодних хлопів або окрадених робітників. Він бачив, що т. зв. „культ краси" був тільки покришкою, що покривала найпоганїйшу розпусту. Нігілїст ще тодї виступив з невмолимою критикою штуки, підприняту недавно через одного з найбільших художників XIX. віку, Толстого в одній формулї: „пара черевиків варта більш, чим всякі ваші мадонни і всї найсубтельнїщі діссертації про Шекспіра".

Супружества без любови і пожиття супружеського без приязни — нігілїст не признавав. Дївчина, яку батьки приневолювали бути лялькою до=

ма для ляльок і вийти заміж з вира=
ховання, кидала радше всї свої вбран=
ня і полишала родинний дім. Надя=
гала найскромнїщу чорну вовняну сук=
ню, обтинала волосся і ходила на ви=
щі курси, з наміром — добути собі
особисту независимість. Женщина, яка
спостерегла, що супружество переста=
ло бути супружеством, що анї любов,
анї приязнь не лучить її більш з чоло=
віком, зривала з ним зовсїм і з одвагою
лишала його з дїтьми, цїнячи більш
самітність і часто-густо нужду над
вічну брехню і суперечність з самим
собою.

Нїгілїст кермувавсь безоглядною
щирістю, навіть в незначних подроби=
цях щоденного життя. Нарушував явно
конвенціональні форми свіцького бала=
кання і думку свою виповідав все коротко
і безглядно, навіть з певною пересадою
зверхньої брутальности.

В Іркуцку збірались ми раз у
тиждень в клубі на гуляння. Час якийсь

ходив я досить ревно на ці вечері, але відтак почав їх поволи занедбувати, по части з браку часу. Одного разу одна із дам поспитала мого молодого приятеля, чому вже кілька тижнів не має мене в клубі. „Коли Крапоткін потребує руху, їздить верхом" відповів мій приятель досить неввічливо.

— Чом-же не загляне, не посидить з нами, не гуляючи? вмішалась одна з пань.

— А щож ме тутъ робити? — відрізав по нійлістичному мій товариш. — Балакать з вами про моди та убори? Надоїлись вже йому оці дурниці!

— Але прецінь буває часом у Мані — такої то? — запримітила непевне одна з присутних.

— Так, але та дівчина вчить ся — пробурмотів приятель — Він дає їй лекції німецької мови.

Мушу додати, що ця безперечно

непримічна відповідь мала добрі успіхи. Більша часть іркуцьких пань почала в недовзї закидувати брата, приятеля і мене проханням, порадити їм, що мають читати і чого вчить ся.

З цьою самою отвертістю виказав нїпілїст своїм знакомим, що цїле їхнє бідканнє і жаль за „бідним братом" - людом, є тільки фарізейством, доки самі живуть з працї цього люду, якому так сердечно співчують в своїх богато умебльованих хатах. З такою самою отвертостю казав нїпілїст урядникові, що не тільки не журить ся він о добро йому підчинених, але є прямо злодїєм.

Не пощадивби теж нїпілїст певне й дами, балакаючої о модних дурницях і пишаючої ся своїми манєрами і елєґанцією свойого строю.

Сказав би він її прямо, без застережень. „Як панї не сором верзти за таке і носити шніон фальшивих волосів?"

Нігіліст бажав передусім бачити в женщині товариша, чоловіка, а не бездумну сальонову цяцю. Не признавав він рішуче цих дрібних признак свіцької ввічливости показуваних т. зв. „слабому полові". Нігіліст не зривавсь з місця, щоб жертвувати його входячій дамі, коли бачив, що дама не єсть втомленою і що в покою суть ще крісла. Обходивсь з нею, як з товаришом. Але коли молода особа, хотяйби зовсім йому незнакома, висказувала охоту вчитись чогонебудь, приходив її з помочію і готов був хочби щодень бігати на другий кінець міста на лекції. Юнак, який пальцем не рушив, щоб подать панні стаканчик чаю, радо оддавав дівчині, яка приїхала на курси в Москву або Петербург, свою єдину лекцію і одинокий свій зарібок, кажучи ось що: — Нема за що дякувати, мущина лекше найде працю, чим женщина, це зовсім не лицарськість, а звичайна

рівність".

Нігілізм із своєю деклярацією прав людської індівідуальности і запереченнєм фарізейства в товариських відносинах, був тільки перехідньою хвилею, попереджаючого зявлення ся „нових людий", які цінячи свободу індівідуальну, жили для великої справи.

„Але гіркий є хліб, придбаний працею невольників", писав Некрасов. Молоде покоління вирікло ся й цього хліба і богацтва, яке нагромадили його батьки роботою людий-рабів-хлопів панщизнанних або використованих по фабриках робітників.

Ціла Россія читала з подивом в часі процесу Каракозовців, що підсудні, маючи чималі майна, мешкали по трьох, чотирох в однім покою, ніколи не видавали місячно більш десяти рублів, а все своє богацтво оддавали на уряджения кооперативних товариств „артелї" (рід стоваришень робітничих), в яких і самі працювали. В пять

літ пізніше тисячі молоді, цвіт Россії, поступило так само. Ухньою девізою було „в народ". З початком 60-тих років майже в кождій богатій родині велась завзята борба між родичами, що змагали вдержати давні традиції, а синами й доньками, що боронили своїх прав, самостійнього розпоряджування собою, згідно з власними ідеалами. Молоді хлопці кидали військову службу, контори й магазіни і йшли в університетські міста. Дівчата, які одержали аристократичне виховання, приїжджали без копійки в Петербург, Москву й Київ, щоби вивчитись якогось звання і таким чином висвободить ся з батьківської неволі, а відтак може й супружеської. Богато з них виборoло собі остаточно цю свободу особисту по нагальнім, важкім бою. Тепер бажали вони приноровити з користю набуті відомости; думали не о власній приємности, але об тім, щоби це знання дати й на=

родові, при помочи якого осягнули своє власне визволення.

У всіх містах, у найдальших закутах Петербурга родились кружки самообразовання. Тут студіювались тільно твори фільозофів, економістів і молодої школи російських істориків. Товаришами читання були нескінчені діскусії і спори. Метою всіх цїх студіїв і діскусій було: розвязати важну загадку, ставлену собі молодїжю і на якій дорозї може вона працювати найкорисніше для люду? У постепенно доходжено до внесення, що істнує тільки одна дорога: треба іти між народ і жити його життям. Тому молодїж ішла на село в характері докторів, фельчерів, народніх учителїв, або громадських писарів. Щоби ще більш зомлитись до люду, богато вступало в ряди робітників, працюючи спільно з ними, як рубачі, ковалї, і т. и. Молоді дївчата здавали іспити на народні вчительки, фельчерки,

акушерки й сотками йшли на село, де цілою душею посвячувались праці для біднїщої части народу.

Ніхто із них не думав ще про революцію, о нагальнім перетворенню суспільности після певного начеркненого пляну. Бажали вони прямо навчити народ читати й писати, просвітити його, помочи йому в який небудь спосіб, щоби зумів отрястись з нужди й темноти, а рівночасно довідатись від самого люду, який це ідеал його кращого, суспільного життя.

Перевів У. Вихор.

(Слово „наші" уживане в значінню: російський)

Леонїд.

Над Босфором!...

Настав вже вечір тихий, чарівний,
Гарем султанський у снї лежав,
Довкруг тихо, лиш гень в просторі
Чумний і тихий голос лунав.
Це муезіна вечірня пісня,
Що дня над [illegible] вона гуде,
Летить між скелї німі-счорнїлі,
А Босфор в нетри несе.

„Великий Боже! О! Екбар Аллах!
Глянь, як я корюсь у ніг твоїх,
Лице я клоню перед тобою,
Великий Аллах! Прости мій гріх!

Так правовірний свій день кінчає,
Коли кладесь до тихого сну,

Ч. II. Стор. 57.

Коли почує над мінаретом
Святе це слово: „О Аллагу!"

В цей час в гаремі, де пальми гнуть
Де журчить-грає тихо фонтан,
Там де східної приют роскоші,
Де над красою царем султан,
Посеред блющів і винограду,
Там, де у низу море шумить,
Сперта на мурі з лицем зсумнїли
Там одаліска жде і тремтить.
Не манить її ні краса ночі
Ні соловейків спів чарівний,
Вона не бачить зірок блискучих,
Місяць для неї щез золотий.
Її здаєть ся, що в пітьмі ночі
Бачить далекий свій край, рідню,
Та чує рідну пісню, що ненька
Її співала колись до сну.

ЛЬВІВСЬКА БІБЛІОТЕКА
АН УРСР
№ ИП. 57901

Стор. 58. Ч. II.

У слези блисли на марних щоках
Вона підвелась, мовчки пішла.
Край водограя, її стать біла
На мить явилась і... знов щезла...

*

* *

Понад гаремом ніч вже повисла,
По небу ясний місяць кружляв,
Гень мінаретів шпилї блистїли
А серед блющів фонтан журчав.....

10. 12. 1911.

Ч. II. Стор. 59.

У. Парченко.

Червоний сміх!.....

*

* *

Так поважно, так серйозно хотїлоб ся говорити та..... єй богу сміх..... червоний сміх не дає. Сміх на вид клєрі=кальної щоти, яку ми мали нагоду бачити й подивляти серед наших молодших другів. Нас смішить не буденність кличів, які найшли тутьмісце, кличів, які у життю людства зістали обложені проклятям, але імена тих людий, а радше цего чоловіка який хоч в дійсности є ким иньшим, в цей спосіб хотїв зробити прислугу брехнї і гіпокрізії.

Його імя і останній поступок загально звісні, тож годї усї подробицї повторювати. Кождий з нас якому доводилось оглядати „повне шаноби" лице чесного отця пропагатора релїгійного фалшу, цей зараз пізнавав у лици цего добродїя скриту ненависть до всего, що противилоб ся основним аксіомам ни=

нинїшньої віри.

Почуваємось синами народа, який позбавлений належних йому прав, вести мусить ривалїзуючу борбу з противником о много сильнїщим, хоч рівнож підбитим. Пригнїчений тяжкими кайданами, не може як слїд йти крок за кроком з цїлим людством, щоб сягати скервавленою рукою по загально культуральні здобутки. І хоч хід його дещо повільнїщий, хоч умученими ногами не може на рівнї з прочими йти вперід, всеж таки він вірить у кращу свою долю і жде єї появи.

І коли з одної сторони часть вхопила в свої руки оружиє, щоб здобувати чим раз то новіщі права нашому народови, так знова з другої сторони невеличкий гурток в чорних ризах, з сервілїстичним виглядом лиця, дивить ся з під лоба на ті пориви і час від часу кине сарказмом у сторону тих, що не довіряють відвічному законови милосердія, але своєю працею бажають зготовити переміну в життю. А ті голоси стають [illegible] раз смілїйшими, голоснїщими і стараються ся вводити нову еру за цїну достоїньства та синекур. Вони радіб навіть на ступнях Ватикану позбути ся своєї національної закраски, а приймити пониженнє. Вони готові димом кадил, шумом церковних прапорів і співа=

нам похвальних гимнів прославити, вкрити забуттям усі злочинства та кидьї самостійного життя. На перший погляд видасть ся може деком, що на тіснота праця клерикальних лакузнів за ласка, щоб могла вибити ся на перше місце, щоб могла надати напрям цілому життю. Так не є! А доказом того хай стане їх тенденційне виховування у школах, це приготовлювання собі будучих агентів, борців за справу церкви і віри.

Посібний інцідент мали ми нагоду обсервувати і в мурах нашої гімназії.

Загально звісний о. М..... катехит гімназійний, права рука пана директора, завідатель бібл. інституту, секретар деякої касси і т. д. і т. д. перестерігав молодь, щоб не вступала до товариства "Сокіл", бо воно хоче ширити серед нашої молоді" забарвлення, а ксьондзи мають обов'язок боронити віри. Ще не було ніякої ворожої акції проти церкви, а вже ксьондзи мали

звернув свою увагу на молодших. Крім наказу заховання релїгійних практик взяв на поміч видавництва О.О. Василіян „Місіонар".

Чиж це не деправація молодих душ? Чиж в цей спосіб не готовить становний отець будучих христ-суспільників, які пійдуть слїдами чесного вчителя і поза релїгійним культом, як також льояльностю зглядом властий, не мати муть нїяких вищих цїлий? Чи може мати вдоволення ізза такої працї, працї, яка для нас найменьшого хісна не принесе?

Ми на це не повинні спокійно глядїти, але як стій повинні ми тому протиставити усї свої сили, щоб ще у зародї придавити цю шкідливу працю. Ми повинні ще з більшим завзяттям кинути наші кличі серед молодших товаришів, вказати їм на хибний шлях, на який вони несвідомо вступили, заохочені словами свого катехита. Це наш обовязок і нїчо не повинно нас перед ним повздержати.

Який же бо хосен принесе ця молодь, яка вже зарання туть на шкільній лавцї пересякне клерікальними поглядами, яку участь візьме вона опісля у борбі за наші постуляти? Бо чи нам у теперішнім часї потреба карієровичів, слїпого орудия властий? Нї! А коли нї, то не занедбуймо

нагоди і посвятім усї свої сили до по=
борення.

Клерікалїзм переживає останні хви=
лї життя. Не диво отже, що стараєсь
він усїма силами задержати свою по=
вагу, та його днї вже почислені. Вільне
слово дістаєсь у усї закутки, проганяє
усюди релїгійні погляди, які не можуть
видержати критики нових дослїдів,
щой вже давно мож було замітити. Ре=
лїгійним ретроградам і на поли полї=
тичнім не пощастилось. Послїдні вибо=
ри до австрійської ради державної по=
казали нездарність христ-суспільної
партії, де вони мусїли покоритись, від=
даючи найбільші колись клерікальні о=
круги лїберальним і соціялїстичним пос=
лам. Борба між церквою а державою
у Франції - це також маркатний до=
каз останнїх поривів церкви, яка всту=
пає на другорядне місце і перед реаль=
ним, опертім на нових дослїдах, по=
глядї на світ.

Так дїєсь у чужих!

А в нас?

Горять
Чертоги пурпуром і златом
Курять ся амфори;

В нас спішать на Святоюрську гору,
щоб через головних менерів нашої гро=

мади, зложити поклін першому і останньому! Місто борби у нас з тим, що може знищити наш запал, проявляє ся льояльність і згода.

Чиж-це не червоний сміх?

Верболіз.

Під легіт осінньої ночі.

Пожовклий лист
Паде-паде;
Життє мина,
Кудись іде.

Кудись іде
В таємну даль;
В душі ж лишаєть ся
Печаль.

А листє все
Паде-паде,
Осінний вихор
Вже гуде.

Кудись жене
В незнану путь;
Усїж надії
Зянуть-мруть.

D. Occultus.

Молодіж а її педагоги.

Хоч богато говорить ся за перемиську гімназію і виславлюєсь її ідейність, поступовість і т. п., всеж таки сеся гімназія заслугує на увагу з иншої сторони, а іменно із свойого убожества --- духа. Вправдї вона складає чи не най

більше із всїх на всякі народні цїли, однак не можна се приписати її ідейности та почуттю (нехай вам буде народнього) обовязку, але екзекутиві, з якою ті датки стягає ся.

Але не про це тут мова. Мене цїкавить більше моральна, внутрішня сторона наших товаришів. Скажу з гори: моральна вартість товаришів представляєсь дуже мізерно. Я не хочу нападати виключно на товаришів, бо се навіть не є темою моїх уваг. Я бажавби розглянути причини цього прикрого стану річи. Більшу увагу зверну на зверхні, внїшні причини, а передовсїм, о скілько причиною свого морального занепаду таки наші виховавцї.

Першою язвою, яка в кольосальних розмірах завелась в тутешнім заведеню і сотками нищить навіть що найкращі одиницї - це онанїзм. А знаємо дуже добре, кілько труду, кілько печаливости, а передовсїм любови потрібно на це, щоби бодай в части викорінити це лихо.

Придивім ся, як наші другі батьки, себто наші педагоги старають ся запобічи сьому лиху. Переважна часть тих педагогів внутрішним життєм

зовсім не цікавить ся, лише сповнює свій обовязок, який на неї наложила держава за побирану платню. Цікавлять ся молодїжю лише т. зв. патріоти, очевидно лише на зверх. Вони одушевляють ся та цікавлять ся самі та старають ся одушевити і прочу суспільність чи-лом молодїжи. А чиж вона хоч раз застановила ся, який процент з того цвіту суспільности — духових калїк? Нї! Вони щасливі, що дали „хлопцям" т. зв. вище образованє, себто навчили їх кілька грецьких чи латинських форм кілька історичних дат та математичних взірців. Їм здаєть ся, що на тім їх поле дїяльности, як педагогів, кінчить ся.

А глянемо, як вони поступають з малими дїйсно „хлопцями". Місто стати для них старшими братами вони стають крайнїми деспотами, автократами. І щойно тут мають ті молоді хлопцї нагоду зазнати страху перед безмежним деспотизмом. Під впливом цього деспотизму рух всякої ініціятиви в них нидїє, воля значно слабне. Цей процес затуманювання учеників, гнобленнє всякої індівідуальної, самостійної думки, продовжаєсь через весь час шкільної науки. І

в такім каліцтві духовім ці хлопці дозрівають. І вже яко духові каліки стають часто такими самими педагогами, якими були й педагоги, не подумавши як слід над своїми педагогічними здібностями. Бо — здаєсь мені — не вистарчить мати з даної области сяке-таке знання, але требаби знати і розуміти, а передовсім розуміти свою незвичайно трудну задачу, як педагога. Тут очевидно богато винні наші педагоги, які зовсім не дають по собі знати, що вони розуміють достаточно свою задачу. Вони лиш уміють бештати за „безідейність, порожність" etc. Однак в дуже і вельми ——— поважнім сумніві, чи вони роблять се з „ідейних мотивів", чи може оттак собі з привички, поверховно. Се друге видаєсь мені о много більше правдоподібне, чим перше. Чесі добродії надто сильно перенятї схоластично-державною сістемою шкільною.

А кілько то таких професорів, що самі пересяклі скептицизмом, іронією, цинїзмом, затроюють молоді душі?! Не вимагайте від молодця таких самих поглядів на життє, як ваші. То молодець не повинен стати відразу холодно-розсудливим, скептичним стар-

цем у всіх напрямах! Не вимагайте цього від молодця, бо старість зробите для нього дійсною мукою, незносним тягарем. Чейже ви повинні це знати, що лише молодість доказує чудес, що лише молодість повна молодечих поривів, змагань здібна відчути усю красу правдивого життя. Та ви мабуть від самої молодости були старцями! Ви мабуть не знаєте „кілько важить одно сердечне, теплеє (єло) слівце! Глибокі рани серця як чудово вигоює..." Бо колиб ви це знали, то певноб поуз болю і розпуки заціпивши уста безмовно не минали, ви чіялиб слова потіхи і принуки, мов теплий дощ на спраглі ниви й луки..." Коли ж ви трупи, то не затроюйте трупячим смородом молодих організмів, які щойно зачинають жити. — А ми, товариші, не зражуймось їх іронією до життя! Відповідаймо вимогам нашого молодечого духа і високо держім прапор, на якім вишшім слова: молодість — сила — життє! Коли ми пізнаєм усю поезію молодости, усю красу і щастє як Духи, ми все будем уникати животіння, а будем стреміти до життя!

М. Мріян.

Присвята У. Д.

Убрав ся захід в пурпурну шату
У сіра мрака ген поля вкрила.
Спочивать сонце в свою палату
Пішло. Із неба тихо ніч плила...

А ми сиділи мов в отупінню...
З душ наших плили прескорбні нути.
Усьож дрімало немов в омлінню...
Геть від нас смутки дрібні, буденні!...
Ах! Щоб забути, коб їх забути!

Настала нічка, тиха, таємна;
Усьо заснуло в мрійнім пів-сні...
Ах! темна нічко, чудна, приємна
Чогож так сумно, тужно мені?...

Ч. II. Лтор. 71.

Бережанський.

Відємні чинники у нашому життю.

У своїх поривання та думках, наче човен без керми, пливем ми... Куди? Самі не знаємо!... На яку струю попаде наш човен?.. Куди занесуть нас хвилї моря? Такеєм морем є наше окруження. Між яких людий попадемо, оце та річ, від якої залежить наша будучність. Правда, не все так буває... Коли якась одиниця непохитного характеру зможе зорієнтоватись серед хаосу погладів, проблємів та думок; коли зможе віднестись критично до цього всього, що стрічає на шляху життя, так не допустить до цього, щоб яка небудь струя, яка небудь думка пірвала його за собою. Та мало таких характерів серед нашої молоді... Більша часть — це ті билинки безсильні, що під найменьшим подихом вітру хилять ся то сюди, то туди... Вони легко підпадають під вплив окруження, — все одно, доброго чи злого. І тутъ жерело тої страшної деправації молодих людий. Тутъ треба шукати причини щораз більшого занепаду духового серед нашої молоді!... Тепер більшу

часть наших товариців інтересують всякі забави, танці та спорти, та ріжногорода екстравабанції, як духове життя.

Здаєть ся, що одна по другій слідують ріжні фази життя. Після періоду байдужности, зневіря та пессімізму загально: періоду націхованого духовим занепадом, — слідує період умового підєму, — період ідейних поривів, мрій та інтензівної умової праці?... Я непевний в цьому!.. Але оглядаючись на минуле, яке будь-щобудь представляєть ся нам в гарнїщім світлї, як наша теперішність, — мусимо так думати!.. Бож, дійсно, велика ріжниця між минулим, а теперішним і то „in minus". А це неімовірна річ, щоб так дальше все було!.. Я хочу вірити, що після сучасного життя, є на кождім кроці стрічаєть ся якась отяжілість думок, а навіть брак їх, настане нове поколїннє з иньшою духовою структурою. А тимчасом?.. Тимчасом сумно стає глядїти на блїді, вимарнїлі наче старечі лиця, що недавно передтим цвили повним, буйним життєм... Не раз не два про це говорить ся, так, що декому це вже й обридло... Але годї мовчать, як наша молодь щораз більше гря=

зне в болото нікчемних, дрібних бажань та цілий, щоб заспокоїть, що так скажу — свої звірячі потреби та інстінкти. Одним з таких досить широко розповсюдненим занятьтям є картярство. Воно не лиш нищить фізичну силу, але іще в більш відємній спосіб впливає на психічну сторону людини. Безсонні ночі, переведені серед задухи та тютюнового диму в тісних, понурих камерах-норах і то серед нервозного напруження, якжеж страшно відбиваєть ся на душі і тілі. Понурі, невиспані тіни з пожовклим, блідим обличчям блукають наче сонні змори до школи і зі школи... Марнують свої молоді сили та не легко добутий гріш батьків... Забувають всякі висші думки та порви душі нікчемною пристрастю. Щоб прочитать яку книжку, щоб узятись за самоосвіту, щоб поглянуть ясними очима на широкий світ, на це у них немає часу. До цего додати еще часте відвідування кнайп та публичних домів, де попри моральну гідь тратить ся всяке почуття краси, почуття свого достоїньства, так маємо тій нашого молодця. Не кажу, що всі такі, але богато є таких. У укінчивши гімназію фізично вичерпаний, а умово зовсім недозрілий йде на святу теольогію, коли доля пощастить! — бо кудиже

інде?... Він до нічого иншого не-здібний, хиба до цего, щоб де в глухому закутку шуманить людий ріжними релігійними брехнями, та тягнути з них послідну сорочку. І очевидно з таких рекрутуєть ся відтак всяка бранжа в роді Христ-Суспільників.

Усьо це складаєть ся на причину тої оспалості, зневіря, та пессимізму проти якого не в силі оборонитись і найліпші одиниці. Серед тої душної атмосфери нидіє богато рухливих та живих духів, які всіми силами борють ся з тою убійчою повінню, що важким каменем лягає на всі молоді пориви. Колиб я міг, аб кинув вам в очі такі гіркі слова, що або розбуржалиб ваші молоді, інертні душі, або колиб ви дальше після цього мовчали, я увірив би у вашу цілковиту нездарність. Я розумію, що крикою не всьому можна зарадити!...

Требаб дати якісь річи, що поривалиб, — що силоміць приневолилиб думати та мріяти. Але і тим не все дійдем до цілі! Бож більша часть товаришів не має уший для наших слів!.. Що наші слова не спричиняють належнього руху, бачимо з цего, що на них ніхто не відізветь ся, ніхто не скаже — так, або сяк, але німа і таємна мовчанка та-

жить довкруги нас!... Схаменіть ся!...

А. Туга.

В обіймах ночі.

Підперши голову рукою лежить на ліжку одно з цих многих „я". Біля ліжка на кріслї миготить свічка... Перед ним на подушцї книжка.

Його очі перебігають з букви на букву - зі слова на слово - зі стрічки на стрічку... Голова щораз більше тяжить на руку, а рука поринає в подушцї. Вже очі бігають механічно по стрічках не розуміючи їх змісту... На їх спадає щораз грубша, темнїща заслона... Стрічки на книжцї немов у мрацї потапають... Щораз більше темнїє в очах... Чорне покривало спускаєсь на очі, обмотує голову, грудь, руки, ноги і цїлого його... Навкруги темно-пусто-чорний хаос.....

Нараз похитнулась рука, що підтирала його голову... Очі отворились... Неспокійно перебігли по цілій хаті... перебігли на книжку і опинились на свічці... Вона мерехкотіла слабим світлом, а горі нею лізла комашка... У його заворушились думки і вже не чув утоми, але слідив за рухами комашки і думав: Куди ти инеш ся божевільна?!... Таж там в горі огонь - твоя загибіль!... Світла бажаєш? До світла рвеш ся? Так дістанеш світла? Але іронія судьби он там в чорній темряві стоїть і сміє ть ся ха ха ха! світла! світла! сонця! Оглядай, радуйсь їм з далека, бо коли осягнеш свій ідеал, так тоді або він пропав, або твоя смерть! Коли твоє бажаннє - горішне сповнить ся - попелом станеш! Ха, ха, ха! Ха, ха, ха!...

Ох, пощож бажаєш світла? Щоб при йому пізнати життє без зверхньої яскравої політури? Так на що мені світла?! Фу!... свічка згасла; книжку

під ліжко! Темно... Гарно! Ух ха, ха, ха! Ух! ха, ха!... Хто це регочесь? Я, чи демон? Дух темряви? Ха, ха, ха!...

Голова, наче важкий камінь, впала на ліжко.

Конкурс.

Нераз стрічають нас закиди, що „Наші Листки" неінтересні, переповнені критікою, злободневними питаннями то що, а нема в них чогось, чуєсь брак чогось — а чого здаєть ся Товариші самі про це добре не знають. Бо колиб були якісь справдішні дезідерати, Товариші й Товаришки віднеслиб ся з цим до Редакції, а миб це розглянули і старались приноровити до бажань загалу. Та цього в нас не має й не було!

Наша газетка є висловом життя перемиської молоді, чи радше такою повиннаб бути; ми зі своєї сторони докла=

кладаємо всіх сил своїх, щоб її такою вчинити. Апелюємо до Товаришів, прохаємо Товаришок семінара і лїцею, щоб не забули відгукнутись, але це все не приносить бажаних успіхів.

В гімназії Товариші приймають „НЛ" з недовірєм, іронічною усмішкою, купують не з інтересу, не вважають на її тайність, дають шан. професорам, директорові. Товаришки приймають їх ще гірше, бо навіть не купують. Кілька (2, 3) чисел, які розійдуть ся в семінарі, не можемо назвати прихильним обявом. Про лїцей вже й не згадуємо.

У коли так обставини складають ся, може хтось поспитати, пощож ми властиво видаємо? коли одні приймають з кпинами, другі навіть не купують, повинно видання припинить ся. На віщо теряти марно енергію, час, молодечі сили?

Правда, у деяких хвилях і в нас такі думки — на віщож теряти даремне... але нас манить надія, що чейже раз То-

варищі, зрозумівши наші змагання, відноситись-муть до нас не в цей, що досі спосіб, а Товаришки, бачучи, що ми про них не забуваємо, охоче даємо їм місце на сторінках „Нл", позбудуть ся давних пересудів,-мовляв- це видають хлопці, впізнають наші мотіви і розірвуть ці пута. А щоб не було негодовання, що це лиш виключно в наших руках, можемо редакцію змінити, одно число редагувати будемо ми, друге Товаришки. Це вже не раз ми заявляли поодиноким особам і тутъ повторюємо це вдруге; може це дійде до відома всїх Товаришок і принесе бажані зміни.

Розписаним конкурсом, думаємо заінтересувати наші ширші круги.

І наколиб наше гаряче бажання сповнило ся, колиб інтерес до „Нл" збільшив ся, відчувалабись потреба більшої скількости примірників, тодїб і зміст і форма були иньші. Так зв. слабих чисел не булоби (розуміємо друк), бо ми маючи більше фондів моглиб теперішню технїку за=

ступити кращою.

Конкурс, його вислід, має рішити, який буде наш дальший шлях.

Значить завданням конкурсу - розбудити між Товаришами й Товаришками більше заінтересовання ся „НЛ", а заразом приєднати їх в ряди співробітників: заохотити їх до спільної праці, повної захвату,... неувінчаної лаврами, бо ми

не надїємсь лаврів, похвал,
Нас обійма безмежний пал,
Чарівний пал мрій, поривань,
Що опромінює нам скрань.

(М. Мріян).

Надсилати просимо все, що гарне й варисісне: всяку белетристику, публіцистику і коли можливо статті научні. Ми свідомі цього, що цих послідних богато не буде, бо щось орігінального нам дати годї, але й тутъ лишає ся Товаришам свобідну волю. Загалом не ставляємо жадних обмежень.

Реченець, з яким обібраний жюрі почи=

нає переглядати надіслані праці, є день 10. лютого 1912. р.; до цьогож дня найдальше просимо надсилати всякі матеріяли.

Однак, щоби жюрі зачав своє урядовання, ставимо ще одно услівє: в руках його (себто жюрі) мусить находити ся принайменьше 30 творів.

Вибрані надїлені (твори) будуть слїдуючими пять нагородами:

1. Терновий вінок, альманах виданий під ред. О. Коваленка.
2. Поезії Гр. Чупринки:
   а.) Огнецвіт,
   б.) Метеор,
   в.) Ураган,
   г.) Сон трава,
   ґ.) Білий гарт.
3. Історія укр. письменства, Єфремова,
4. Утопія й дїйсність, А. Товкачевського,
5. Мойсей, Ів. Франка,

Як жюрі роздїлить нагороди, це за=

ле й ть від нього. Спеціяльних нагород, як ема для поезії, оповідання, якоїсь статті, не ставимо. Надіслані матеріяли, всі, так нагороджені, як й ні, редакція „НЛ" задержує і видасть альманах. Це буде заразом контролею, як поступив жюрі і чи не кермувавсь тутъ якимись субєктівними зглядами.

Редакція „Наших Листків"

Управлені похибки:

Стор. 43. Стрічка 1. з долу: має бути:
при=міром ідентифікують його з тер=

" 53. Стр. 3. з гори: замість: традиції, м. б. традиції,

" 56. Ст. 8. з г; зам: Й Босфор в нетри несе; м. б. в нетри її несе,

" 57. " 3. з гор. зам. гнуть; м. б. гнуть ся

" 58. " 8. " " блистіли; м. б. блестіли.

" 62. " 16 " " може; м. б. можемо.

Зміст:

1. Ед: Сніг паде . . . . . 41.
2. П. О. Крапоткін: Нігілізм . . 42.
3. Леонід: Над Босфором. . . 56.
4. У. Парченко: Червоний сміх . . 59.
5. Верболіз: Під легіт осінньої ночі. 64.
6. Д. Оссиппи: Молодіж і її педагоги . 65.
7. М. Мріян: Присвята У. Д. 70.
8. Бережанський: Відємні чинники у нашім життю 71.
9. А. Туга: В обіймах ночі . . 75.
10. Конкурс . . . . . 77.

о. 10 р.
II
РК-33012/1911. Р2
ч. II
Ж-26224

Ціна 30 сот.

РІДКІСНА КНИГА

Ж 26224

Грудень

1911.

Рік II. Число II.

Наші Листки.

Перемишль в грудни.

Зміст:

1. Ед: Сніг йаде.
2. Крапоткін: Нігілізм.
3. Леонід: Над Босфором.
4. І. Парченко: Червоний сміх.
5. Верболіз: Під легіт осінної ночі.
6. Д. Осипчук: Молодіж і її недалеки.
7. М. Мрієн: Присвята І. Д.
8. Бережанський: Відємні чинники у нашім житті.
9. А. Тура: В обіймах ночі
10. Конкурс.

26 224

Зміст:

1. Кровава крашанка.
2. Леонід: Весна іде.
3. Бурлачка: ×××
4. І. Парченко: Наш голос.
5. Гайне+Л..: Із „Книги пісень".
6. Нечорний: Τραχο δίκ γενεδεος.
7. А. Тура: Пливуть пари.
8. Я. Галайда: „Роковини".
9. Гіго: Червона стрічка.
10. Леонід: ×××
11. І. По: Тіонам в альбом.

1912.

Річник II. Число V.

Наші Листки.

= Перемишль в марті =

р. к. 33012

Бібліотека наукового товариства імени Шевченка

Кровава крашанка.

Минув рік, як молодїж нашого і прочих галицьких українських заведень, обурена провокуючим кроком наших властий, кинула самовільно мури шкільні, щоб цим робом дати доказ розуміння хвилї. Це був грімкий протест проти розпорядку Шкільної Ради, який забороняв нам як слїд відсвяткувати 50 лїтну річницю смерти нашого Кобзаря. Це не егоїстичний мотів спонукав нас до цього, не вигляд якоїсь користи, але велика кривда і свідомість цеї зі сторони наших опікунів. Та нїхто з нас тодї навіть не подумав, що в рік опісля дведеть ся нам в друге рішитись на такий крок, що в друге наші власти спонукають нас до цього.

Прогнання Тов. П. Чорнїя і його трагі-

ЛЬВІВСЬКА БІБЛІОТЕКА АН УРСР № ИП. 57904

на смерть стали стімулом до цього.
Як мало значить у вищих педагогічних сферах життя молодця, що виріжняв ся своєю індівідуальностю серед других, як брутальних средств уживають вони, щоб це життя зломити і цілком знищити! У їх україножерній політиці не має й дрібки гуманних почувань, їх фурія не знає границь! Їх гаслом є лише нищити і то безпощадно усе, що дише признаками національної свідомости і стремління до цього. З легким серцем, без довших роздумувань рішають ся вони на все... та чим воно кінчаєть ся... це їм байдуже.
Жертвою цих анормальних відносин упав бл. п. Гов. Чорний. За так невинну провину, як ширення серед товаришів карток з портретом Олени Січинської, зістав він прогнаний зі школи. За цю річ, яку мож було полагодити в иньший спосіб, не жахались власти виявити звірячих інстінктів, та намірів.

Ч. V. Стор. 167.

І знова полилась кров і знова виросла свіжа могила... могила жертви нашого шкільництва.

До глибини обурені цим вчинком Шк. Ради ми не могли мовчати. Ми не зуміли з легким серцем прийняти цю вістку і погодитись із судьбою. Ми поступили так, як цего вимагала наша повинність, ми поступили згідно з нашими почуваннями. Це нехай стане китицею на могилу покійника, це нехай стане доказом, що ми зрозуміли його поступок.

Це одушевлення, із яким ми опускали шкільні мури, це завзяття, із яким ми складали грімкий протест, хай не буде хвилевою появою, але постійним натхненням, що товаришити ме нам у дальшій борбі. Могила покійника, нехай нам усе пригадує наші завдання і хай серед наших рядів горить усе огонь любови і пєтизму всего, що є вище і знесле. Нашим га=

Стор. 168. Ч. V.

слом хай стане, не помирення із судьбою, не плач і гірке нарікання, але месть!...

Леонід.

Весна іде...

Весна іде... давна, стара,
В шовкові вбрана шати,
Квітками шлях кругом встеля.
Усе спішить,
Без впину лучить
Її красу стрічати.

Весна іде... похвальна пісня
В блакит несесь луною,
Щезає змора, гидка плісня,
Бо все спішить,
Без впину лучить
З поклонами юрбою.

Весна іде... проміння шле.
Витай життя обново!
Побіди нїмбом вбрать тебе.
Усе спішить,
Та сміло лічить
Воскреснути на ново...
26. III. 1912.

Бурлачка.

* *

*

Хату залягає тиша, спокій... в грубі весело грають ся іскри, на дворі заметіль гуля, ураган гуде, та собака сумно скавулить. Кругом царствує сумерк...

Сиджу проти груби, вдивляюсь в весело горіючий огонь, а думками лину в оселю мрій та долї. Ріжнородні чувства прошибають мою душу, перед котрої очима цява малює тораз то

нові картини... з першу невиразні... мляві... з годом вони ясні... виразніщі...

У цій задумі почуваю, як якась надземська сила уносить мене в незнаний простір. Упиняюсь на скелї. Побіч мене стоїть якась жінка, - висока, струнка в чорному уборі. Її симпатичне лице, та їрі очі зраджують сум, задуму і внїшне терпіння...

Здавалось, не звертаючи на мене уваги, простягнула руку перед себе, та каже:

Диви, там на небозводї, де виднїє ця чорна точка - а ген поза нею так велично та ясно свїтить сонце... там стоїть старинна кріпость, котра мов грізний велитень береже входу до землї обіцяної - до раю...

Цю твердиню ми мусим добути... Знай - багато борцїв лягло, котрі вступаючи на арену життя, поприсягли всїх сил додати, щоб здїйснити мрії бажання усїх поколїнь. Декотрі одиницї були смолоскипом серед темряви -

здавалось вели кадри боєві на гору слави, та щастя — вже були близькі в осягненню цїли... та це лиш здавалось... велитень як стояв, так стоїть... Змагання їх однак не прогомонїли без слїду — бо жар, що з їх сердець видобувавсь, розгорів в душах мілїонової чернї полумям ще більшого завзяття... ще більшої сили...

Одні в борбі гинуть... другі їх гідні місця займають... борцїв нїколи не бракне...

Глянь кругом, кілько то лїсів дрімучих — з часом прокинуть ся вони з просоння, — оживуть під дїланням чудотворної води, яка засилає їхнїй орґанїзм...

Цїй працї посвятилось чимало молодих людий і ти іди їх гідними слїдами... Оживляй кожде деревце цьою водою, та вір глибоко, що вода ця сотворить чудо...

Іми лиш віру в свої сили — а цїль осягнеш...

Стор. 172. Ч. V.

Скінчила... я почула на собі погляд її проникливих очий, котрими мов бажалаб вглянути в мою душу, та вичитать у ній відповідь на свої слова...

Та я з засоромленням, ледви замітним шепотом питаюсь:

Чи весь вік свій - свою долю маю цій праці віддати?...

Ще й слова не прогомоніли, як в одну мить стать жінки задрожала нервозно, а з уст видобулись слова іронії - „ти щастя для себе бажаєш?"... ха,... ха... ха... залунав кругом (голос) пекельний регіт з численних, невидимих грудий...

Налякана схаменулась... дивлюсь... нічо... нікого...

. . . . . .

Хату залягає тиша... спокій... в грубі весело грають ся іскри... на дворі заметіль гуля... ураган гуде, та собака сумно скавулить... Кругом царствує сумерк...

Ч. V. Стор. 173.

І. Парченко.

Наш голос!...

Приглядаючись подіям останніх днів, здається нам, що переживаємо памятні хвилї під царським кнутом. І фермент та розгорячковання серед нашої молоді і голоси преси і що більше марсові лиця сторожів публичного спокою і ватаги шпіонів — все те потверджує попередний висказ. Факт цей може небувалий у галицько-польськім шкільництві, але наскрізь маркантний своєю сутию.

А все це дїєсь ради демонстраційного страйку перемиських гімназістів. Справдї страйк викликаний нетактовним і нелюдським вчинком Ради шк. обгорнув був майже усї заведення з українською викладовою мовою, та в усїх проминув здебільшого спокійно, з винятком Перемишля. Лише у цїй однїй молодь не вдоволилась демонстраційним опущенням шкільного будинку і повздержанням ся від науки у цїм дни; але спонукана тим, що деякі кляси задержано і не допущено до участи в страйку, рішилась на смілїйший крок і висказала, як слїд своє обуреннє.

Та вдарив грім. Інцідент цей прибрано

у терористичний костюм і вислано у над-
дунайську столицю на руки цього, що надає
тон нашій просвіті. В слід за цим полинули
лайки і нарікання на бандітізм і зухваль-
ство української молодїжи, що вже зарання
приноровлюєсь до вуличних борб та реабовань
проти властий. Жадано покарання і то без-
пощадного, як взір і примір на будуче. І
сталось за досить неумолимій Темідї. Дірек-
ційні оповістки звістили сумну вість на-
шому городові. — Гімназія розвязана. — Кож-
дий який почув ці слова мимоволї мусїв
поважнїще над ними застановитись, му-
сїв бодай на хвилю поглянути кругом себе
і видати особистий осуд цеї справи. Спра-
ви, яка у першій мірі дотикає нас са-
мих, а опісля стоїть в злуцї із нашим
суспільним життям, та нашим шкіль-
ним питанням. Цей случай у нашій гім-
назії дав причину нашим властям до ви-
ступу проти наших шкіл, та молодї.
І тут побачили ми їх односторонність.
Коли до польських заведень, коли до поль-
ської молодїжи, серед якої лучають ся не-
раз замітнїщі ексцесії і то ради їх дон-
жуанерства, шкільні власти або їх замов-
чують, або кінчать батьківським упімнен-
ням. Їм ходить лиш о це, щоб кадри поль-
ської інтелїґенції чимраз більше зростали,
щоб опісля мали чим вести кольонїзаційну

політику проти українського населення. Якаж ця інтелїґенція буде, це їм байдуже. Проти української молодїжи вони не так поступили. Що завдяки їм полилась кров, що вони вбили своїм рішенням молоде життя і вчинили велику кривду нашій суспільности, вони відай забули. Цеж преці для них річ малої ваги.

З поміч їм прийшли таки свої люди і коли кому-то їм також треба завдячити нашу судьбу. Не досить, що в часї самого страйку відограли наскрізь урядничу ролю, не досить, що усіма силами старались перешкодити нашим замірам і тепер хоч самі бачать хиби свого поступовання, старають ся їх оправдати. Сміло заявляють, що сповнили свій батьківський і горожанський обовязок, що керувались при тім власним розумом і зглядом на будуче. А щоб тим більше скріпити своє становище і злагодити неспокійні уми, вбірають тобу Гомера і дають волю своїй фантазії. У їхніх словах чуємо вистріли розюшених полїсменів, серед зойку і проклонів падають трупи, тливе море крови і материньських слїз. А все це дїєсь ради незрозуміння справи, ради молодечої загорілости. Та не згадують вони про саму причину цего факту. Не згадують анї кровожадности властий, анї молодечої крови Горнїя,

ані сльоз його батька і матері. Чиж це не має у них значіння? Чиж цього не варто навіть згадувать? Чи може їх становище не позволяє їм на це? І це у них можливе і цего по них можна сподіватись. Вони так богато говорять про батьківські почування, тільки разів проголошують тези розуміння семейного життя, та на приказ шк. Р. не жахають ся чималу скількість учеників лишити поза воротами нашого заведення. Та ми ждім вислїду! Свій обовязок ми сповнили, як слїд і як цего вимагала від нас повинність. Закидують нам варварство! Хай буде і це приймемо! Та серед анормальних відносин, серед нелюдського трактовання нашої молоді не сміємо глядїти на средства, при помочі котрих складати - мемо протест. Ми розуміємо наше положення, бачимо, що кругом нас дїє ся і ми не дивлячись на старших упімнемось о своє. Нам байдуже про це, що кождої днини можемо втратити місце у Гімназії, що наше життя і дальша екзістенція може бути вломана, що навіть свої люди відречуть ся. . . нам байдуже про це! Та сьвість наша стане чистою, коли ми покажемо ся, як молодїж, що справдї розуміє свої завдання, що кождої хвилї готова станути у спільних рядах до борби за це, що нам належить ся!

Ми не можемо толерувати цего, наколи на=

ші власти на кождім кроці старати — муть ся нас гнобити і переслідувати, наколи в наших очах грати — муть дволичну політику. Ми цего не дозволимо, хоч знаємо, що наші сили за малі, щоб їм дорівняти. Та сидіти тихо і плекати в собі льояльного горожаньського духа — це сором для нас і для нашого народа. Вже скрайний час, щоб показати світови, що наша нація заслугує не лише на імя Тирольців сходу, але що вміє також постояти в обороні свою і що їй крім місця на австрийських боєвищах належить ся також лньші права. Цей перший крок, на який ми поважились і який наробив стільки крику в нашім житті, цей перший наскрізь оправданий інцідент, хай стане початком дальшого нашого життя. Життя без лакейства, та услужности зглядом тих, які вижидають лиш наших невдач. —

Г. Гайне.

Із: „Книги пісень!"

Рідко ви мене поняли,
Рідко розумів я вас,
Та як ми у грязь попали,
Розуміння стріло нас.

пер. Л...

Ч. ідр. 178. Ч. V.

Кегорний.

Τραγοδία γενέσεος.

Був хаос, царство Неназваного, все погружене в густій темряві. Скрізь літали Вони всї однакові дрібнїські, а рухами їх керувало притягання - любов, та відпихання - ненависть. Як дитина бавивсь ними велитень Неназваний. Будував з них твори всїлякі, цїлі світи, а Вони послушні його могучій руцї, скуплялись, творили суть світів, а по хвилї розходилось знов і знов починали лїтати в безмежнім просторі. І так тревало довго, а жадне з Них не гинуло... Так бавивсь Неназваний.

Раз зродилась в Його гадка, сотворити щось велике, могутне та більше тревале. Почав не застановляючись збирати, та громадити Їх в одному місцї безмежного простору. Згодом утворилась з згромаджених Їх мраковина, густа, важка а Неназваний все громадив їх більше та більше. Та між Ними, що густо їх було в мраковинї почалась борба, бо любов не могла погодитись з ненавистю. Серед борби почались Вони рухати скоріше. Сильнїщою була мабуть любов - притягання від ненависти, бо отсе почала мраковина стягатись, меншати, почала змінятись в огень-плин. Та не спочива=

ла в борбі ненависть. Борба гарячіла, закипіла від неї куля — огонь, затряслась та почала обертатись з розміром борби чимраз скоріше...

А Неназваний бавивсь збіранням їх по просторі, заглублений в своїй роботі, та не бачив нічого за собою. Коли назбирав уже велику скількість їх в просторі, обернувсь та занїмів з зачудовання та перестраху. В темній безмежности простору оберталась в місце мраковини великан-куля огняна, прорізуюча глибокі пропасти темряви безмежности яркими лучами світла, а глуху, тупу тишину безкрайної вічности переривила зловіщим гуркотом, відломоном завзятої борби їх маленьких, незначних. Подавсь в зад настрашений Неназваний, та почав втікати в віддаль. А куля в шаленім обороті летіла десь в простір безмежний зі злорадним воркотом, а з червоного, огненного її лиця било світло здоровля, та освічувало мрачне окруження. Куля почала жити...

Далеко зупинивсь після втечі Неназваний, та зі зростаючим жахом глядів блискучими, зимними очима на грізне, та незнане собі явище. А куля летіла все близше та близше. З жаху великого побачив Неназваний в кулї свого ворога, що загрожував його істнованню, та забажав знищи-

ти грізного ворога. А куля була молода, їож цвіла молодістю, та не бачила ніякої небезпеки. А молодість її та невинність ще більше розогнили бажання Неназваного. Ледовим подихом своїх велитних грудий почав з ненавистю, та завзяттям наставати на її життя. Зморозити забажав Він це гарне здорове лице. Зимно стало довкола молодої кулі, поволійше стали рухатись дрібні Вони, що ними зростала куля-огонь. Аж тепер побачила Земля свого невмолимого ворога, що зі зловіщою усмішкою дививсь на Неї з телуряви, оглядаючи наслідки діла знищення. Стрепенулась куля, повела зором по незміримій просторі, що темною безоднею своєї суті здававсь бути союзником Неназваного, та не побачила нічого. Простір телуряви, та зимний, злобний зір Неназваного, чигаючого на її життя. Самі вороги, союзника в просторі не було. Страшне почуття самітности огорнуло землю. Сама одна недосвідчена в обличчю двох могутніх невмолимих ворогів. Всім чуттям своєї молодости, всіма гадками вона забажала собі друрів, бо самій важко було. Забажала нащадків. З дітьми лекше стане жити, діти поможуть і в борбі, що чимраз більше підривала її сили. Перший раз зродилось в їй бажання материнства... Вона стане матерію дрібних діток, що відірвавшись від її тіла, та зріс=

ЛЬВІВСЬКА БІБЛІОТЕКА
АН УРСР
№ ИП. 57904

ший при помочі їх кружлячих в просторі, стали пор ч матері до борби з настаючим Неназваним. Втішилась мати Куля, що читала на дрібних здорових личках своїх дїточок жажду життя, та борби. Вона мала вже союзників. Та не довго тревало щастя бідної кулї... На це лиш ждав Неназваний, кинувсь на дрібних дїток, та заки мати оглянулась, вже більша половина трупів її дочок кружляла в просторі, серед реготу Неназваного...

Так вродились планети, між ними і наша бідна мати-земля...

Від хвилї своїх уродин, хвилї відорвання від лона Батька-Сонця, почала вже земля на собі важкі удари ненависти Неназваного. Поволи почала вона тратити свіжість молодости та жар життя, що надїлив її ними Сонце-Батько. Вона почала передвчасно старітись. На її мяленькім, дїточім лици почали творитись перші признаки передвчасного вяненя-старіння. Тїло почало стинатись, цїпенїти, на гладеньких щоках показались віщуни старости - перші зморщки. Та досить ще сили життєвої крилось в її нутрі. Вона хотїла ще жити. Опанована горячою жаждою життя не подалась, але стала до борби з Неназваним,

ЛЬВІВСЬКА БІБЛІОТЕКА
АН УРСР
№ НП. 57904

що завзявсь чимскорше здусити буйне, вогнем кипуче життя землї. Почалась борба... З одної сторони передвчасно старіючась Земля з жажди до життя, з розпукою напружаючи всї свої сили до оборони проти насильств, та кривди, з другої сторони безмірний, морозом дихучий Неназваний, що зі злобною дикою радістю здавив би життя землї, а труна обернувби в прааатоми, та трунув знова в безконечний танець в просторі...

Раз пораз вдаряв Неназваний на землю, що почала вже подаватись, та тратити відпорність. Насила безмилосерного Неназваного взяла верх над землею. З розпукою боролась Земля, бо не бачила перед собою виходу з цеї страшної висилюючої борби. Перед нею стануло блїде марево передвчасної смерти - загибели. В страшній борбі зі зневірою, що чимраз більше стала запановувати над її єством, та з жаху перед повільною страшною загладою відізвалось в їй жажда горяча, нестримана, що сейчас заволодїла нею цїлою, жажда любови материньської. Вона не хотїла вмерти без нащадків. Змилосердилась над нещасною Вічність, та сповнила гаряче бажання сказаної на смерть. Земля стала матерю Місяця - сина, та з гордостію молодої недосвідченої матери глядїла на розвиток одинокої своєї дитини. Серед втїхи забула на все, забула ворога свойого невмолимого, що з дїявольською

втїхою лиш ждав на таку принагідну йому подїю. З цїлим запалом своїх пекельних средств кинувсь на немічну дитину, що ледви жить почала та на породом знесилену матїр. Вскорі вирвав жорстоко дитинї життє, а бездушного трупа покинув серед безмірного свого тїла. На повільну смерть свойого сина одинака глядїла мати. Вона бачила, як на лицї сина смерть клала свої темні руки, як від дотику руки, серед передсмертних конвульсій улїтало життє. Вона чула роздираючий крик болю конаючої дитини, та злобний сміх убійника. Страшний біль граничачий з божевіллям та безнастанні удари Неназваного убивали решітки колишньої краси молодечої землі. Її ясне колись лице чорнїло, калянїло з болю, та ставало чимраз більше подібним до бездушного обличчя мертвого ~~об~~ Мігаця - сина, що застиглими тупими очима крашерів, в яких ще недавно кипїло життє, глядїв на бідну мученницю землю, начеб хотїв пожалїтись матері за кривду Неназваного...

Стор. 184. Ч. V.

А. Тура.

Пливуть пари;
Ллють ся чари
Грудь до груди пристає.
Чоло моє вкрили хмари,
В душі плачуть скорбні мари,
А тривожно, судорожно, ростучливо серце бє...

Струни грають.
Аж блукаю
В білім світлі ясних свіч.
Личка радістю палають,
Голівки в стрічках мають,
А в вікна, як лото, злісно сміє ся чорна ніч...

Я. Галайда.

„Роковини".

26. II. ст. ст. цього року святкувала Україна 51. роковини смерти Т. Шевченка; мисж знова обходимо цього року в перве ще одні роковини — а це роковини великого гімназійного страйку. І саме цими другими роковинами хочу занятись. Іменно торічний страйк є незвичайною появою в життю нашої моло=

дїжи і має для нас велике значіннє, хочби лиш як досвідний матеріял.

Причини, які його викликали дуже прості: Ми не одержали того, що нам належало ся і тому взяли (ся) самі це, — і колиб це була вчинила одиниця, не булоб у тім нїчого дивного. Але тут виступає не одиниця, але загал і то загал нашої усе розсипаної, рідко коли, а властиво майже нїколи несолїдарної молодїжи і виступає не по довгім нарадах, не по основнім передуманню і упротовленню ся до цього вчинку, але відразу, пірваний одною думкою, одним почуванням, почуванням, що так як є, так не повинно бути. І власне над цею ідеєю, що злучила наш молодїж в ріжних містах і ріжних заведеннях в одну громаду, яка не пустим словом, але дїлом запротестувала проти поступку польської шкільної власти, — над цею (іде) думкою, що майже рівночасно зродила ся в мізгах усїх, треба нам трохи призадуматись. Вона нам скаже богато дечого.

Отже точно кажучи — причиною страйку було почуттє кривди, що нам, як Українцям не дозволено відсвяткувати цього дня, в котрім помер наш найбільший поет. І це є власне найважнїще: обиджено, чи там здоптано наші наці-

ональні почування і ця обида так сильно нас вражає, що усї без виїмку зважуємо ся грімко запротестувати і то не вважаючи на це, що тимсамим виступаємо проти, будь що будь, грізних для нас властий. А преці нераз нас тяще обиджувано. Нераз чи то директори, чи професори обиджували будьто котрих з наших товаришів, будьто таки прямо нас усїх, як студентів. Нераз доїтано прямо нашу людську гідність, доводячи чутливіщі одиницї до самовбійства. Ба в невдовзї по 11. марцї наступив 12. цвітень. І тодї кинено клич між молодїж і тодї виступили власти проти нас, а мимо цего нїхто не страйкував. Чому? Бо ось що: цї наші кривди від наших властий торкали наші, скажім, клясові почування. Вони обиджували нас, як стан, як студентів. Репресії по 12. цвітни минулого року не викликували у всїх цього почуття кривди, бо не всї годили ся з будьщобудь партійними поглядами, висловленими у звісній відозві. Вони могли зробити вражіння на часть молодїжи, але не на загал. Тимчасом, коли поважено торкнути наші національні почування, коли обиджено нас, як українцїв, тодї усї ми враз стали в обороні цих наших почувань і не дали їх здоптати. І саме це є цею консеквенцією, яку ми повинні витягнути з цього страйку. Нїяка

иньша ідея не злучила нас нїколи так, як ідея національна. Вона дала нам це почуття, що правда в нас, ба вона те саме почуття викликала у наших властий і вони не зважили ся виступити проти нас. Вони знали це, що ми пішовши раз в обороні наших прав на нелєгальну дорогу, будем консеквентні до кінця і не позволимо, щоби хтонебудь потерпів за цей крок, який вони мусїли в своїй совісти оправдати і вдаривши ся в груди сказали - поєтча сиґра, та дали нам спокій. Ба що більше, Рада шк. Кр. боячи ся чогось подібного, дала цього року добровільно вільний день усїм школам східної Галичини в 100. роковини уродин Шашкевича.

Кінчу цих кілька гадок, які насунулись менї у цї роковини на думку, а на закінчення ще хочу звернути увагу на одно. У нас замало звертає ся уваги на цю національну ідею і по ріжних кружках робота йде у кождім напрямі, а не у національнім. І саме цею статейкою хотів я звернути увагу, що за основу кождої орґанїзаційної працї серед нашої молодїжи, коли ця праця має мати який успіх, треба класти цю національну ідею. А беручи її за провідну думку в працї по кружках, тимсамим мусимо покласти собі

перед очі, як ідеал - вольну, незалежну Україну. І це є власне тим, чого нас навчив цей страйк, а властиво, що він повинен був нам лиш пригадати, бо навчив нас і вказав нам це посередний справник страйку - Тарас Шевченко.

Tiro.

Червона стрічка.

Стояв у глубині партеру і без втіну глядів на червону стрічку. А вона миготі-ла в його очах, пестила душу, викликала тугу. Йому ввижувавсь новий світ. Нараз ворухнулась і його очам вказалось спокійне лице з карими очима, що яснїли святим, лагідним огнем.

Він вірив, що ці очі байдужі до всїх, що нїколи не може добачити цього огню, який викликує любов. Але йому було мило глядїти з кутка на ці очі, бо відкрив

в них душу в свойому розумінню...

Від нікого не бажав милосердія, ні помочі. Лишений сам собі, проводжений зїдливими, цинічними увагами, — тікав від людий. Однак і на самотї находили його, рвали душу і тїшились на вид його мук.

Лише у мріях лелїяв Її святий образ. Та якийсь темний демон іронії шептав йому серед шаленого реготу: „Нема душі і в неї! Твої мрії пусті!"

Дрощі проняли його. Зблїдлими губами, з розпучливим поспіхом шептав: „Не правда! Вона одна має душу! Вона мусить мати!"

В глубинї карих, лагідних оченят крилась для нього душа.

Буря оплесків збудила його. Здрігнувсь. Перейшов поуз Неї, відвернувшись в противну сторону, щоб не бентежити Її.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Виймив дневник і тремтячою рукою начеркнув отсї слова:

„В останнє заспіваю жалібну, болїсну пісню

на людий, заплачу і кину цей світ . . .
Кину й Тебе, далека Надїє, - і вступлю у
своє нове царство - самітности. Нїхто
мене не бачити-ме, усї мене кинуть і
лишуть в супокою. Оттодї я вилучю со-
бі червону стрічку та вслухуватись-му
в угу струн душі моєї . . ."

Червона стрічка маячіла перед очами, а
він співав Її нечутну, таємну пісню,
найкращу із всїх, бо пісню своєї зболїлої
душі . . .

Лютий 1912.

Леонїд.

*

* *

Купавсь вже захід в кервавім морі
Лучів каскади брилянтами клав,
Плили понуро й звільна ід горі
Молитви щепти, що бір їх складав.

Ч. V.

Стор. 191.

В цю мить блукав я шляхом без тями
Стомлений ходом й душі борнею,
Глядів похмуро в безвість полями
І шукав щастя понад землею.

Шукав я щастя... марна це мрія...
Однак ті хвилї годї забути,
Коли у душу вступає надія,
Щоби турбуру сонця збагнути...

1.IV.1912.

У. По.

Шпіонам в альбом.

Останні дні спонукали нас глянути і розважити дуже важну річ. Кажу дуже важну, бо дотикає вона в першій мірі теперішного нашого життя, а по друге і дальшого. Це факт на перший погляд буденний, та на жаль сумний і дає нам богато до думання і вороження на будуче. Це шпіонажа в нашій гімназії.
Коли ми дивились перед днями на густі

громади учеників, що із завзяттям опускали шкільні мури, коли ми глядїли на їх рішучість і одушевлення з нагоди памятного страйку, ледви чи кому тодї прийшло бодай на гадку подібне припущення. Ледви — та в дїйсности так воно є. Вже давнїще, в часї шкільних днїв нераз почули ми це слово: „Стережіть ся шпіонів". І ми рад не рад вистерігались щирих розговорів, таїли нераз свої думки, бо в кождій підозрілій одиниці ми бачили непевних людий, які лише цего вижидають, щоб зробити ужиток із нашого часами невинного висказу. Навіть наші наставники пишались тим, що жадна важнїща ініціятива не відбудесь без їх відома, бо мають таких, що їх про це повідомлять. Початки цеї підлої пошести ми вже тодї бачили, та зарадити їм було годї. Ми не мали певних даних, ми не мали доказів і річ лишалась неторканою. Може це годї не представляло собою такої вартости, як тепер, та факт фактом нечесне дїло плило все далї та далї вгідним руслом.

Та тепер ми цего не можем лишити на боцї, противно нашим обовязком є занятись цею справою і згнобити її усїма силами. Що деякі товариші управляють дїйсно це ремесло, що заранїя кваліфікують ся на катедри Бігунів, доказом цього є, як я вже передше сказав, наш послїдний крок і злучений

із ним час нарад, та спільних дебат. У часї цих ми наглядно могли переконати ся що можна цей висказ піддержати і що годї закрити і замовчати це, що на нас кидає низку поганого світла. Це справдї одиницї, скаже хтонебудь, та на жаль наш загал із них складає ся. А що про їх дїяльність годї покищо щось певного і опертого на правдї довідались, то тим більший сором на нас паде.

Не можемо тутъ розводитись над детайлями, скажемо лише загально. Усї важнїщі постанови якимсь чудом нечайно дїставались до відома непокликаних до цього чинників. Це дивне, бож прецї не було між нами нї рецензентів, нї репрезентантів власти, а мимо цього тишком - нишком, нїчого не було тайного. Цеж хиба самим собою промовляє за цим, що торкались цього чиїсь нечесні руки. Бож нїхто із нас, який хоч дрібку розуміння посїдає, не поважив би ся розголошувати цего, що його самого найбільше торкає. Скаже може хтось, що не було спецїяльних розпоряджень? Де ж тут льоґіка? Чиж ученик вищих кляс настільки розуму не посїдає, щоб мій цю справу сам порішити? Чиж одно слово другого має у нього більше значіння, чим власне розумовання? Це не наївність, але злоба. А така оборона булаб підлою ложию!

Стор. 194. ч. V.

Ідім дальше!

Коли в колюари намісниківської палати прибула депутація із нашого города, шеф галицького правління зараз тикнув їм під ніс звісного бодай з назви „порнографічно-революційного" (sic)*) органу перемиських гімназістів „Наші Листки". І знова питання: „Звідкіляж вони аж там узялись?" — Та, дірекція післала — скаже неодин. Можливо — але звідкиж дірекція їх набула? Ми, о скільки це знаємо, не висилаємо ані даром „Нл", ані згаданий уряд їх не передплачує. А говорити цю гуманність, що хтось із наших щирих читачів набувши за свої гроші, висилав опісля діректорові, до пізнання найнищого щебля українсько Парнассу — даруйте, але це не можна.

І знова заявити мусимо: це діло наших домородних кандідатів, коли не самих тіонів. За ціну протекції, а може і легкого добуття „атестату зрілости" рішають ся вони своїми мерзавими ногами здоптати закон товариських відносин і солідарности і заздалегідь

*) Хтоб з тов. бажав засягнути близших інформацій, та вияснення (в цій) що до розвязки та погодження цих двох термінольогічних ллів, хай зверне ся до компетентних в цій справі чинників, бо ми мимо зусиль не годні цего зробити. —

— Р. Н. Л. —

готують ся до свого рода спорту плеканого коштом других.
Щось підлїщого годї стрінути серед молодїжи і кождий здорово думаючий чоловік мусить це напятнувати і строгий видати осуд так тих, що цим занимають ся, як і тих, що такі услуги приймають. І одним і другим належить ся однакова честь їх мистецтва гідна.
Ми не будемо довго над цим сумним явищем застановлятись, бо аж рука здрігаєсь про них писати. Обовязком нашим тепер є - занятись цею справою, найти виновників і відплатитись як слїд за їх так хосенну і культуральну дїяльність. Ми не можемо від цего відкинутись, бо коли наші наставники не старають ся цего лиха викорінити, коли вони самі йому пособляють, ми як товариші не можемо на це глядїти спокійним оком. Це не тільки наш особистий обовязок, але і народний!
А членам цего ордену скажемо осьщо: Маємо Азєвів, найдуть ся і Бурцеви!..

Зміст:

1. Кровава кращанка . . . . . 165.
2. Леонід: Весна іде . . . . . 168.
3. Бурлачка: × × . . . . . 169.
4. І. Парченко: Наш голос . . . . . 173.
5. Гайне-Л.: Із „Книги пісень" . . 177.
6. Нечорний: Τραγοδία γενέσεος . . . 178.
7. А. Тура: Пливуть пари . . . 184.
8. Ел. Галайда: „Роковини" . . . . . 184.
9. Гіго: Червона стрічка . . . . 188.
10. Леонід: × × . . . . . 190.
11. І. По: Шпіонам в альбом . . . 191.

II
РК-33012/1912.
Ж-26224.
26 224

= Ціна 30. сот. =

РІДКІСНА КНИГА

Зміст:

1. Кровава крашанка.
2. Леонід: Весна іде.
3. Бурлачка: ×××
4. І. Парченко: Наш голос.
5. Гайне-Л..: Із „Книги пісень".
6. Нечорний: Τραχοδία γενεσεος.
7. А. Тура: Пливуть пари.
8. А. Галайда: „Роковини".
9. Гіго: Червона стрічка.
10. Леонід: ×××
11. І. По: Тиіонам в альбом.

1912.

Річник II. Число V.

Наші Листки.

= Перемишль в марті =